

**T.C.
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI**

**TÜRKİYE’DE GÖÇ SORUNU,
GÖÇLERİN SOSYO-EKONOMİK YANSIMALARI:
İSKENDERUN-DÖRTYOL ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Zeynep ERALDEMİR

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Yakup BULUT

Hatay-2013

**T.C.
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI**

**TÜRKİYE’DE GÖÇ SORUNU,
GÖÇLERİN SOSYO-EKONOMİK YANSIMALARI:
İSKENDERUN-DÖRTYOL ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Zeynep ERALDEMİR

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Yakup BULUT

Hatay-2013

ONAY

Zeynep ERALDEMİR tarafından hazırlanan “*Türkiye’de Göç Sorunu, Göçlerin Sosyo-Ekonomik Yansımaları: İskenderun-Dört Yol Örneği*” adlı bu çalışma jüri tarafından lisansüstü öğretim yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği / oyçokluğu ile **KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALINDA YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

26/ 12 /2013

Jüri Üyeleri	İmza
Prof. Dr. Yakup BULUT (Tez Danışmanı - Başkan)	
Doç. Dr. Veysel EREN (Üye)	
Doç. Dr. Hüseyin ALTAY (Üye)	

Zeynep ERALDEMİR tarafından hazırlanan “*Türkiye’de Göç Sorunu, Göçlerin Sosyo-Ekonomik Yansımaları: İskenderun-Dört Yol Örneği*” adlı tez çalışmasının yukarıda imzaları bulunana jüri üyelerince kabul edildiğini **onaylarım**.

Doç. Dr. Halil DEMİRER

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Göç, nüfusun yer değiştirme hareketi olarak tanımlanmaktadır ve göçlerin önemli bir bölümü sosyal ve ekonomik nedenler sonucunda gerçekleşmektedir. Yön itibariyle genellikle kırsal alanlardan kentsel alanlara doğru bir nüfus hareketliliği söz konusudur. Türkiye özelinde, az gelişmiş bölgelerden gelişmiş bölgelere doğru gerçekleşen sürekli bir iç göç olayı meydana gelmektedir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden özellikle batıya ve ülkenin kıyı kesimlerine doğru gerçekleşen göçün temelinde ekonomik nedenler ile güvenlik nedenlerinin olduğu yapılan birçok çalışmada olduğu gibi bu çalışmada da görülmektedir. Dolayısıyla yapılan bu çalışmanın amacı genel olarak göç sorununu ortaya koymanın yanı sıra Dört yol ve İskenderun özelinde göçün sosyo-ekonomik yansımalarını ortaya koymaktır. İnsanları göçe iten nedenler, ekonominin bu yönde oynadığı rol ve bunların sosyal çevreye etkileri, Türkiye'nin farklı bölgelerinden özellikle İskenderun ve Dört yol'a yapılan göçler, bu göçlerin altında yatan sebepler ve bu iki bölgenin aldığı göçler itibariyle göç edenlerin sosyo-ekonomik durumlarının karşılaştırılması gerektiği düşüncesi çalışmanın ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

Tez çalışmamın her aşamasında, büyük bir titizlik, sabır ve özveriyle bana destek olan, yoğun idari ve akademik görevlerine rağmen her fırsatta ilgisini ve desteğini esirgemeyen, yol gösteren, tez danışmanım değerli hocam Prof. Dr. Yakup BULUT'a en derin saygılarımı ve minnettarlığımı iletmek isterim.

ÖZET

Göç tüm dünyayı ilgilendiren önemli bir sosyal hareketliliği ifade etmektedir. Tarih boyunca insanlar ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel nedenler ile göç etmişlerdir. Bu durum ülkeleri, bölgeleri, göç alan ve göç veren yerleşim yerlerini etkilemektedir. Göç nedenleri kadar sonuçları itibariyle de önemli değişimlere yol açan bir olgudur. Göç eden bireyler yalnızca fiziksel olarak bir yer değiştirmeye eyleminde bulunmayıp aynı zamanda kültürlerini, inançlarını, yaşam tarzlarını, maddi ve manevi tüm değerlerini göç ettikleri yere taşıdıklarından dolayı göç, ciddi sosyal ve toplumsal etkileri olan önemli bir araştırma alanıdır.

Türkiye’de göç konusunda yapılan çalışmalar iç göçün sanayileşme ile birlikte arttığını ortaya koymaktadır. Türkiye’de iç göç sürecine etki eden en önemli nedenlerin ekonomik kaynaklı ve güvenlik endişesi ile meydana geldiği bilinmektedir. Yaşanan iç göç sürecinin 1950’lerde başlayan ve kırdan kente doğru gerçekleşen ekonomik kaynaklı göçler olduğu ve takip eden süreçte 1980-2000 yılları arasında özellikle Güneydoğu ve Doğu Anadolu illerinden ekonomik kaynaklı göç ile birlikte güvenlik kaynaklı göçlerin de yaşandığı ve sayılarında önemli bir artış olduğu görülmektedir.

Türkiye’de göç sorunu ve göçün sosyo-kültürel boyutları bu çalışmada incelenerek, göçün kavramsal ve kuramsal boyutları, göç süreci, göçün nedenleri ve sonuçları ile birlikte açıklanmaktadır. Bu çalışmada, tarih boyunca çeşitli etnik ve dini farklılıklara hoşgörü ile yaklaşan kültürü ile bilinen Hatay ilinin, en yoğun göç alan iki ilçesi İskenderun ve Dört Yol’da gerçekleşen göçün birey ve toplum üzerindeki etkileri incelenmiş ve göç ile ilgili güncel bilgiler ortaya konmuştur. Göç edenlerin göç etmeden önceki durumları ve göç ettikten sonraki durumları karşılaştırılarak araştırılmış, farklı kategoride birçok soru yöneltilerek göç edenlerin bakış açıları ile göçün toplumsal ve sosyal etkileri istatistikî veriler ışığında analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, İç Göç, Türkiye, İskenderun, Dört Yol, Göçün Nedenleri, Göçün Sonuçları

ABSTRACT

Migration which is a significant social movement is a main concern to the entire world. People throughout history have emigrated for economic, social, political and cultural reasons. This type of social movements have been effecting countries, regions and settled areas where people have been moving in and out. Migration is a fact that causing change by its reasons as much as its consequences. Migrating people are not only changing places physically but they are also bringing their culture, beliefs, way of life, and all physical and spiritual values to places where they are migrating. For that reason, migration is an important research area which has serious social effects.

The Studies that have been done on the issue of migration in Turkey, point out that internal migration during the 1950's has accelerated coincidentally with the industrialization. It is also known that economic and security related issues have contributed to internal migration from rural to urban areas between years of 1980 and 2000. Especially, the migration from South-Eastern provinces has increased for economic reasons along with security related issues.

In this study, the issue of migration, the situation before and after migration, the causes and consequences of migrating and also the theory and notion of migration will be examined with the help of İskenderun and Dörtyol example. The impact of migration on individuals and the society has been studied in two districts of city of Hatay where the people from different ethnic and religious backgrounds tolerated each other's culture throughout history. A survey assessing the impact of migration on individuals and the society has been conducted on the families who migrated to İskenderun and Dörtyol area where the rate of migration is the highest among the city of Hatay. The situation and the view of families before and after the migration has been assessed and examined with the help of many different questions asked to those families. In this context, the study primarily emphasizes on the theory and notion dimensions of migration and then secondly it studies the reasons behind the migration and its consequences. Finally, the surveys that have been done in İskenderun and Dörtyol have been analyzed and this survey will set an example for the same work that will be done in the future.

Keywords: Migration, Internal migration, Turkey, İskenderun, Dörtyol, The causes of migration, The results of migration.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET VE ANAHTAR KELİMELER	I
ABSTRACT AND KEYWORDS	II
TABLolar LİSTESİ	VII
GRAFİKLER LİSTESİ	IX
KISALTMALAR LİSTESİ	X
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
KAVRAMSAL, KURAMSAL ÇERÇEVE VE GÖÇE İLİŞKİN SÜREÇ	4
1.KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	4
1.1.Göç Kavramı	4
1.2.Göç İlişkin Kuramlar	6
1.2.1.Modernleşme Okulu'nun Denge Kuramı	6
1.2.2.Bağımlılık Okulu'nun Merkez-Çevre Kuramı	7
1.2.3.Ravenstein'in Göç Kanunları	7
1.2.4.Kesişen Fırsatlar Kuramı	8
1.2.5.İtme - Çekme Kuramı	9
1.2.6.Parekh'in Göç Kuramı	9
1.2.7.İlişkiler Ağı (Network) Kuramı	10
1.3.Göç Çeşitleri	10
1.3.1.İç Göçler	10
1.3.2.Mevsimlik Göçler	11
1.3.3.Sürekli-Geçici Göçler	11
1.3.4.Emek Göçleri	12
1.3.5.Zorunlu ve Gönüllü Göçler	12
1.3.6.Dış Göçler	13
2.GÖÇE İLİŞKİN SÜREÇ	14
2.1.Türkiye'de Göç Süreci	14
2.2.Batı'da Göç Süreci	15
2.3.Günümüzde Göç Süreci	16
İKİNCİ BÖLÜM	21
TÜRKİYE'DE GÖÇÜN NEDENLERİ, SONUÇLARI VE TOPLUMSAL	
İLİŞKİLERE ETKİSİ	21
1.TÜRKİYE'DE GÖÇ SORUNU VE GÖÇE ETKİ EDEN NEDENLER	21
1.1.Sosyo Ekonomik Nedenler	23
1.2.Sosyo-Kültürel Nedenler	24

1.3.Eğitime İlişkin Nedenler	26
1.4.Siyasal Nedenler	27
1.5.Güvenlik Nedenleri	27
2.GÖÇÜN BİREYSEL VE TOPLUMSAL SONUÇLARI	28
2.1.Bireysel Sonuçları	29
2.2.Toplumsal Sonuçları	30
3.GÖÇ SONRASI OLUŞAN TOPLUMSAL İLİŞKİLER	32
4.GÖÇ SONRASI OLUŞAN KUŞAK FARKI VE ŞEHİRLİ TİPOLOJİSİ	33
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	35
İSKENDERUN VE DÖRTYOL ÖZELİNDE GERÇEKLEŞEN GÖÇLERE İLİŞKİN ALAN ARAŞTIRMASI VE ANKET ANALİZİ	35
1.GÖÇLERİN SOSYO-EKONOMİK ETKİLERİNE İLİŞKİN ALAN ARAŞTIRMASI VE ANALİZİ	35
1.1.Araştırma Alanı Hakkında Bilgiler	35
1.1.1.Genel Olarak Hatay İli ve Demografik Yapısı	35
2.GÖÇLERİN SOSYO EKONOMİK ETKİLERİNE İLİŞKİN İSKENDERUN VE DÖRTYOL ÖRNEĞİNDE YAPILAN ANKETLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	45
2.1.Araştırma Alanının (Evreninin) Sosyo Ekonomik Yapısı	45
2.2.Araştırma Alanının Seçimi ve Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi	47
2.2.1.Araştırma Alanının Seçimi	47
2.2.2.Araştırmanın Amacı	48
2.2.3.Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılığı	48
2.2.4.Araştırmanın Yöntemi ve Araştırma Verilerinin Toplanması	49
2.3.Anket Sorularında Elde Edilen Verilerin Analizi	49
2.3.1.Kişisel Özellikler	49
2.3.2.Göç Öncesi ve Göç Sonrası İstihdam Dağılımı	54
2.3.3.İskenderun ve Dört Yol'a Göçle Gelenlerin Göç Tarihleri ve Geldikleri Yerler	56
2.3.4.Göçle Gelenlerin Ailelerindeki Kişi, Çalışan Sayısı ve Gelir Durumu	58
2.3.5.Göçle Gelenlerin STK Üyeliği ve Kent Yönetimlerinde Yer Alıp Almadığı	60
2.3.6.İskenderun ve Dört Yol'a Göçle Gelenlerin Göç Sorununa ve Nedenlerine Bakışları	61
2.3.7.Çözüm Süreciyle Göçler Arasındaki İlişki	62
2.3.8.En Çok Konuşulan Konular	64
2.3.9.Göç Sonrası Memleket İlişkisi	65
2.3.10.Göç ve Yerleşme	67
2.3.11.Göç Sebepleri	68
2.3.12.İskenderun ve Dört Yol'un Tercih Nedenleri	69
2.3.13.Göç Etmede Aile Faktörü	70
2.3.14.Memnuniyet ve Dışlanma	71
2.3.15.Yaşam Düzeyindeki Değişim	74

2.3.16.Hemşericilik İlişkisi	77
2.3.17.Yerleşim Alanındaki İlişkiler	77
2.3.18.Sorunların Çözümünde Takip Edilen Yollar	79
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	81
KAYNAKÇA	84
EKLER LİSTESİ	96
Ek-1: Göç Anket Formu Örneği	97

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Yıllara Göre İskenderun ve Dörttyol’da Nüfus Dağılımı	39
Tablo 2: Adrese Dayalı Nüfus Sistemine Göre İskenderun ve Dörttyol’a Göç Etmiş Olanların Kayıtlı Oldukları İllere Göre Dağılımı.....	41
Tablo 3: Göçle Gelen Nüfusun Karşılaştırılması.....	43
Tablo 4: İskenderun ve Dörttyol’un Nüfus Yapısı.....	45
Tablo 5: Göç edenlerin cinsiyet dağılımı ve medeni durumları.....	50
Tablo 6: Göç edenlerin doğum yerlerine göre dağılımı	51
Tablo 7: Diyarbakır İline Kayıtlı Olan Nüfusun İkamet Edilen İlçeye Göre Dağılımı	52
Tablo 8: Mardin İline Kayıtlı Olan Nüfusun İkamet Edilen İlçeye Göre Dağılımı ...	52
Tablo 9: Göç edenlerin yaş gruplarına ve eğitim durumlarına göre dağılımı	53
Tablo 10: Göç edenlerin göç etmeden önceki istihdam dağılımı.....	54
Tablo 11: Göç edenlerin göç ettikten sonraki istihdam dağılımı	55
Tablo 12: Göç edenlerin geliş zamanlarına göre dağılımı	56
Tablo 13: Göç edenlerin geliş yerlerine göre dağılımı.....	57
Tablo 14: Göç eden ailedeki birey sayısı	58
Tablo 15: Ailede çalışan birey sayısı	59
Tablo 16: Ailenin yıllık geliri	59
Tablo 17: Göç edenlerin sivil toplum kuruluşu üyeliği ve muhtarlık yapıp yapmadıkları.....	60
Tablo 18: Ülkemizde bir göç sorunu var mı?.....	61
Tablo 19: Göç sorununun nedeni	61
Tablo 20: Çözüm sürecine inanıyor musunuz?	62
Tablo 21: Çözüm süreci sonucunda sizce göç olayı nasıl etkilenir?.....	63
Tablo 22: Göç eden aileler bir araya geldiğinde en çok konuştukları konular	64
Tablo 23: Göç ettiğiniz yere gidiş sıklığınız	65
Tablo 24: Memleketinize kesin dönüş yapmayı düşünüyor musunuz?	65
Tablo 25: Başka bir yere göç etme düşünceniz.....	66
Tablo 26: Yaşadığımız yere ne kadar süre önce göç ettiniz?	67
Tablo 27: Sizi göçe iten en önemli sebepler	68
Tablo 28: Göç ederken İskenderun’u-Dörttyol’u seçmenizdeki etkili olan nedenler	70
Tablo 29: Göç etmeyi ailenizden en çok kim istedi.....	71

Tablo 30: Göç etmiş olmaktan memnun musunuz?	72
Tablo 31: Dışlanma durumuyla karşılaştınız mı?	72
Tablo 32: Göç ettiğiniz ilk günlerde karşılaştığınız sorunlar	73
Tablo 33: Halen karşılaştığınız sorunlar	73
Tablo 34: Çocukların eğitimi ile ilgili sorun yaşandı mı?	74
Tablo 35: Yaşamınızı geliş zamanınıza göre nasıl değerlendirirsiniz	75
Tablo 36: Göç hayatınıza nasıl bir değişim getirdi	75
Tablo 37: Göç sonrası gelenek ve göreneklerinizde değişim oldu mu?.....	76
Tablo 38: Hemşerilerinizle dayanışma durumunuz	77
Tablo 39: Yerli halkla evlilik yoluyla akrabalık ilişkisi kurdunuz mu?.....	77
Tablo 40: Yerli halkla fiziksel ya da sözlü bir tartışma yaşadınız mı?	78
Tablo 41: Yerli halkla iletişimde herhangi bir sorunla karşılaştınız mı?	78
Tablo 42: Sorunlarınızı çözerken hangi yollara başvurursunuz.....	79

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: 2015-2050 Yılları arası Kıtaların Tahmin Edilen Kentsel Nüfus Oranları	17
Grafik 2: 2015-2050 Yılları arası Dünya Geneline ve Bölgelerde Tahmin Edilen Kentsel nüfus Oranları	18
Grafik 3: Türkiye’de Kentsel Nüfus Oranları	19
Grafik 4: Türkiye’de Tahmin Edilen Kentsel Nüfus Oranları	19
Grafik 5: Türkiye’de Gerçekleşen Göçlerin Nedeni ve Göç Edenlerin Sayısı	21

KISALTMALAR LİSTESİ

OECD	The Organisation for Economic Co-operation and Development. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
BM	Birleşmiş Milletler
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
İSDEMİR	İskenderun Demir ve Çelik Anonim Şirketi

GİRİŞ

Göç olgusu bugün devletlerin ve toplumların en önemli ve değişmez gerçeklerinden biridir. Tarihsel süreçte hemen her dönemde bu olgu farklı şekil ve yöntemlerle gerçekleşmiştir. Bugün de bu gerçek değişmemektedir ki, insanlar ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel nedenlerle göç etmektedirler. Ancak göç, nedenleri kadar sonuçları itibariyle de önemli değişimlere yol açan bir olgudur. Onun için göç konusu incelenirken sadece göç nedenleri değil, göç sonrası oluşan sosyal yapıları ve etkileri de incelemek gerekmektedir.

Bugün ülkemizde göçün hemen her türünden bahsetmek mümkün olmakla beraber, özellikle son çeyrek yüzyılda güvenlik, ekonomik, işsizlik gibi faktörlerin daha fazla öne çıktığı söylenebilir. Hangi nedenden olursa olsun dikkate alınması gereken konulardan biri de göç sonrası yaşanan sosyo-ekonomik sorunlardır. İşte bu çalışma İskenderun ve Dört Yol ölçeğinde göç nedenlerinin yanı sıra göç sonrası durumu da ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda göç olgusu üzerinde durmak, kişisel güvenlik bağlamında göç kavramını irdelemek göç hareketliliğinin nedenlerini ve etkilerini belirlemek önemlidir. Belli ölçeklerde incelenecek olan göç konusu Türkiye genelindeki göç nedenleri ve etkileri konusunda da ipucu verecektir.

Bugün ekonomik kaygılar başta olmak üzere birçok nedenden dolayı tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de göç önemli bir sorundur. Göç, “iç göç ve dış göç” olarak temelde iki farklı noktada incelenmektedir. Türkiye açısından incelenmesi gereken öncelikli nokta iç göçtür. Özellikle gelir dağılımının göçe etkisi, göç edenlerin göç ettikleri yerlere etkileri, istihdam, işsizlik, güvenlik, terör gibi konuların göçe etkileri farklı alanlarda ve farklı yöntemlerle incelenmesi gerekmektedir.

Bireylerin, coğrafi olarak, bir yerden başka bir yere hareketinin ekonomik, sosyal, siyasal güvenlik boyutları olmakla beraber temeldeki genel unsur, bölgeler arası ekonomik kalkınma düzeylerindeki farklılıklardır. Emegün ekonomik yönden geri kalmış bölgelerden gelişmiş bölgelere doğru göç etmesi beklenir. Dolayısıyla, ekonomik yönden gelişmiş yöreler, göç bakımından birer “çekim merkezi” oluşturur. Çekim merkezleri zamanla belli bir doygunluğa eriştikten sonra, “göç alma

kapasiteleri” çevre illere doğru yayılır. Sonuçta, hem yeni çekim merkezleri ortaya çıkar hem de göç meydana gelir. Bu açıdan Türkiye’de iç göçlerin ilçelere göre mekânsal dağılımının ortaya çıkarılması göçlerin nedenleri hakkında önemli ipuçları verebilir. İlçe ölçeğinde iç göç verisinin kullanıldığı araştırmalarda ortaya çıkan mekânsal dağılım, illere göre yapılan analizlere göre daha detaylı ve sağlıklı sonuçlar ortaya çıkarabilir. Yapılan mekânsal analizlere göre, Türkiye’de iç göçlerin toplanma ve ayrışma sahaları, nüfus gelişimi üzerindeki etkisi, mekânsal dağılımı ile belirlenebilir. İç göçler, ilçelerin az gelişmiş-gelişmiş, kırsal-kentsel, doğu-batı, kıyı-iç kesim olması yanında diğer yerel ve bölgesel dinamiklere bağlı olarak değişiklik gösterdiği her zaman göz önünde tutulması gerekmektedir. Nitekim meydana gelen iç göçler, ülkemizde kentsel doku üzerinde birçok olumsuz etki de uyandırmış hatta ekonomik ve toplumsal planları sekteye uğratmıştır. Başta gecekondulaşma olmak üzere, kentsel altyapının taşıma kapasitesinin zorlanması sonucu, kentlerde içme suyu, kanalizasyon ve toplu taşıma araçlarının yetersizliği, hava ve gürültü kirliliği gibi birçok sorun ortaya çıkmıştır. Ayrıca göçle kente gelen, fakat kentle tanışıklığı olmayan kitleler sosyo-kültürel uyum sorunları yaşamışlar, kentler de köyleşmeye başlamıştır. Kentlerdeki siyasal hayatın kırsal ilişki ağları ve birtakım çıkarıcı anlayışlarla ters yüz olmasına neden olan iç göçler, önemli miktarda kamusal kaynağın israfına da yol açtığı ileri sürülebilir.

Bu açıdan Türkiye’nin farklı bölgelerinden İskenderun ve Dörtöyol’a yapılan göçler, bu göçlerin altında yatan sebepler ve bu iki ilçenin aldığı göçler itibariyle göç edenlerin sosyo-ekonomik durumlarının ve göç sonrası sosyal sorunların karşılaştırılması yapılacaktır. Diğer bir ifade ile bu çalışma ile birlikte elde edilecek veriler, daha önceki çalışmalara da atıfta bulunarak günümüzde özellikle Dörtöyol ve İskenderun ölçeğinde göçün sosyo-ekonomik boyutları hakkında önemli bilgiler sunacağı düşünülmekte hatta bundan sonra benzer çalışmalara örnek teşkil edeceği düşünülmektedir.

Üç bölümden oluşan bu çalışmanın ilk bölümü, göçün kavramsal ve kuramsal boyutları ve göç süreci üzerinde durmaktadır. Çalışmanın ikinci bölümü, göçün nedenleri ve sonuçlarına yer vermektedir. Bu bağlamda göçün nedenleri, göçün bireysel, toplumsal sonuçları, göç sonrası oluşan toplumsal ilişkiler, göç sonrası oluşan kuşak farkı ve şehir tipolojisi konuları üzerinde durulmaktadır. Üçüncü

bölümde ise İskenderun ve Dörtyol ölçeğinde göç, göç nedenleri, göç öncesi ve sonrası durum anket verilerinden elde edilen bulgularla analiz edilmektedir. Sonuçta teori ve uygulama sonuçları birlikte değerlendirilerek bazı önerilerde bulunmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL, KURAMSAL ÇERÇEVE VE GÖÇE İLİŞKİN SÜREÇ

1.KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1.Göç Kavramı

Yaşadığı çevrede koşulları farklılaşan veya yeni ihtiyaçlarını karşılamakta zorluk çeken bireyler, zorunlu olarak sosyal bir olay olan göç sürecine dahil olmaktadır. Süreç esnasında insanın yalnızca yaşadığı çevre değişmekle kalmayıp değerleri, yaşam şartları, umutları ve olaylar karşısındaki tutumları büyük oranda farklılık göstermektedir (Tüfekçi, 2002: 2). Bu açıdan göç öncelikle bireylerin zihinlerindeki algı değişimi ile başlayan, yerin değiştirilmesi ile devam eden ve son olarak göç edilen yere uyum süreci ile tamamlanan bir sosyal hareketliliktir (Demirel, 2004: 7). Bu hareketlilikteki en önemli aktör, göç süreçlerini başından sonuna dek yaşayan ve sonuçlarını tüm olumlu ve olumsuz yönleri ile birlikte yıllarca göğüsleyen bireydir (Demirel, 2004:8).

Göç konusunda farklı tanımlamalar olmakla beraber, ortak öğeleri dikkate alarak genel tanımlamalar yapmak mümkündür.

Göç Türk dili ve kültüründe farklı anlamlara gelebilecek şekilde kullanılmakla birlikte halk arasındaki en yaygın anlamsal karşılığı bir yerden başka bir yere taşınmak amacıyla gerçekleşen eylemdir (Çakır, 2011: 129). Ayrıca göç insanların yaşamlarının geri kalan kısmının tamamını veya bir bölümünü geçirmek üzere, bir yerleşim yerinden diğerine yerleşmek amacıyla yaptıkları coğrafik bir yer değiştirme olayıdır (Akkayan, 1979: 17; Lee, 1996: 16; Demir, 1997: 85; İçduygu ve Ünalın, 1998: 38). Göç coğrafik bir yer değiştirme olayı olmakla birlikte süreç itibari ile aynı zamanda sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi yönleriyle bireyin ve toplumun yapısını değiştiren nüfus hareketleridir (Özer, 2004: 11).

Göç, algı olarak sabit sınırları aşan bir hareketliliktir. Göç politikaları ise istenilen ve istenilmeyen hareketleri birbirinden ayırmaya çalışan bir olgudur (Diken, 2007: 42).

Yalçın (2004: 13) göç kavramını; farklı nedenlerle gerçekleşebilecek, geriye dönüş amacı güden veya gütmeyen, sonuçları itibariyle toplumsal, kültürel ve sosyal bir hareketliliği ifade eden bir yer değiştirme olayı olarak tanımlamıştır.

Fichter, göç kavramını sosyal ve fiziki hareketlilik olarak iki açıdan incelemiş ve sosyal hareketliliği insanların hiyerarşik yapı içerisindeki ilişkilerinde, statülerinde meydana gelen değişimdir şeklinde açıklamıştır. Fiziki hareketlilik mekan değişimi olarak ifade edilirken, göç olayını açıklayabilmek için bu iki hareketliliğin birlikte ve birbirini tamamlar şekilde gerçekleşmesi gerekir (Gönüllü, 2009: 94-95). Bu çerçevede fiziki hareketlilik bağlamında göç olayını fiziki mekân değişikliği şeklinde tanımlamak en genel anlamına vurgu yapmaktadır. Bununla beraber bu olayın aynı zamanda istenilerek ya da zorla, devamlı ya da kısa bir süreyi kapsayıcı şekilde gerçekleşebilme boyutunun da olduğuna işaret etmek gerekmektedir. Dolayısıyla göç gönüllü ya da zorunlu olarak gerçekleşebilecek bir kavramdır (Aslan, 2001: 1).

Göçle ilgili tanımlar incelendiğinde bazı farklılıklara rağmen ortak unsurun “yer değiştirme” olduğu görülmektedir. Bu yer değiştirme çok kısa mesafeli olabileceği gibi, ülke sınırları dışına uzanabilecek boyutlarda uzun mesafeli de olabilmektedir.

Bu bağlamda göç kavramının farklı boyutları vardır. Örneğin, bir yerleşim biriminin aldığı göçle verdiği göç arasındaki farkı ifade etmek için net göç kavramı kullanılmaktadır. Eğer bir yerleşim biriminin aldığı göç verdiği göçten fazla ise net göç pozitif, aldığı göç verdiği göçten az ise net göç negatif olmaktadır. Aynı zamanda yerleşim yerlerinin aldığı göçün, yerleşim yerleri nüfusuna oranı o yerleşim yerinin aldığı göç hızını ifade ederken; yerleşim yerlerinden göç eden nüfusun, yerleşim yerinin toplam nüfusundan yerleşim yerinin net göç eden nüfusu çıkarıldıktan sonra kalan nüfusa oranı da aynı yerleşim yerinin verdiği göç hızını ifade eder (Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Kentleşme Şurası, 2009: 8).

Farklı boyutları incelendiğinde göç kavramı tarihsel süreç içerisinde tüm toplumları, nedenleri ve sonuçları itibariyle etkilemiş ve toplumsal yapının şekillenmesinde önemli bir işleve sahip olmuştur (Karakoç, 2011: 565).

1.2.Göçe İlişkin Kuramlar

Göçe ilişkin kuramlar temelde iki yaklaşımla ele alınmıştır ki bunlar; fonksiyonalist kuramlar ve çatışmacı kuramlardır (Gitmez, 1983: 74).

1-Fonksiyonalist Kuramlar: Bu kuramın yaklaşımını oluşturan görüşlerden bazıları Ravenstain'a aittir. Bu yaklaşıma göre birey, alternatifler arasından birini seçerek göçe karar vermektedir. Diğer bir fonksiyonalist kuramcı Lee ise, göç eden yerleşim yerindeki insan ve göç edilen yerleşim yerindeki insanın niteliğindeki değişim üzerine durur. Göç eden birey göç ettiği yerdeki toplumdaki seviye olarak aşağı düzeyde olacağından göç ettiği yerdeki seviyeyi de aşağı çeker algısı hâkimdir (Gitmez, 1983: 76).

2-Çatışma Kuramları: Bu yaklaşıma göre göç, koşulların zorlaması neticesinde ortaya çıkan bir coğrafi hareketliliklerdir. Aynı zamanda bu kuram göçü belirleyen temel faktörlerin sosyal, siyasal ve ekonomik kaynaklı olduğunu ve göçün de bunların birbirleriyle olan etkileşimleri sonucu ortaya çıktığını ileri sürmektedir (Kongor, 1981: 207).

Göçe ilişkin kuramlar göçün nedenlerine, sonuçlarına, gelişim evrelerine, etkilerine ve niteliklerine paralel olarak geliştirilmiştir. Dolayısıyla göç kuramları hem göç eden hem de göç edilen yerdeki çekici ve itici faktörler göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur. Bu kuramlar doğrudan göçü açıklayan kuramlarla, dolaylı olarak süreçlere katkı sağlayan kuramlardan oluşmaktadır (Yalçın, 2004: 22). Bu kuramlar farklı bakış açıları ve yaklaşım biçimlerinden oluşmaktadır.

1.2.1.Modernleşme Okulu'nun Denge Kuramı

Modernleşme okulunun Denge Kuramı'na göre göç kavramı, emek faktörünün transferi ve yerleşim birimleri arasında bir dengenin sağlanmasına yarayan olumlu bir nüfus hareketi olarak değerlendirilir. Kırsal bölgelerden sanayileşmiş kentsel bölgelere göç eden nüfus, kırsal bölgelerde işgücü talebine neden olacaktır. Kırsal bölgelerde oluşan işgücü talebi de göç oranını düşürecek ve zamanla devam edecek olan bu göç süreci bölgeler arasındaki nüfus dengesini sağlayacaktır. Dolayısıyla bu kurama göre göç pozitif, bütünleştirici bir kalkınmayı

sağlayan, dengesizlikleri ortadan kaldıracı ve modernleşme sürecini ifade eden bir olgu olarak değerlendirilir (Ersoy, 1985: 8-9).

1.2.2.Bağımlılık Okulu'nun Merkez-Çevre Kuramı

Bağımlılık okulunun geliştirdiği Merkez-Çevre kuramı, Modernleşme okulunun Denge kuramına bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Temsilcileri Samir Amin, Immanuel Wallerstein ve Andre Gunder Frank'tır. Bu kuram merkez ile çevre arasında bir bağımlılık ilişkisi arayan, gelişmiş ve az gelişmiş bölgeler arasındaki ilişkileri bu bağlamda açıklamaya çalışan bir yaklaşımdır (Tatlıdil, 1984: 113). Bu bakış açısına göre, gelişmemiş bölgelerdeki işgücü kaynakları gelişmiş bölgelere aktığından dolayı göç veren bölgeler sosyo-ekonomik açıdan olumsuz bir şekilde etkilenmektedir. Dolayısıyla bu görüşe göre göç, modernleşmeyi ve gelişmeyi sağlayan bir hareketlilikten ziyade, dengesizliğe neden olan bir mekanizmadır. Dengesizliğin en önemli nedeni de gelişmiş yerleşim yerlerinden az gelişmiş bölgelere doğru gerçekleşen sermaye akımıdır (Cengiz, 2001: 60).

1.2.3.Ravenstein'in Göç Kanunları

Ravenstein'in 1885 de yayınladığı Göç Kanunları (The Laws of Migration) adlı çalışma, göçle ilgili bilinen ilk çalışma olma niteliği taşıdığından ve daha sonra yazılmış olan göç kuramlarına öncülük etmiş bir kaynak olmasından dolayı son derece önemlidir. Ravenstein çalışmasında 1871-1881 yılı İngiliz nüfus sayımı verilerini incelemiş ve bu istatistiksel veriler ışığında yedi göç kanunu oluşturmuştur (Yalçın, 2004: 22).

Ravenstein birinci kanununda göçün boyutunu açıklamıştır ve buna göre; göç edilen yerdeki iş imkânlarının fazlalığının o merkezde yaşayan nüfusa oranı, göçün boyutunu belirler (Çağlayan, 2006: 16).

Ravenstein'in ikinci kanunu göçü; basamaklı bir şekilde seyreden bir süreç olarak açıklamaktadır. İkinci kanun, göç verdikten sonra boşalan yerlerin, çevrelerindeki yakın bölgelerden gelecek olan göçmenlerle doldurulacağı varsayımına dayanır. Dolayısıyla dalgalar halinde meydana gelen göç tüm ülkeye yayılacaktır (Abadan Unat, 2006: 20).

Ravenstein'in üçüncü kanunu; göçün yayılma ve emme süreçlerinden oluştuğunu ve bu süreçlerin birbiriyle bağlantılı olduğunu ifade etmektedir. Bu süreçlerin bağlantılı olduğu ortak nokta amaç birlikteliğidir. Ravenstein'a göre göç kendi başına amaç olamaz, farklı nedenlerle gerçekleşen göç, yayılma sürecini destekler ve takip eden süreçte de gerçekleşen göç hareketleri göç edilen merkezler tarafından emilme sürecine girer. Dolayısıyla her iki süreç, amaç bakımından birbirini destekler niteliktedir (Yalçın: 2004: 24).

Ravenstein'in dördüncü kanunu göçü zincirleme gelişen bir hareket olarak açıklamakta ve bir kez gerçekleştiğinde sürekli devam edecek olan bir süreç olarak ifade etmektedir (Çağlayan: 2006: 16).

Ravenstein'in beşinci kanunu; göçün, doğrudan basamaksız olarak sanayi ve ticaretin geliştiği büyük kentsel merkezlere doğru gerçekleşeceği varsayımına dayanır. Bu kanunda diğer dört kanundan farklı şekilde gerçekleşen bir göç hareketi vardır. İlk dört kanunda zincirleme ve basamaklı bir süreci takip ederek gerçekleşen göç, beşinci kanunda basamaksız ve uzun mesafeli olarak tek adımda gerçekleşir (Akçadağ, 2012: 11).

Ravenstein altıncı kanununda; kırsal ve kentsel mekanlarda yaşayan bireylerin farklarının, göç etme eğilimleri üzerindeki yansımaları açıklamıştır. Ravenstein'a göre kentsel merkezlere doğru gerçekleşen göçler, kentte yaşayan insanları göç etme konusunda etkilemez iken kırsal yerleşim yerleri arasında gerçekleşen göçler, kırsalda yaşayan insanları göçe doğru itmekte ve basamaklı şekilde göç dalgaları oluşmaktadır (Mutluer, 2003: 21).

Ravenstein'in yedinci kanunu; cinsiyetlerin göç hareketi üzerindeki etkisini açıklamaya yöneliktir. Buna göre kadınların kısa mesafeli iç göçler konusundaki göç etme eğilimleri erkeklerden daha fazla iken erkeklerin ise uzun mesafeli ve dış göçler konusundaki eğilimlerinin kadınlardan daha fazla olduğu belirtilmiştir (Yalçın, 2004: 25).

1.2.4.Kesişen Fırsatlar Kuramı

Bu kuramdan ilk kez Stouffer, 1940 yılında bahsetmiştir. Stouffer genel olarak kuramında göçün en önemli aktörü olan göçmen üzerine yoğunlaşarak,

göçmenleri göçe iten nedenler üzerinde durmuştur. Kuramda kentsel merkezlere göç eden bireylerin yoğunluğunun, o merkezdeki fırsatların fazlalığı ile ilgili olduğu ifade edilmiştir. Dolayısıyla göç edilen yerdeki iş imkanlarının çok olması ve türlü avantajları da beraberinde getirmesi çok sayıda insanı göç sürecine dahil edecektir (Çağlayan, 2006: 97).

1.2.5.İtme - Çekme Kuramı

İtme-Çekme kuramını göçü etkileyen unsurlar olarak değerlendirip literatüre kazandıran Lee, Ravenstein'dan esinlenerek bu kuramı oluşturmuştur. Lee kuramını, göçün genellikle kırdan kente doğru gerçekleşen bir hareket olduğu temeline dayandırır ve kırdan yaşayan bireyleri göçe iten bir takım nedenler olduğu üzerinde dururken kentlerin sağlamış olduğu imkanları da göç için çekici bir faktör olarak değerlendirir (Todaro, 1980: 16). Dolayısıyla kırsalda tarımsal üretim gerçekleştirebilmek için toprağın yetersiz olması, ekonomik anlamda kişinin gelir getirici bir işte çalışmaması ya da çok düşük gelir elde etmesi, olağandışı meydana gelen olaylar, terör, kan davası, toplumsal kargaşa gibi unsurlar itici faktörleri oluşturur. Kentsel alanlarda ise yüksek gelir elde etme fırsatının olması, çeşitlilik arz eden istihdam alanlarının varlığı, sağlık, eğitim, alt yapı gibi hizmetlerin daha gelişmiş olması ve daha önce göç etmiş olan kentteki akraba ve hemşerilerin varlığı çekici faktörleri oluşturmaktadır (Çelik, 2006: 150).

1.2.6.Parekh'in Göç Kuramı

Parekh göç kuramını liberal, toplumcu ve etnik milliyetçi görüşe göre oluşturmuştur. Liberal görüşe göre, bireyler bir toplumun ihtiyaç duyduğu bir takım beklentileri karşılayabilecek düzeydeler ise, siyasal görüşleri, etnik kökenleri, inançları ve kültürleri onları göç ettikleri toplumun bir ferdi olmaktan alıkoyamaz. Toplumcu görüş, Liberal görüşün tersine göç edecek olanların göç ettikleri toplumla uyum sağlamaları gerektiği ve bunu içinde toplumsal kimliklerinin benzer öğeleri içermesi gerektiği üzerinde durur. Göç konusunda etnik-milliyetçi görüş ise bir ülkeye göç edecek olan bireyin ancak o ülke ile kan bağı varsa kabul edilmesini ifade eder (Spencer, 1994: 93-94).

1.2.7.İlişkiler Ağı (Network) Kuramı

İlişkiler ağı kuramı; göçün nedenini, geliştirilen bireysel ilişkilerle açıklamıştır. Göç eden kişi ve gruplar göç ettikleri yerde bir takım ilişkiler ağı oluşturarak hem göçün risklerini azaltma yoluna giderler hem de iş bulma olasılıklarını artırır. Dış göçler de dahil göç eden bireylerin göç ettikleri yeri seçerken tanıdıklarının olduğu yerleri öncelikli olarak tercih etmeleri bu kuramla açıklanmaktadır. Bireyler arasında kurulan bu bağlantılar ve ilişki ağları göç edenlerin bir anlamda sosyal sermayesini oluşturur (Abadan Unat, 2006: 21 ; Mutluer, 2003: 21).

Oluşturulan ilişki ağları göçmenler için altı önemli fonksiyona sahiptir (Gurak ve Cases; aktaran Yalçın, 2004: 51-52).

- “1. Göçmenleri, göçün verdiği rahatsızlıktan ve masraflardan önemli ölçüde rahatlatırlar.
2. Göç etmiş olmaları, göçmenleri içine girdikleri toplumdaki yalıtımları ve onların kendi yurtlarıyla ilişkilerinin devamını sağlarlar.
3. Göçün başlangıcını ve hedef yerini etkileyerek önemli ölçüde kimlerin göçeceğini belirlerler.
4. Göçmenlerin gittikleri yerlerde uyumları için kolaylık sağlarlar.
5. Kendi anayurtlarındaki potansiyel göçmenler ve ağa yeni katılanlar için yabancı toplumdaki fırsatlar ve resmi yapılanmalar hakkında haber kanalları gibi hizmet verirler.
6. Göçün hızını ve büyüklüğünü önemli oranda belirlerler”.

1.3.Göç Çeşitleri

Genel olarak göç çeşitleri: iç göçler, mevsimlik göçler, sürekli-geçici göçler, emek göçleri, zorunlu- gönüllü göçler ve dış göçler şeklinde sınıflandırılmaktadır.

1.3.1.İç Göçler

İç göç, bir ülkenin sınırları içerisinde gerçekleşen nüfusun yer değiştirme olayıdır. Bölgeler, şehirler ve daha küçük yerleşim birimleri arasında gerçekleşebilecek bu yer değiştirme olayı devamlılık arz edebileceği gibi kısa süreli de gerçekleşebilir. Gerçekleşen bu iç göçle birlikte yerleşim birimlerinin nüfus oranı değişmektedir. (Koçak ve Terzi, 2012: 169).

Türkiye genelinde iç göçler çoğunlukla kırsal alanlardan kentlere doğru gerçekleşmekte ve kentler içinde de belli bir takım merkezler üzerinde

yoğunlaşmaktadır. İç göçün özellikle belli merkezler üzerinde yoğunlaşması sonucunda bu yerleşim yerlerinde bir süre sonra bir doygunluğa sebep olmakta ve bunun neticesinde bu merkezlerin yakın çevrelerinde de ciddi göç hareketleri meydana gelmektedir (Demir, 1997: 85).

Türkiye’de belli merkezler üzerinde yoğunlaşan iç göç hareketi, özellikle Doğu ve Güney Doğu bölgelerindeki bireyleri etkilemiş ve 1980’lerde başlayıp 1990’ların sonuna kadar yoğun olarak yaşanmıştır. Bu iç göç hareketini yalnızca itici ve çekici faktörleri düşünerek açıklamak mümkün değildir. Özellikle son dönemlerde sıkça kullanılan “ülke içinde yerinden edilme” olgusu, içerisinde ciddi zorlukları barındıran bir duruma dönüşmektedir. Nitekim bu göçlerin yaşandığı ülkeler ciddi problemlerle karşı karşıyadır. Yaşanılan problemlerin ve zorlukların temelinde bu tür göçleri ortaya çıkaran nedenler vardır. Tüm göçler nedenleri ve sonuçları itibariyle birçok sorunu beraberinde getirirse de yaşanan bu tarz göçlerin meydana getirdiği psikolojik ve sosyolojik sorunlar diğerleriyle karşılaştırıldığında oldukça büyük boyuttadır (Kaya ve Işık, 2008: 15).

1.3.2.Mevsimlik Göçler

Bireylerin yılın belirli dönemlerinde buldukları yerleşim yerinden başka bir yere çalışmak, dinlenmek, gezmek gibi amaçlarla bir süreliğine gitmelerine mevsimlik göç denir (Koçak ve Terzi, 2012: 169).

Mevsimlik göçlere genellikle bahar ve yaz mevsimlerinde rastlanır. Ülkemizde görülen Karadeniz bölgesindeki fındık işçiliği, Çukurova bölgesindeki pamuk işçiliği mevsimlik göçlere örnek teşkil eder. Mevsimlik göçler göç edilen yerleşim yeri için ciddi sosyal değişimlere neden olmaz, bunun nedeni göç edilen yerde kalınan zamanın azlığıdır ve yerleşim yerinin genel nüfus artışında da önemli bir değişiklik bu tarz göçlerde gözlemlenmez (Tüfekçi, 2002: 15).

1.3.3.Sürekli-Geçici Göçler

Adına daimi göç de denilen sürekli göç, kişilerin farklı gerekçelerle yaşadıkları yeri terk ederek, başka bir yere, yaşamının geri kalanını sürdürmek için göç etmesidir. Sürekli göçün gerçekleşmesi için insanların göç ettikleri yere temelli yerleşmek üzere gitmeleri gerekmektedir. Geçici göç ise, sürekli göçün aksine

değişik nedenlerle göç eden insanların, göç ettikleri yere ömür boyu yerleşmek amacıyla değil de belli bir dönem yaşadktan sonra geri dönme düşüncesiyle gerçekleştirdikleri göçtür (Küyük, 2011: 29).

1.3.4.Emek Göçleri

İş gücünün ekonomik ve sosyal nedenlerden dolayı yer değiştirmesi olarak tanımlanan emek göçü, aynı zamanda hayatta kalabilmek için asgari ihtiyaçlarını karşılamak isteyen insanların ya da daha iyi koşullarda yaşamlarına devam etmek isteyen bireylerin gerçekleştirdikleri göçtür (Yıldırımoglu, 2005: 2).

Emek göçleri, işgücünün gerçekleştirdiği bir mekan değişimi olduğu gibi aynı zamanda mesleki nedenlerle gerçekleşen bir hareketliliği de kapsamaktadır. Dolayısıyla bu göçler daimi olabileceği gibi geçici nitelikte de olabilir. Genellikle sanayileşmenin yoğun olduğu kentlere işgücünün kırsaldan göç etmesi ile gerçekleşir (Ak, 2013: 7).

1.3.5.Zorunlu ve Gönüllü Göçler

Bireylerin ikamet ettikleri mekanları, siyasi gerginlik, çatışma ya da doğal felaketler gereği istem dışı olarak terk etmek zorunda kalmaları zorunlu göç olarak tanımlanır (Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Kentleşme Şurası, 2009: 8 ; Gündüz ve Yetim, 1997: 110).

Uluslararası göç örgütüne göre zorunlu göç: “Bir devletin yetki alanında bulunan kişilerin ya da grupların bir devlet politikasının parçası olarak kendi düzenli ikametlerinden uzaklaştırılmaları ve gönüllü olmadıkları şekilde transfer edilmeleri” olarak tanımlanmıştır (Çiçekli, 2009: 75).

Zorunlu göçe maruz kalan birey ya da gruplar yaşadıkları problemler nedeniyle aynı zaman da bir insan hakları sorunu olarak da karşımıza çıkmaktadır (Kümbetoğlu, 1997: 271). Bu çerçevede tüm dünyada yaşanan hızlı değişimler göçe ilişkin tanımları da etkilemektedir.

Bu bağlamda ülkeler arasında yapılan göçe ilişkin tanımlamalarda özellikle zorunlu gerçekleşen uluslararası göçe ilişkin kavramlar üzerinde farklı tanımlamalar

olmakla birlikte ortak bir kavramsal boyut oluşturma çabası mevcuttur. Buna rağmen ülke sınırları içerisinde gerçekleşen zorunlu iç göçle ilgili uluslararası kaynaklarda yer alabilecek ciddi çalışmalar bulunmamaktadır (Aker, Ayata, Özeren, Buran, Bay, 2002: 98). Hem zorunlu iç göçe maruz kalan bireyler hem de zorunlu uluslararası göçü yaşayan mülteciler benzer sebeplerle göçe zorlanmalarına karşın uluslararası sistemin mültecilerle ilgili daha duyarlı olduğunu söylemek mümkündür, dolayısıyla mülteciler daha fazla destek görmektedirler. Oysa zorunlu iç göçe maruz kalan insanların dünya üzerindeki sayılarının 20 milyonu aştığı ve artarak da devam etmekte olduğu belirtilmektedir (Durieux, 1996: 103).

Zorunlu göç, ekonomik, sosyal ve politik nedenlerden dolayı devlet yaptırımları neticesinde gerçekleşebileceği gibi sonucunda yine sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal yapıda birçok değişikliğe kaynak oluşturabilir (İçduygu ve Ünal, 1998: 38).

Gönüllü göç, insanların ekonomik gerekçelerle, hayatında değişiklik yapma arzusuyla ya da geleceğine yönelik yaptığı planları hayata geçirebilmek amacıyla gerçekleştirdiği kişisel isteklerinin neticesinde ortaya çıkan nüfus hareketleridir (Küyük, 2011: 39).

Zorunlu göçte, bireylerin siyasal nedenlere bağlı olarak bu göçe maruz kaldığı durumlarda bunun aynı zamanda kültürel özellikleri öne çıkaran bir sonuç doğurduğu bilinmektedir. Buna rağmen genel olarak gönüllü göç sürecine dahil olan bireylerin bu göçü ekonomik nedenlerden dolayı gerçekleştirdikleri durumlarda ise bu kültürel özellikleri azaltıcı bir etki meydana getirmektedir (Erder, 2002: 181). Tablo 30 ve tablo 31’de görüldüğü gibi gönüllü olarak göç sürecine dahil olan kişi veya gruplar kültürel özellikleri açısından herhangi bir dışlanma durumuyla karşılaşmadıkları takdirde, göç ettikleri yerde daha uyumlu ve göç etmiş olmaktan memnun şekilde yaşayabilmektedirler.

1.3.6.Dış Göçler

Göç yüzyıllardır gerçekleşen, şekil ve içerik yönünden sürekli değişikliklere uğrayarak devam eden bir olgudur. Hızla değişen çevresel faktörlere ve teknolojideki gelişmelere paralel olarak ülkeler arasında yapılan göç daha yaygın hale gelmiştir

(Ündücü, Erdoğan, Işık, 2009: 162). Bu bağlamda ülkelerarasında yapılan göçlere dış göçler denir. Bu göçler zorunlu şekilde gerçekleşebileceği gibi gönüllü de olabilir. İnsanların özellikle daha iyi yaşama arzusuyla gerçekleştirdikleri dış göçler gönüllü dış göçler iken doğal felaketler, savaşlar ya da terör gibi nedenlere bağlı olarak gerçekleşen göçler zorunlu dış göçlerdir (Şahin, 2010: 57). Örneğin İkinci Dünya savaşı sonrası hızlı bir endüstrileşme sürecinin yaşanması dış göçlere neden olmuştur. Batı Avrupa ülkelerinde yabancı işgücüne duyulan ihtiyaç bu göçün yoğun olarak yaşanmasına sebep olmuştur. Nitekim 1961’de ikili anlaşmalarla Türkiye’den en fazla Federal Almanya’ya olmak üzere Batı Avrupa ülkelerine yönelik ciddi bir göç hareketi başlamıştır. 1970’lerde meydana gelen ve tüm dünyayı etkileyen ekonomik kriz, göç hareketlerini de etkilemiştir. OECD ülkeleri hariç yabancı işgücü alımı durdurulmuş fakat illegal yollarla bu süreç devam etmiştir. Dolayısıyla hem göç alan hem de göç veren ülkeler, önemli sosyal ve kültürel sorunlarla karşı karşıya kalmışlardır. Bu ülkelerden biri olan Türkiye’de de dış göç sürecinde birey ve toplum düzeyinde sosyal ve kültürel açıdan önemli değişiklikler yaşanmıştır (Abadan Unat, 2006: 63).

2.GÖÇE İLİŞKİN SÜREÇ

2.1.Türkiye’de Göç Süreci

Osmanlı Devleti özellikle izlediği iskan politikası ile göç olgusunu kuruluş yıllarından itibaren sürekli yaşamıştır. Önemli göç hareketleri imparatorluğun gücünü kaybetmesi ile başlamış Türkiye Cumhuriyeti döneminde de devam etmiştir. Anadolu’dan dışarıya doğru gerçekleşen Ermeni ve Rum asıllı nüfusun göçü ve aynı dönemde Anadolu’ya doğru gerçekleşen Müslüman ve Türk asıllı nüfusun göçü bu kapsamda değerlendirilir (Akyüz, 2008: 37). Bu göçlerden sonra Türkiye Cumhuriyeti’nde özellikle 1950’li yıllardan sonra yoğun bir iç göç yaşanmış ve bu göç tarımdan sanayiye geçiş süreci, kitle iletişim araçlarının etkisi, sosyal ve politik gelişme çabalarının bir yansıması olarak değerlendirilmiştir (Keleş, 1997: 1). Türkiye iç göçü yoğun şekilde yaşarken, aynı zamanda başta Almanya olmak üzere dünyanın birçok ülkesine göç veren bir ülke de olmuştur. Bu göçlerin nedeni ise göç edilen ülkelerin işgücü talebidir. Ardından 1980’lerde başlayıp 1990’ların sonuna kadar yoğun şekilde yaşanan terör sorununun bir yansıması olarak da büyük göç hareketleri yaşanmıştır. Terör nedeniyle bölgede şiddetli çatışmalar yaşanmış ve güvenlik

gerekçesi ile birçok köy ve köy altı yerleşim birimi boşaltılmıştır. Bu durum zorunlu bir göç sürecine örnek teşkil etmektedir (Durugönül, 1997: 97). Bölgede yaşanan terör sorunu, kalkınma ve gelişme çabalarını olumsuz etkilemiş, bu durum uzun yıllar bölgeye yatırımlar yapılamamasına neden olmuş ve sonuç olarak bölge ekonomik ve sosyal anlamda geri kalmıştır. Aynı zamanda daha iyi şartlarda yaşama arzusu, iş bulma isteği gibi birçok ekonomik ve sosyal neden ile bölge halkı isteyerek de göç sürecine dahil olmuştur. Bu durumda gönüllü göç sürecine örnek teşkil etmektedir (Barut, 2004: 3-4).

2.2.Batı'da Göç Süreci

İkinci Dünya savaşından sonra toparlanmaya çalışan Avrupa ülkeleri, işgücüne olan ihtiyaçlarını karşılayabilmek için geliştirmekte olan ülkelere göç alma yoluna gitmişler, özellikle Almanya 1950'lerden 1970'lere kadar Türkiye, İspanya ve Yunanistan'dan bu kapsamda yoğun işgücü alımı gerçekleştirmiştir. 1970 ile 2000 yılları arasında Avrupa ülkelerinin nüfuslarındaki göçmen oranı ikiye katlanmış, küreselleşme ile birlikte ülkeler arasındaki ekonomik farklılıklar göçün yasal ve yasadışı hareketini artırmıştır (Aksoy, 2012: 294).

Göç başlangıçta Avrupa için demografik bir olgu iken özellikle 11 Eylül sonrası siyasi bir mesele haline gelmiş ve göçmen karşıtlığı bu dönemden sonra hızla artmıştır. Bu bağlamda Avrupa Birliği yasadışı göçle mücadele konusunda ciddi çalışmalar yapmış, güvenlik için ülkeler arası işbirliği güçlendirilmiştir (Danış, 2011: 29).

Batılı ülkeler için göç kavramına neden olan en önemli etmen ülkelerin demografik yapılarıdır. Yaşam ortalamasının uzaması ve artarak devam eden azalan doğum oranları, yaşlı nüfusu artırmakta bu da beraberinde göçmen işgücü gereksinimini meydana getirmektedir. Batılı ülkelerde göç hareketine, karşıt birçok düzenleme yapılırken aslında bu çerçevede yürütülen politikaların çok da gerçeği yansıtmadığı, ülkelerin göçmenlere başta işgücü, kalifiye eleman ve yetişmiş uzman alanında muhtaç oldukları görülmektedir (Kaya, 2009: 2). Ayrıca birçok bilim adamı ülkelerinde çalışmalarını için gerekli şartlar sağlanamadığından batılı ülkelere göç etmekte ve bu göçler de göç alan ülke tarafından memnuniyetle karşılanmaktadır.

2.3.Günümüzde Göç Süreci

Bugün için Türkiye hem göç alan hem de göç veren bir ülke konumundadır. Yalnızca ekonomik ve sosyal nedenlerle göç edenler için değil yasadışı göçmenler için de önemli bir merkez haline gelmiştir. Yasadışı göçmenler ve mülteciler için bugün Türkiye bir geçiş veya varış noktası olarak değerlendirilmektedir (Aksoy, 2012: 297).

Göç süreci, kentleşme süreciyle doğrudan bağlantılıdır. Dolayısıyla göç sürecini anlamamanın bir yolu da kentleşme sürecini anlamaktan geçer.

Kentleşme şehrin gelişmesi ya da kırsal bir yerleşim alanının kente dönüşmesi şeklinde ortaya çıkan, nüfusun bir merkezde yoğunlaşmasını ifade eden demografik bir olgudur. Türkiye'deki kentleşme süreci sosyo-ekonomik gelişmelere paralel olarak 1950'li yıllarda kırdan kente doğru gerçekleşen göç hareketliliği ile başlamıştır. Ancak hızlı gelişen nüfus mobilitesi ve şehirlerde bu mobiliteye cevap verecek iş sahalarının yetersiz olması, kent mekanını çarpık bir yapılaşmaya itmiş ve giderek sorunlu alanlar haline getirmiştir (Keleş, 1990: 5). Dolayısıyla ülkemizde kentleşme, sanayileşmenin ardından gerçekleşen düzenli bir süreci takip etmediğinden dolayı, büyük kentlere göçle gelenlerin etkisiyle konut, altyapı gibi sorunlar giderek artmaktadır. Çözümler için de genellikle hukuk dışı yollara başvurulmaktadır (Sağlam, 2006: 33).

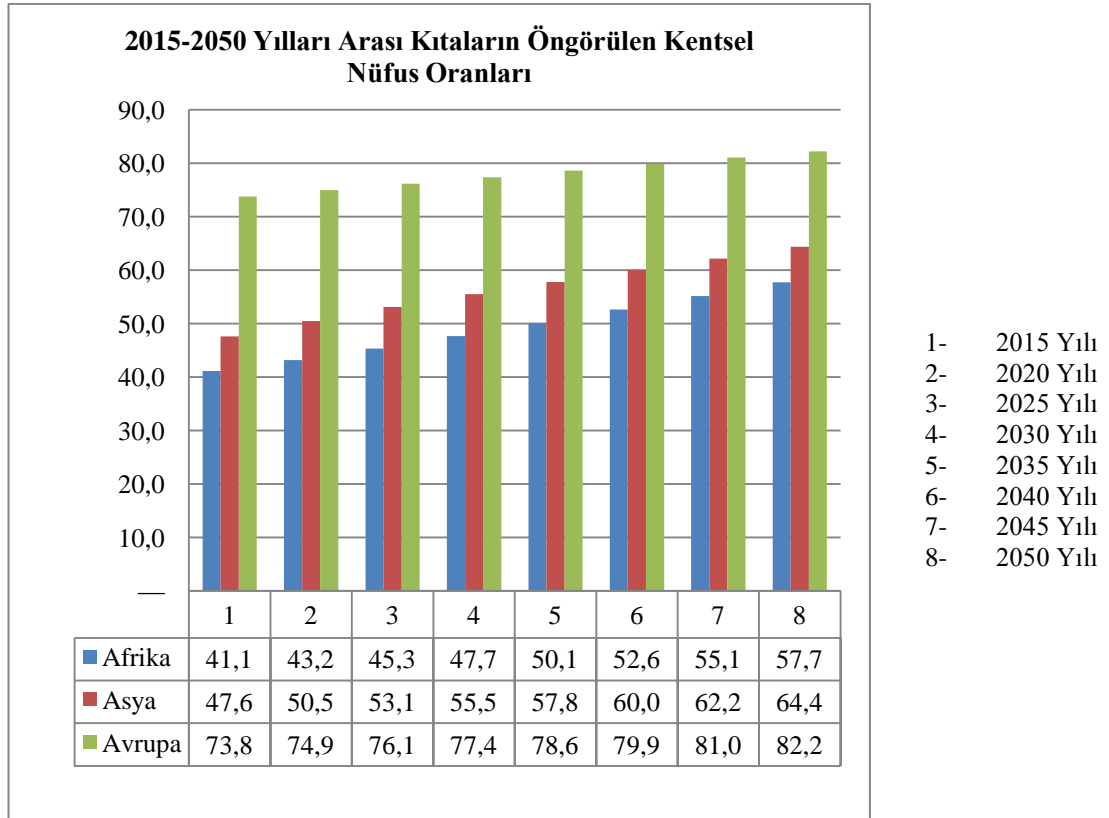
Genel olarak şehirlerdeki nüfus iki şekilde artar. Doğumlarla ölümler arasındaki farkın doğumlar lehine olması ve göçler, kent nüfusunu artıran en önemli faktörlerdir. Şehirlerde doğurganlık eğiliminin giderek azaldığı düşünülürse, göçlerin kentleşme sürecindeki etkisi daha da belirginleşecektir (Sağır, 1997: 379).

Göçler kentleşme sürecinde aktif rol oynarken, göç edenlerin kentlerde yaşadıkları problemler, zorluklar ve sıkıntılar sonuçta kontrolsüz gerçekleşen kentleşme sürecine de yol açmaktadır (Küntay, 1997: 131). Dolayısıyla kontrolsüz gerçekleşen bu kentleşme sürecinde kırdan kente gelerek gecekondualarda yaşamaya başlayan aileler, hemşeri, akraba ve tanıdıklarıyla kendi kültürleri içerisinde ilişkilerini sürdürürken aynı zamanda kentin sosyo- kültürel ilişkilerini de anlama ve anlamlandırma çabası içerisine girmektedir (Aydoğan, 1997: 553). Ayrıca göç eden

ailelerin bireysel göç ya da zincirleme göçle kente yerleşmiş olması, şehirdeki bazı imkanlara erişebilme konusunda önemli fark yaratmaktadır. Göç eden aileler zincirleme göç sürecine dahil olarak kente gelmişler ise ekonomik ve sosyal alanlarda kente daha çabuk adaptasyonları gerçekleştirebilmektedir (Erder, 2011: 290).

Kentleşme ve kentsel nüfus oranlarına ilişkin Birleşmiş Milletlerin de çalışmaları bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler nüfus düzeyleri ve eğilimlerini araştırmakta, bu noktada düzenli çalışmalar yürüterek, nüfus tahminleri ve kentleşme politikaları ile kalkınma arasındaki ilişkileri incelemektedir. Birleşmiş Milletler, Ekonomik ve Sosyal İşler içerisinde Nüfus bölümü oluşturarak daha bilimsel, objektif bilgiler elde etmeye ve uluslararası toplumu anlamaya ve doğru analiz etmeye çalışmaktadır (World Urbanization Prospects The 2011 Revision).

Grafik 1: 2015-2050 Yılları arası Kıtaların Tahmin Edilen Kentsel Nüfus Oranları

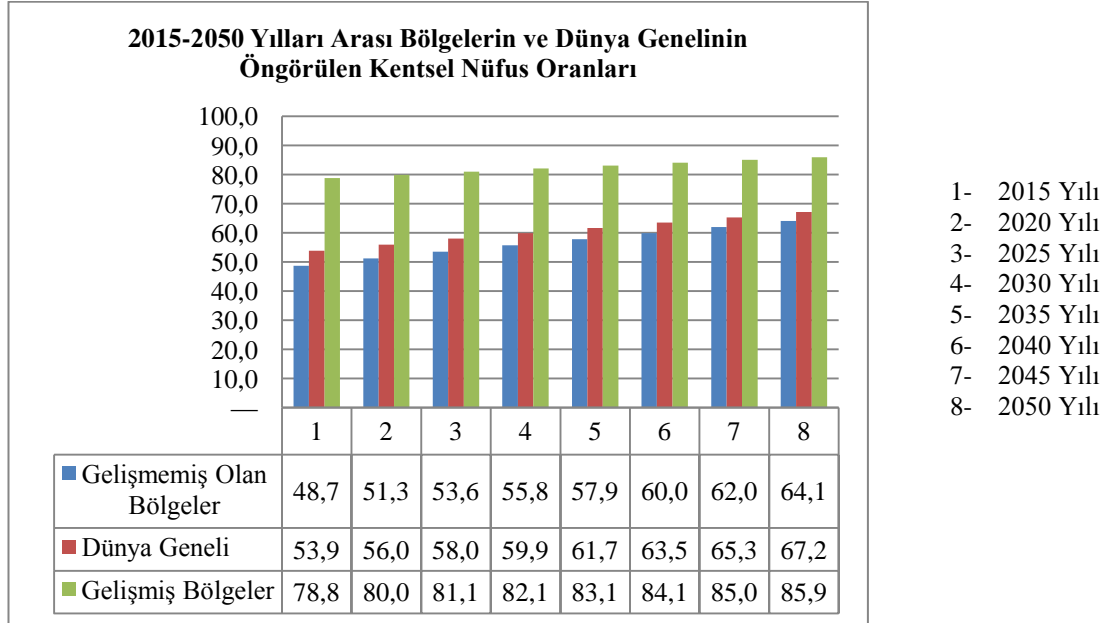
Kaynak: BM'in 2011 değişikliği ile yayınladığı "Dünya Kentleşme Beklentileri" (<http://esa.un.org/unup/>) raporunun verileri tarafımdan grafik haline getirilmiştir.

Gelecek otuz beş yılın kentsel gelişim beklentileri 2011 yılında Birleşmiş Milletlerin "Dünya Kentleşme Öngörülmesi" isimli çalışmasında verilmiştir. Yapılan çalışmada kıtalar arasında kentsel gelişim oranları grafikte gösterilmiştir. Çalışma

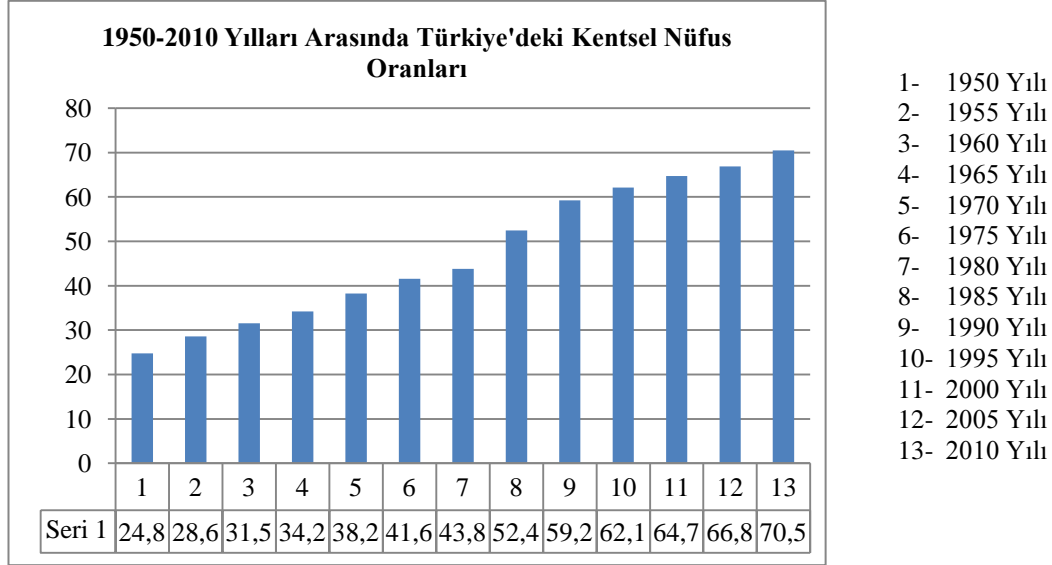
incelendiğinde en çok kentsel gelişimin, 2010 yılında %44,4'den, 2050 yılında %64,4 oranına çıkacağı düşünülen Asya Kıtasında gerçekleşeceği öngörülmektedir. Aynı yıllar arasında Afrika kıtasındaki kentsel gelişimin %39,2'den %57,7'ye çıkacağı tahmin edilmektedir.

Grafik 2: 2015-2050 Yılları arası Dünya Genelinde ve Bölgelerde Tahmin Edilen Kentsel nüfus Oranları

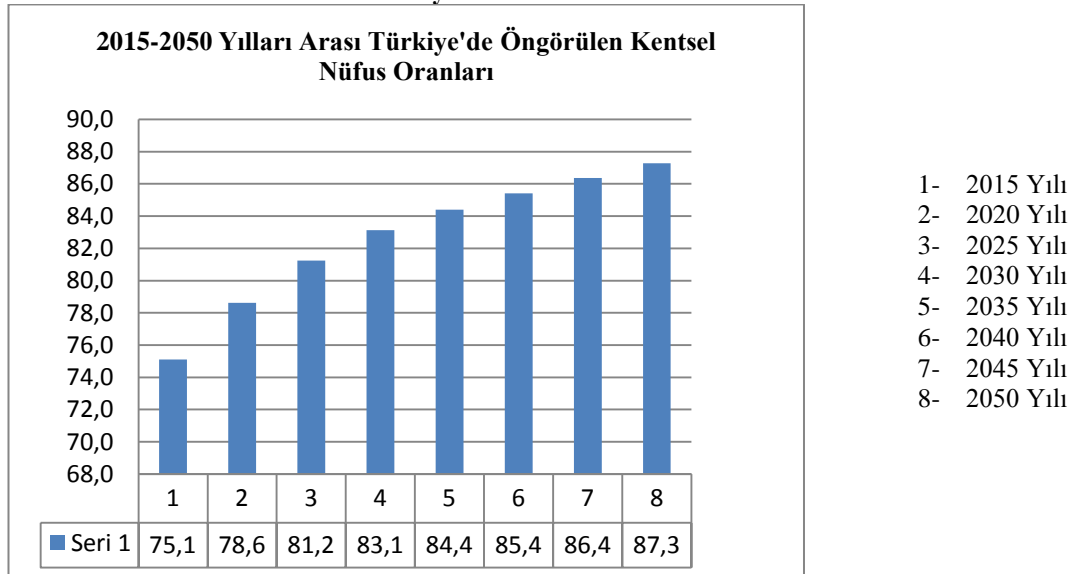
Kaynak: BM'in 2011 değişikliği ile yayınladığı "Dünya Kentleşme Beklentileri" (<http://esa.un.org/unup/>) raporunun verileri tarafımdan grafik haline getirilmiştir.

Aynı çalışmada gelişmiş bölgeler ve gelişmekte olan bölgeler ayrı ayrı incelendiğinde gelişmemiş olan bölgelerin 2010 yılı verilerine göre %46'dan 2050 yılındaki beklenti doğrultusunda %64,1 olacağı öngörülmektedir. Aynı dönem dünya genelinde kentsel gelişim oranının da %15,6'lık artış görüleceği düşünülmektedir.

Grafik 3: Türkiye’de Kentsel Nüfus Oranları

Kaynak: BM’in 2011 değişikliği ile yayınladığı “Dünya Kentleşme Beklentileri” (<http://esa.un.org/unup/>) raporunun verileri tarafımdan grafik haline getirilmiştir.

Kentsel nüfus oranları Türkiye özelinde incelendiğinde Türkiye’deki iç göçün en çok arttığı 1950-2000 yılları arası kentsel nüfus verileri incelendiğinde göçün yeni başladığı 1950 yılında kentsel oran %24,8 iken 2010 yılında %70,5 olmaktadır. Bu geçen süre zarfında ekonomik nedenli göçün yoğun olduğu 1950-1980 arasında kentsel artış oranı %19 iken güvenlik nedeniyle göçün yoğun olarak yaşandığı 1980-2000 arasında bu artış oranı %20,9 olmuştur.

Grafik 4: Türkiye’de Tahmin Edilen Kentsel Nüfus Oranları

Kaynak: BM’in 2011 değişikliği ile yayınladığı “Dünya Kentleşme Beklentileri” (<http://esa.un.org/unup/>) raporunun verileri tarafımdan grafik haline getirilmiştir.

Birleşmiş Milletlerin yapmış olduğu çalışmada Türkiye için gelecekte kentleşme oranı ile ilgili öngörüler grafikte verilmiştir. Bu veriler incelendiğinde Türkiye’de 2010 yılında %70,5 olan kentleşme oranının 2050 yılına gelindiğinde %87,3 olacağı tahmin edilmektedir.

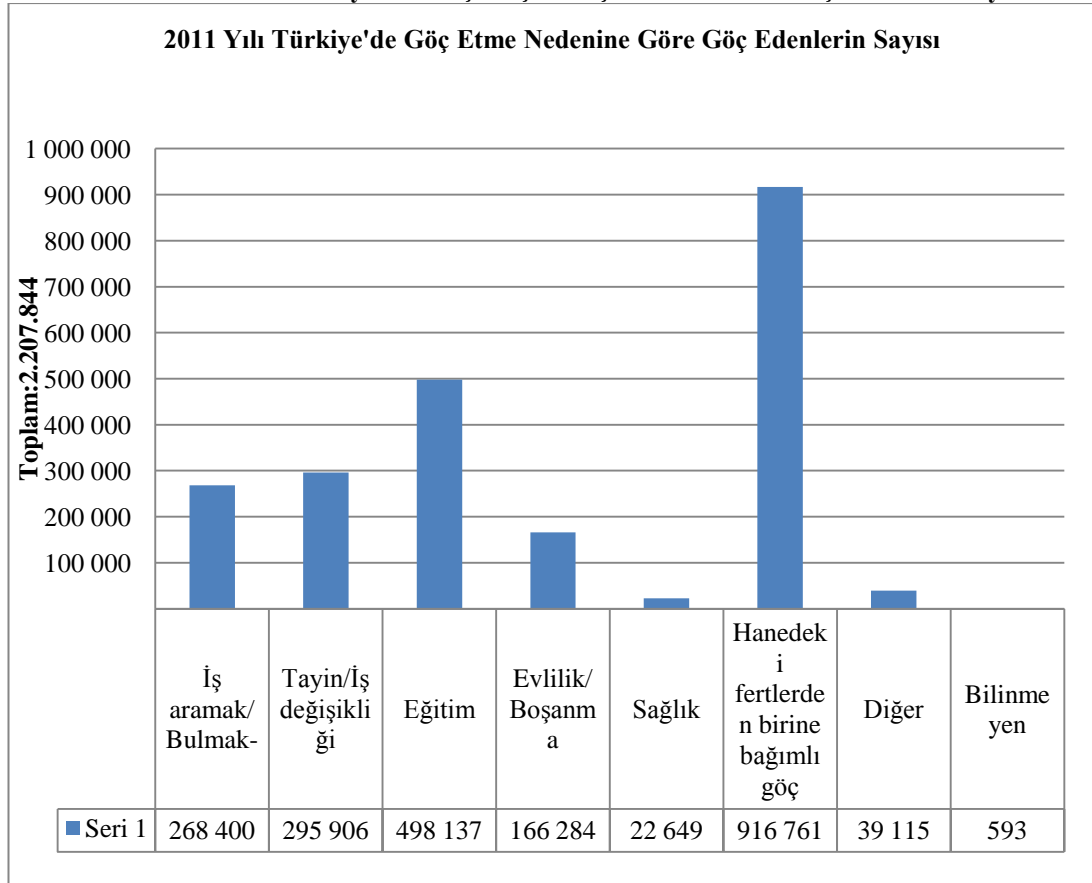
İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE GÖÇÜN NEDENLERİ, SONUÇLARI VE TOPLUMSAL İLİŞKİLERE ETKİSİ

1.TÜRKİYE’DE GÖÇ SORUNU VE GÖÇE ETKİ EDEN NEDENLER

Türkiye İstatistik Kurumunun 2011’de yaptığı çalışma ile Türkiye’de göçün nedenleri araştırılmıştır. Hane halkından birine bağımlı gerçekleşen göçler olabileceği gibi iş bulmak, iş değiştirmek, eğitim, evlilik, boşanma ve sağlık gibi faktörlerin de Türkiye’de göçe neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Grafik 5: Türkiye’de Gerçekleşen Göçlerin Nedeni ve Göç Edenlerin Sayısı

Kaynak: Veriler TÜİK 2011 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sisteminden Alınmış ve Tarafımdan Grafik Haline Getirilmiştir.

Türkiye oldukça genç bir nüfusa sahip olup, nüfus hareketliliği açısından da dinamik bir yapıdadır. Nüfus hareketliliğini gerçekleştirenler, ekonomik ve sosyal şartlarını iyileştirme arzusuyla göç sürecine dahil olabilecekleri gibi, güvenlik kaygısı ile bir zorunluluk sonucu da göç ediyor olabilmektedirler. Ülkemizde göçler

ekonomik, politik, sosyal, kültürel, güvenlik gibi çeşitli nedenlerle gerçekleşebilmekte özellikle göç edilen yerde bir sonraki süreçte sosyal ve siyasal sorunları beraberinde getirmektedir (Bulut,2005:191). Bu bağlamda Türkiye’de bireysel göç, zincirleme göç, işgücünün gerçekleştirdiği göç, gönüllü ve zorunlu göç, mevsimlik göç gibi göçün neredeyse her çeşidi ve türü yaşanmaktadır.

İstihdam alanlarının daralması, tarım ve hayvancılığın girdi maliyetlerinin yükselmesi, tarımsal arazilerin parçalanması, kırsaldaki sosyal ve ekonomik imkânsızlıklar, eğitim ve sağlık hizmetlerinin yetersiz oluşu gibi nedenler ülkemizde kırdan kente doğru gerçekleşen göçe neden olan itici faktörlerdir (Mevlana Kalkınma Ajansı Sosyal Kalkınma Komisyonu Teknik Komisyon Raporu, 2010: 15). Kırdan kente doğru gerçekleşen bu göçlerde sayılan bu itici faktörlerin yanı sıra, kentin bir cazibe merkezi olması, iş bulma şansının fazla olması, istihdam alanlarının çeşitliliği, eğitim, sağlık, altyapı gibi hizmetlerin daha iyi standartlarda alınacağı düşüncesi de bireylerin göçü gerçekleştirmelerine neden olan çekici faktörlerdir (Gürel ve Balta, 2011: 6).

Ülkemizde gerçekleşen göçlerde özellikle bölgeler arası gelişmişlik farkları önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca 1990 sonrası Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgelerinde yaşanan güvenlik endişeleri de terörün göç üzerindeki etkisini göstermektedir. Terör nedeniyle plansız ve zorunlu şekilde göçe maruz kalan insanlarla ilgili yapılan çalışmalar, göç edenlerin sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan ciddi problemler yaşadıklarını göstermektedir (Bulut, 2005: 209).

Devlet, terör nedeniyle zorunlu göçe maruz kalan bireylerden eski yerleşim yerlerine dönmek isteyenlere bunu kolaylaştırıcı birtakım yasal düzenlemeler yapmıştır. Bunların içerisinde en önemlisi “Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi ile Terör ve Terörden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun”dur (Türkiye Göç ve Yerinden Olmuş Nüfus Araştırması, 2006: 16).

Bu kanunun çıkarılma amacı terörden dolayı maddi zarara uğrayan bireylerin, zararlarının karşılanmasına ilişkin bir düzenleme yapmaktır. Kanun kapsamında karşılanacak olan zararlar belirtilmiş olup;

“a) Hayvanlara, ağaçlara, ürünlere ve diğer taşınır ve taşınmazlara verilen her türlü zararlar,

b) Yaralanma, sakatlanma ve ölüm hallerinde uğranılan zararlar ile tedavi ve cenaze giderleri,

c) Terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle kişilerin mal varlıklarına ulaşamamalarından kaynaklanan maddi zararlar” dan oluşmaktadır (www.tbmm.gov.tr, 2013).

Türkiye'nin özel şartları düşünüldüğünde göçü doğuran genel nedenleri farklı başlıklar altında incelemek mümkündür.

1.1.Sosyo Ekonomik Nedenler

Bireyleri göçe iten ekonomik nedenlerin başlangıç noktasını tarımda makineleşme, tarımda yaşanan dönüşüm ve sanayileşme oluşturmuştur. Bunun sonucunda kırsal yerleşim alanlarından kente doğru bir nüfus hareketliliği meydana gelmiştir. Tarımdaki teknolojik gelişmeler insan gücüne olan ihtiyacı azaltmış dolayısıyla bireyler öncelikli olarak işsizlik nedeniyle göç akınlarını başlatmışlardır (Kocaman ve Beyazıt, 1993: 2). Bu anlamda göç, işgücünün yer değiştirmesi sonucunda kentsel mekanlar da iş bölümüne katkı sağlayan ekonomik, sosyal ve toplumsal bir olgudur (Erdoğan, 1991: 20).

Türkiye ölçeğinde iş gücünün hareketliliği tarımsal toprakların miras yoluyla paylaşılması ve tarımda makineleşme ile açıklanmaktadır (Başel, 2007: 522). Bunu yanı sıra özellikle 1980 sonrası uygulanan ekonomi politikaları, emeğin alım gücünü azaltmış, yeni tüketim kalıpları oluşturmuş, güvenceli iş sahalarını yetersiz hale getirmiştir. Bunun neticesinde düzenli geliri olmayan birey ve aileler ciddi ekonomik ve sosyal problemler yaşamakta ve bu durum onları, kendi imkanlarını zorlayarak, yeni geçim planları yapmak zorunda bırakmaktadır. Bu bağlamda özellikle düzenli gelirden yoksun ailelerde gün geçtikçe aile içinde daha fazla kişinin çalışma hayatına katıldığı görülmektedir (Demir, 1994: 305). Çalışma hayatına katılan her bir iş gücü göç ettiği merkezin zamanla bir doyumluğa erişmesine neden olmakta ve bu durum da göç eden için bir çekim merkezi olan bölgenin göç alma kapasitesini doldurması ile sonuçlanmaktadır. Bir sonraki süreçte emek, merkezin çevresindeki kentlere doğru hareket etmekte ve neticede yeni göç hareketleri ile yeni çekim merkezleri oluşturmaktadır (Çelik, 2007: 1).

Literatürde göçle ilgili yaklaşımların geliştirdiği en önemli hipotez, göç hareketini, bölgeler veya ülkeler arasındaki sosyoekonomik eşitsizliklerin oluşturduğudur. İşsizlik, iş bulma olanağının olmaması, elde edilen gelirin

yetmemesi ve genel olarak kaynak dağılımındaki dengesizlikler göçü ortaya çıkaran ekonomik nedenlerdir (Bülbül ve Köse, 2010: 79). Türkiye için bu ekonomik nedenlerin başında işsizlik gelmektedir. İşsizlik nedeniyle kırdan kente göç eden her birey iş bulamamaktadır ve bu durum da kentteki işsizlik oranının artmasına neden olmaktadır (Bayhan, 1997: 184).

Göç, göç alan kent merkezinde birçok değişikliği beraberinde getirirken, göç veren bölgeler açısından da birçok değişikliğe neden olmaktadır. Göç, göç veren bölge için iş gücü kaybı, sermayenin ve ekonomik kaynakların yer değiştirmesi dolayısıyla bölgenin gelişme hızının düşmesi anlamına gelir. Bu da aynı zamanda zaten var olan bölgeler arası gelişmişlik farkı ve sosyoekonomik eşitsizliği artırıcı bir etkide bulunur (Kaygalak, 2009: 18-19). Bütün bunlar göçün, göç veren veya göç alan mekanlara ekonomik yönden etki ettiğini göstermektedir.

1.2.Sosyo-Kültürel Nedenler

Kültür, bireylerin maddi ve manevi gereksinimlerini karşılamak için meydana getirdiği tüm birikimleri ifade etmekte ve toplumun temelini oluşturmaktadır. Bu bağlamda kültürden bahsedebilmemiz için onu oluşturan maddi ve manevi unsurların uyum içerisinde olması gerekmektedir (Bayhan, 1995: 99). Manevi kültür unsurlarını değer hükümleri, zihniyet, düşünce tarzı ve davranışlar ile sosyal ilişkiler oluştururken maddi kültür unsurlarını ise ev şekli, meslek, gündelik hayatta kullanılan eşyalar ve fiziksel mekanlar oluşturur. Kırdan kente göç edenler için maddi kültür unsurlarını değiştirmek nispeten kolay olmakla birlikte manevi kültür değişimini gerçekleştirebilmeleri oldukça zor olmaktadır. Göç edenlerin, göç edilen merkezin sosyal ve kültürel kalıplarını benimseyip, hayata geçirmeleri birçok manevi kültürel unsurun ve değer hükümlerinin değişmesini gerektirmektedir (Sezal,1992: 87-88). Kültürel özellikler, göç eden grupların çevreleriyle ilişki ağları oluştururken, kentli nüfus ile kendileri arasındaki farklılıkları daha belirgin anlayabilmelerine neden olur (Erder, 2011: 226).

Bir toplumun kültürü; yararlı, zararlı, iyi, kötü ve doğru, yanlışı insanlara öğreten aynı zamanda toplumun hafızası ve bilgi kaynağı olan sosyal bir birikimdir. Yaşam tarzından davranış kalıplarına ve tüketim alışkanlıklarına kadar toplum içerisinde yaşayan tüm insanların hayatlarını nasıl yaşayacakları toplumsal grubun

kültüründen öğrenilir. Bu denli belirleyici işlevlere sahip olmasından dolayı kültür, hem birleştirici, bütünleştirici hem de farklılıkları ortaya çıkardığı için ayrıştırıcı bir özelliğe sahip olup sosyal çatışmaların kaynağını oluşturmaktadır (Erol, 1994: 61).

Sosyal hareketler toplumsal değişmeye ve neticesinde göçe neden olurken, toplumsal değişimler ve sosyo-kültürel farklılıklarda hem sosyal hareketlere hem de göçe neden olabilmektedir (Durugönül, 1997: 95). Türkiye’de sosyal değişimler sanayileşme ile birlikte başlamıştır. Sanayileşme sonucu kentleşme ve kırdan kente göç olgusu Türkiye ölçeğinde ortaya çıkmış bu da ailenin yapısını büyük oranda değiştirmiştir. Geleneksel geniş aile yapısı yerini çekirdek aileye bırakmakta ve toplumun temelini oluşturan kültürel değerler çağdaş koşullar içerisinde yeni değerler üretmektedir (Karakoç, 2011: 569).

Göç eden bireyler maddi olarak en sıkıntılı, psikolojik olarak da en zayıf oldukları dönemlerinde, yabancı oldukları ortamda kültürel özelliklere adaptasyonda ciddi problemler yaşamaktadırlar. Kırdan gelen alışkanlık ve geleneklerin etkisiyle genellikle tutucu bir tavır benimsenmekte ve doğurganlık oranı kentli nüfusa göre oldukça yüksek iken aile planlaması gibi hizmetlerden faydalanma oranı düşük kalmaktadır (Aktekin ve Dedeoğlu, 1997: 13). Bu bakımdan göç eden bireylerin ekonomik sorunlarını çözmeleri tek başına uyum süreci için yeterli değildir, kentin birçok hizmetinden haberdar olmaları ve bunlardan yararlanmaları, düşünce ve davranış kalıplarını değiştirmeleri, sosyo-kültürel özellikleri de benimseyip hayata geçirmeleri gerekmektedir.

Sosyal ve kültürel etkinlik beklentileri öncelikli olarak bireysel refahın ardından toplumsal refahın artması ile kuvvetlenmektedir. Bu durum göç hareketliliğinin sonucunda gerçekleşebileceği gibi göç hareketliliğini artıran bir etkiye de sahiptir. Kitle iletişim araçlarının gelişmesi de bireylere, kendileri dışında bir dünyanın var olduğunu gösterirken, gelişmiş bölgelerdeki imkanlardan da haberdar olmalarını sağlayarak göç için özendirici bir etki oluşturmaktadır (Başel, 2007: 523). Bu bağlamda gençler yaşlılara göre daha sık göç etme eğilimindedir. Kırsal alanlarda eğlence mekanlarının olmayışı ve birçok sosyal aktivitenin eksikliği de kentlere göç etmeye neden olan kültürel faktörler olarak açıklanmaktadır (Toroğlu, 2007: 28).

1.3.Eğitime İlişkin Nedenler

Sosyal ve ekonomik gelişme nitelikli işgücüne olan gereksinimi artırmakta, işgücünün niteliği de örgün eğitim kurumlarından aldığı eğitimle sağlanmaktadır. Geleneksel toplumlarda bireyler, mesleki yetenekleri kazanabilmek ya da yetişkin rollerini yerine getirebilmek için eğitime ihtiyaç duymazlar. Modern toplumlarda ise sanayi ve hizmet sektörünün gelişmesi bazı meslekleri icra edebilmek için özel bilgi ve beceriye sahip olmayı zorunlu kılmakta, dolayısıyla eğitime olan gereksinimi arttırmaktadır (Tatlıldil, 1997: 600).

Eğitime en fazla ihtiyaç duyan bireyler, genç insanlardan oluşmaktadır. Bu bağlamda gençlerin göç etme eğilimlerinin daha fazla olduğu bilinmektedir. Eğitime duyulan gereksinim tek başına göçe neden olabileceği gibi eğitimli gençlerin toplumsal baskı ve özellikle geniş ailelerin oluşturduğu kontrol mekanizması ve otoriteden kurtulma isteği de göçe neden olmaktadır (Başel, 2007: 522).

Kırdan kente göçen bireylerin çevrelerine uyum sağlama ve adaptasyonlarına ilişkin sorunlar yeni davranış kalıpları ve yaşam biçimi geliştirmesini zorunlu kılmakta bu da eğitim ihtiyaçlarının önemini ortaya koymaktadır (Alkış, 1996). Ayrıca yüksek öğrenim kurumlarında eğitim almak amacıyla büyük kent merkezlerine gelen gençler zamanla görüp alıştığı bu hayat tarzını terk etmek istememekte, dolayısıyla geldikleri illerdeki hayat tarzı ve iş imkanları onların beklentilerini karşılamadığı için eğitim amacıyla göç ettikleri yerde yaşamlarını devam ettirmektedirler. Bu durum göç veren iller için vasıflı ve kalkınmanın önemli bir faktörü olan nitelikli işgücünü kaybetmesine yol açmaktadır (Başel, 2007: 522).

Göç nedeniyle yoğun nüfus artışı yaşayan kentlerin, kente gelenlerin uyum sorunlarını çözmede ve kentlileşmede eğitime ihtiyaç duyduğu ve bu sürece eğitimin önemli katkısı olduğu bilinmektedir. Bugün için kent toplumlarında eğitim, ekonomik ve sosyal koşullarda üretken insana ve kentsel hayata uyum sürecine yönelmiştir. Kırdan kente iş bulma amacıyla gelen bireylerin, kentteki istihdam kapasitesinden çok olması, işsizliğe neden olurken, eğitimli ve nitelikli işgücünün de önemini ortaya koymaktadır (Tatlıldil, 1990: 19).

Ülkemizde sayıları hızla artan üniversiteler nedeniyle, eğitim amaçlı göçler giderek artmaktadır. Bu durum, illerin hem göç almalarına hem de göç vermelerine neden olmaktadır. Eğitim amaçlı gerçekleştirilen göçlerin artışı üniversitelerde okuyan öğrenci sayısına bağlı olarak değişmektedir (Işık, 2009: 30). Türkiye’de yükseköğretim istatistiklerine göre; 178 üniversite olup, üniversitelerde eğitim gören toplam 4 milyon 353 bin 542 öğrenci bulunmaktadır (www.osym.gov.tr, 2013). TÜİK verilerine göre; 2011 yılında Türkiye’de toplam 2 milyon 207 bin 844 kişi göç etmiştir ve bunların 498 bin 137’sinin göç etme nedeni eğitim kaynaklıdır (www.tuik.gov.tr, 2011).

1.4.Siyasal Nedenler

Kalkınma projeleri kapsamında karayolu, baraj ve liman gibi büyük projeler hayata geçirilmiş ve bu kapsamda kamulaştırma faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen sulama projeleri ve baraj gölü çalışmalarında ilçeler, köyler ve birçok köy altı yerleşim birimi istimlak edilmiş ve bölgede yaşayan insanlar göç etmek zorunda kalmıştır (Pazarlıoğlu, 2007: 123). Ülkemizde kalkınma projelerinin yanı sıra güvenlik gerekçesiyle de siyasil nedenli göçler gerçekleşmektedir. 1990’lı yıllarda Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgelerinde terör nedeniyle ve güvenlik gerekçesiyle zorunlu göçler yaşanmıştır. Bu nedenle birçok yerleşim birimi devlet tarafından boşaltılmış ve insanların daha güvenli yerlere göç etmeleri sağlanmıştır (Başel, 2007: 524).

1.5.Güvenlik Nedenleri

Türkiye’de 1984 yılından itibaren yaşanan güvenlik nedeniyle gerçekleşen göçlerin başında terör kaynaklı yaşanan zorunlu göçler gelmektedir. Terörün etkisiyle bölgede uzun yıllar yatırımlar yapılamamış bu da istihdam alanlarının daralmasına ve yine göçe neden olmuştur (Sevim, 2010: 18).

Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde yaşanan terör sorununun yanı sıra bölgede güvenlik nedeniyle göçe sebep olan bir diğer etmen kan davalarıdır. Bölgede yaşayan bireyler kan davası nedeniyle can güvenliklerini sağlayabilmek için kimi zaman mallarını dahi bırakarak göç etmek zorunda kalmışlardır (Başel, 2007: 524).

2.GÖÇÜN BİREYSEL VE TOPLUMSAL SONUÇLARI

Göçün bireysel ve toplumsal sonuçlarını anlayabilmek ve değerlendirebilmek, birçok farklı unsur ve değişkenin birbiriyle olan ilişkisini anlamayı gerektirir. Bireysel anlamda göç kişiyi ekonomik, sosyolojik ve psikolojik olarak etkilerken, kültürel öğeler, göç edilen ortamın nitelikleri ve göç ediş şekilleri de toplumsal sonuçları etkilemektedir (Erder, 2011: 226).

Kırdan kente göç eden bireyler, kentin ekonomisinin talep ettiği iş gücü miktarını aştığında işsizlik sorunu ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra özellikle göç eden aileler gecekondular, çevre kirliliği, alt yapı eksikliği, arsa ve arazi anlaşmazlıkları gibi birçok sorunu yaşamakta, yeni bir çevre ve kültürle tanışmadan kaynaklanan sıkıntılar ve bunalımlar birey ve toplulukları dolayısıyla toplumu ciddi boyutlarda etkileyen sorunların yaşanmasına neden olmaktadır (DPT, 1995: 17).

Göçün bireysel ve toplumsal sonuçlarını genel olarak şu şekilde sıralamak mümkündür: Kaynakların dengesiz dağılımı ki burada bahsedilen kaynaklar ekonomik olabileceği gibi bireylerin sosyal ihtiyaçlarını karşılamaya dönük hizmetleri de kapsamaktadır. Nüfus dağılımında görülen dengesizlikler, etkin ve verimli yatırımların kırsal alanlarda yapılamaması, kentleşme ve kentlileşme olgularında yaşanan problemler, gecekondulaşma ve konut sıkıntısının varlığı, birçok sosyal hizmetin kentlerde yeterli düzeyde sağlanamaması ve işsizliğin kırdan olduğu gibi kentte de artış göstermesidir (Ceran, 2011: 3).

Türkiye ölçeğinde göçün bireysel ve toplumsal sonuçlarının analizi, yaşanan iç göç olgusunu, kırsal alanların iticiliği, kentsel alanların çekiciliği ve iletici faktörleri göz önünde bulundurarak, anlamlandırabilmeye bağlıdır. Tarımda gerçekleşen reformlar, nüfus artışı, toprakların etkin ve verimli kullanılamaması, politik nedenler, terör, yanlış uygulanan ekonomi politikaları iç göç olgusunu artırırken sonuçları itibarıyla de göç edilen yerde düzensiz kentleşmeyi, konut sorununu, işsizliği ve kültürel çatışmaları ortaya çıkarmaktadır (Öztürk, 2007: 262). Konut sorunu neticesinde ortaya çıkan gecekondular, kent merkezlerinde geçici bir yerleşim yerinden ziyade kentin sosyal ve kültürel yapısının bir parçası olarak varlıklarını devam ettirmektedirler (Bayhan, 1997: 182).

2.1.Bireysel Sonuçları

Göç, bireylerin yalnızca bir yerden başka bir yere gitmesi anlamını taşımamakta aynı zamanda bireyin ve ailenin sosyal ve toplumsal olarak da konum değiştirmesini ifade etmektedir. Göç eden bireylerin bir kesimi kente yetenek ve sermayeleri ile giderken büyük bir kısmı ise sadece umut ve beklentileri ile göç etmektedirler (Erder, 2011: 205).

Göç eden aileler göç ettikleri yerlerde farklı sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bu sorunlar içerisinde en önemlisi maddi sorunlardır. Maddi sorunların aşılması için ailedeki her birey üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmek zorunda kalmaktadır. Ülkemizde geleneksel toplum yapısının hâkim olduğu bölgelerde genellikle kadınlar çalıştırılmaz, geleneksel toplum yapısından gelerek göç eden ailelerin birçoğunda da bu özelliğin sürdürüldüğü görülmektedir. Kadın yerine ailede çalışabilecek yaşta olan çocuklar genellikle düşük ücretlerle vasıfsız işlerde, aileye ekonomik katkı sağlayabilmek için çalıştırılmaktadır (Açıkalın, 1997: 615).

İskenderun ve Dörtüol özelinde yapılan araştırma da göç eden ailelerin birçoğunun ekonomik problemler yaşadıklarını ve bu nedenle ailedeki bireylerden çalışabilecek çocukların büyük çoğunluğunun ya tam zamanlı ya da kısmi zamanlı olarak okul sonrası çalışmak zorunda kaldığını ortaya koymaktadır. Sonuçta tam zamanlı çalışmak zorunda kalan çocuklar formel eğitimden uzak kalmakta ve bireysel gelişimlerinde sorunlar yaşanmaktadır. Eğitim alamayan bu bireyler nitelikli işgücü oluşturamadıkları için hayat boyu düşük geliri olan niteliksiz işlerde çalışmak zorunda kalmaktadırlar.

Göç etmeden önce genellikle tarım ve hayvancılık ile geçimini sağlayan aile, kent yaşamında bu işleri yapamadıkları ve bir meslek sahibi olmadıkları için genellikle seyyar satıcılık, inşaat ve amelelik gibi serbest işlerle geçimlerini sağlamaktadırlar. Ayrıca bu işlerde çalışan bireylerin sigortaları olmamakta birçok sosyal hizmetten yararlanamamaktadırlar dolayısıyla aile zor şartlar altında yaşamaktadır (Açıkalın, 1997: 616).

Asgari ihtiyaçlarını karşılayabilmek için sürekli çalışmak zorunda kalan bireyler, kendilerini ve ailelerini kentin sunmuş olduğu olanaklardan mahrum

bırakmakta ve kentin imkanlarından faydalanamayan bireyler için sonuç olarak kent yaşamına uyum sorunlu olmaktadır (Kıray, 2007: 184).

Bu bağlamda göç sonucu bireylerin köylü kimliğinden kentli kimliğine geçmeleri çok kolay olmamaktadır. Genellikle bireyler önce gecekondulu daha sonra çeşitli yetenek ve vasıfların kazanılması ile nitelikli işgücünü temsil eder hale geldiklerinde kentli olurlar. Bireyler ancak kentli olduktan sonra kentin imkanlarından fazlasıyla yararlanmaya başlarlar (Erhan, 1997: 242).

2.2.Toplumsal Sonuçları

Göç yalnızca fiziksel anlamda bir mekan değişikliği anlamı taşımamakta, toplumsal ve sosyal olarak da bir konum değişikliğine işaret etmektedir. Bu da göçün sadece bireysel değil, aynı zamanda toplumsal sonuçlarının da varlığını ortaya koymaktadır (Erder, 2011: 205).

Daha önce farklı şekillerde ifade edildiği gibi Türkiye’de 1950 yılından sonra hızlı bir kapitalistleşme süreci yaşanmış, sanayileşme ve tarımda makineleşme kırsal kesimdeki dengenin bozulmasına neden olarak, emeğin yeni gelir kaynakları elde edebilmek için kentlere göçüne neden olmuştur. İç göç hareketleri bir ülkenin ekonomik, teknik, siyasal, sosyal ve kültürel şartları ile sıkı bir ilişki içerisindedir. Türkiye’de 1980’li yıllardan itibaren göçün nedenlerine terörün de eklenmesiyle birlikte göç ile gelinen kent merkezlerinin sosyo-kültürel yapısında önemli değişiklikler yaşanmıştır (Durugönül, 1997: 97).

Kent merkezinin sosyo-kültürel yapısında meydana gelen değişiklikler, gerginlik ve çatışmalara neden olmakta, bu durum ise en çok göç eden gençleri etkilemektedir. Göç eden gençler ya da göçle gelen ailelerin çocukları olan gençler çevrelerine uyum konusunda daha istekli davranmakta ve kentin sunduğu imkanlardan daha fazla faydalanmak istemektedir (Akan ve Arslan, 2008: 62). Buna karşın yabancıların ve göçmenlerin kentlilerce, kültürel kimliği, sosyal ve toplumsal ilişkileri tehdit eden bireyler olarak algılanmaları, göç edenleri buldukları çevreden soyutlamakta ve uyum sürecini güçleştirmektedir (Faist, 2007: 27). Uyumsuzluklar neticesinde gençlerin suça yönelme eğilimleri artmaktadır. Göç sonrası ailenin hemen geçim kaynakları elde edememesi de eğitim alması gereken

gençleri niteliksiz işlerde çalışmak zorunda bırakmaktadır. Bu durum gençlerin hem gelişimini olumsuz etkilemekte hem de iş çevrelerinde kötü alışkanlıklar kazanmalarına neden olmaktadır (Karakoç, 2011: 572).

Göç ve terör, sebep ve sonuç ilişkisi bakımından bir sürece işaret ederken, aynı zamanda göç, gecekondulaşmayı ve gecekondulaşma da terör örgütü üye teminine yönelik illegal yapılanmaları beraberinde getirmektedir. Gecekondularda yaşayan özellikle Doğu ve Güneydoğu bölgelerinden gelerek göç etmiş bireyler, terör örgütünün hedef kitlesi olarak görülmekte, bu yerleşim yerleri terör örgütü tarafından insan kaynağı olarak ya da gerçekleştirecekleri eylemlere hazırlık aşamasında mekansal anlamda kullanılmaktadır (Eren, Altunkaya ve Özel, 2010: 262). Gecekondularda artan suç oranlarının nedenlerini; göç eden insanların eğitim ve uzmanlık açısından gerekli birikime sahip olmamaları kadar olay ve olguları algılama ve yorumlama şekilleri de etkilemektedir. Kentlilerce ötekileştirilen göçle gelen bireyler de bir suçlu alt kültürü oluşturulmaktadır. Suçla ilgili yapılan çalışmalarda hırsızlık, darp gibi suçların daha çok göç edenlerin oluşturduğu gecekondularda mahallelerinde yaygınlaştığı sonucuna ulaşılmıştır (Sağlam, 2006: 34). Gecekondularda imkanların yetersiz oluşu, altyapı hizmetlerinden ve birçok sosyal hizmetten yeterince faydalanamamak, düzensizlik, kurlsuzluk, burada yaşayan bireylerin suç işleme oranlarını artırmakta ve bu suçların genellikle uyum sorunu yaşayan çocuk ve gençler tarafından işlendiği bilinmektedir (Odabaşı, 2006: 6). Bu da göçün toplumsal sonucunu ortaya koymasından önemlidir.

İç göçlerin bir yerleşim biriminde toplumsal sonuç olarak görülebilen ilk etkisi hızlı ve çarpık bir kentleşmeyi ortaya çıkarmasıdır (Keleş,2002: 21). Ayrıca çarpık kentleşmeye neden olan kente göç eden topluluklar, sosyal ve kültürel farklılıklar ve bunun onlar üzerinde oluşturduğu baskı nedeniyle içlerine kapanarak buldukları ortama yabancılaşmaktadırlar (Oktik, 1997: 82). Birbirinden farklı sosyal ve kültürel gruplara ait kişilerin göçle birlikte aynı yerleşim biriminde hayatlarını sürdürmeleri, toplumsal entegrasyon açısından önemli sosyal ve toplumsal sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Güler, 1997: 340). Buradan şöyle bir sonuç çıkarılabilir ki toplumsal sonuca neden olan bir etki, neticesinde başka bir toplumsal sonucu da ortaya çıkarmaktadır.

Göç sonrası, göç veren yerleşim alanlarında yaşananlar da göçün toplumsal sonuçlarını oluşturmaktadır. Bu bağlamda göç veren kırsal alanlar da nüfus azalmakta, üretim düşmekte ve bölgenin gelişmesi için yapılan birçok altyapı yatırımı boşa giderek, kaynak israfına neden olmaktadır (Çakır, 2011: 140).

3.GÖÇ SONRASI OLUŞAN TOPLUMSAL İLİŞKİLER

Göç eden bireylerin göç sonrası sürdürdükleri toplumsal ilişkilerden en yaygın olanı akrabalık ilişkileridir. Akrabalık ilişkisi kökene bağlı sürdürülen bir ilişki türüdür ve köklü kültürel öğeleri bünyesinde taşır. Bu ilişki türünün ve beraberinde taşıdığı kültürel unsurların göç edilen çevrede aynen varlığını sürdürmesi göç sonrası oluşan toplumsal ilişkilere bağlıdır (Erder, 2011: 244).

Kırdan kente göç eden bireylerin göç sonrası bir kentli olmadığı ya da olmadığı oluşan toplumsal ilişkiler sonucunda ortaya çıkmıştır. Zincirleme göç ve doğumla sayıları kentte giderek artan kır kökenli bireyler, kent kültürüyle bütünleşme konusunda sorunlar yaşamakta ve bu bağlamda göç sonrası toplumsal ilişki ağları geliştirilmektedir (Erman, 1997: 303).

Özellikle iş ve konut piyasasının dağınık olması sebebiyle, göç edenlerin kökene bağlı sürdürdükleri akrabalık ilişkisi, işlevini, biçimini ve yoğunluğunu değiştirerek yeni bir toplumsal ilişki kurulmasına zemin hazırlamıştır (Erder, 2011: 245). Göç eden bireylerin göç sonrası toplumsal ilişki kurdukları ilk alan geçimlerini sağlamak için gittikleri emek pazarıdır. Göç; iş bulma, konut sorunu ve asgari ihtiyaçların karşılanması aşamasında yeni toplumsal ilişkiler kurulmasını zorunlu kılmaktadır (Tekeli, 1998: 9).

Göç sonrası oluşan toplumsal ilişkilerden bir diğeri de hemşerilik ilişkisidir. Hemşerilik ilişkisi, kökene bağlı sürdürülen akrabalık ilişkisinden farklı olarak kentte yeni oluşturulan bir ilişki türüdür. Hemşerilik ilişkisinin kurulması, aynı konumda bulunan bir hemşeri grubunun, birbirine ulaşma imkanının olmasına ve birbirlerine ihtiyaç duymalarına bağlıdır. Hemşerilik ilişkileri kurmak ve sürdürmek göç eden bazı bireyler için iş bulma, konut sorununu çözme ve temel birtakım ihtiyaçları karşılama anlamı taşırken, bazıları içinse kendi kültürlerini korumak, yaşatmak ve gelecek nesillere aktarmak anlamı taşımaktadır. Hemşerilik ilişkisi içerisinde

bulunmayanlar genellikle göç ettikleri yerden bireysel göçle gelen kırsal kökenli kişiler ya da başka bir kent merkezinden göçle gelen kent kökenli kişilerdir (Erder, 2011: 245-246).

Göç eden bireylerin göç sonrası oluşturdukları toplumsal ilişkilerden bir diğeri de kentli nüfusla gerçekleşen iletişim neticesinde ortaya çıkmaktadır. Özellikle gecekondularda yaşayan göç etmiş ailelerde, ikinci ve üçüncü kuşaktan sonra kentli olma bilincinin oluştuğu ve bunun kurulan toplumsal ilişkilere yansıdığı görülmektedir. Bu bağlamda göç sonrası sağlıklı toplumsal ilişkiler kurabilen bireyler, kentin değerlerini, davranış kalıplarını ve yaşam biçimini daha kolay içselleştirmektedir (Bal, Aygül, Oğuz, Uysal, 2012: 197).

Türkiye’de yaşanan temel kültür değişimi sorunu, uzun yıllardır devam eden kentleşme ve göç olgusuyla bağlantılıdır. Kırdan kente göç eden bireylerin kent hayatına uyum sağlayamaması, farklı değerleri benimseme ve değişik bir kültüre geçişte yaşanan isteksizlik ve gecikme, göç sonrası kentli nüfusla toplumsal ilişkiler kurulamamasından kaynaklanmaktadır (DPT, 1995: 17).

4.GÖÇ SONRASI OLUŞAN KUŞAK FARKI VE ŞEHİRLİ TİPOLOJİSİ

Kırdan kente göç eden bireylerin göç ettikleri yere uyum sağlamaları, değerlerini benimsemeleri ve kendilerini yabancı hissetmemeleri, gerçekleşmesi çok uzun süren bir durum bazen de birkaç kuşak sonra ancak gerçekleşmesi mümkün olan bir durumdur. Bu bağlamda kültürleşme, karşılıklı etkileşim sonucu oluşabilecek, ekonomik tatmin, sosyal bütünleşme ve kültürlerarası tanışma ve kabule ilişkin bir süreçtir. Göç eden ailelerin çocukları, özellikle genç kuşaklar hem kendi kültürünün değerlerini yaşamaya ve yaşatmaya çalışırken hem de kent kültürünün değerleriyle yaşamak zorunda kalmaktadır ki çoğunlukla bu noktada çatışmalar yaşanmaktadır (Kümbetoğlu, 1997: 274).

Kırdan kente göçle gelen ilk kuşakta oluşan yaygın kanaat, kentlilere göre kendilerinin daha az bilgili, görgülü ve kültürel anlamda eksik oldukları yönündedir. Kendilerini kültürel alanda eksik görmeleri, kentlilerin göç eden bireylere karşı takındıkları tutum ve davranışlardan da kaynaklanmaktadır (Erman, 1997: 304).

Dolayısıyla kentle bir iletişim ve entegrasyon sürecini yaşayan ilk kuşak göçmenlerde, kente taşıdıkları kültürleri ve bunun etkileri, yaşamlarının her anında etkin olurken ikinci ve üçüncü kuşak göçmenler de ilk kuşaktan farklı olarak bu değerlerin yaşamlarına daha az yansıdığı görülmektedir (Kalaycıoğlu, 1997: 264).

Göç eden bireylerle sonraki kuşaklar arasında bir algı farkı oluşmaktadır. Bu durumu Sezal, kentli nüfusu beş ayrı tipoloji de sınıflandırarak açıklamaktadır:

1-Birinci Kuşak Şehirliler: Kente henüz göç eden, kentli olmak isteyen fakat değerleri ve yetenekleri itibariyle yetersiz olan bireylerden oluşmaktadır. Bu kuşakta kültürel değerlerin çatışması sonucu kimlik sorunu sürekli yaşanmaktadır (Sezal, 1991: 61).

2-İkinci Kuşak Şehirliler: Bu kuşakta kırdan göç eden ve kır kültürünü hala yaşayan ebeveynlerle; kentte doğmuş, kent kültürünü ve değerlerini kazanmaya çalışan çocuklar çatışma yaşamaktadır. Tam olarak kent kültürünü edinememiş çocuklar bu tipolojiyi ortaya çıkarmıştır (Sezal, 1991: 61).

3-Üçüncü Kuşak (yeni) Şehirliler: İkinci kuşak kentlilerin artık şehirli kimliğini kazanmış çocukları ile kente başka bir kentten göç eden ve kent kültürünü özümsemiş kişilerden oluşur (Sezal, 1997: 149).

4-Eski Şehirliler: Uzun yıllardır kentli kimliğine sahip olan, kent kültürü ve değerlerini benimsemiş, yaşamış ve yaşamaya devam eden bireylerden oluşur. Eski şehirlileri, kentli kimliklerine diğer tipolojilerden gelebilecek zararlar ve tehditler, rahatsız etmektedir (Sezal, 1991: 61).

5-Şehirde Yaşayan Köylüler: Bu tipolojide bulunan bireyler, kır kültürünü yaşamakta ve kırsal kimlik özelliklerini sürdürerek korumaktadır. Ayrıca bu bireyler akraba veya hemşerileriyle bir arada ve şehre kapalı, belirli mahalleler oluşturarak yaşamaktadır (Sezal, 1991: 62).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İSKENDERUN VE DÖRTYOL ÖZELİNDE GERÇEKLEŞEN GÖÇLERE İLİŞKİN ALAN ARAŞTIRMASI VE ANKET ANALİZİ

1.GÖÇLERİN SOSYO-EKONOMİK ETKİLERİNE İLİŞKİN ALAN ARAŞTIRMASI VE ANALİZİ

1.1.Araştırma Alanı Hakkında Bilgiler

1.1.1.Genel Olarak Hatay İli ve Demografik Yapısı

Hatay, Dünya'nın en önemli ve en eski yerleşim yerlerinden biridir. Yapılan arkeolojik araştırmalarda milattan önce 100.000 ile 40.000 yılları arasındaki tarihi bulgulara ulaşılmıştır. Hatay, M.Ö. 17. yüzyıl sonlarında Hititler'in ve M.Ö. 1490'lı yıllarda Mısır'ın egemenliği altına girmiştir. Ardından Urartular, Asurlular ve Persler bölgede etkin olmuşlar ve M.Ö. 300 yılında Antakya kurulmuş ve kent hızla gelişmiştir (www.hatay.gov.tr, 2013).

Antakya M.Ö. 306-280 yılları arasında Asya İmparatorluğu'nun başşehri olmuştur. Selevkos Devleti, başkentini değiştirmiş Selevkiya şehri yapmış ve bu durum Antakya'nın gerilemeye başlamasına neden olmuştur (Eliçalışkan, 2011: 1). Roma imparatorluğu, Selevkos (Asya) Devletini ilhak edince, kent, M.Ö. 64 yılında Roma İmparatorluğu'na katılmış ve imparatorluğun Suriye eyaletinin başkenti olmuştur (www.hatay.gov.tr, 2013).

M.S. 395'te Roma İmparatorluğu parçalanmış ve bu bölge, Doğu Roma'nın (Bizans) etkisi altında kalmıştır. Antakya yaklaşık 250 sene Bizans ve Sasaniler arasında el değiştirmiş ve bu süreçte Hıristiyanların dini merkezi haline gelmiştir. Şehir İslamiyetle Hz.Ömer'in halifeliği zamanında tanışmış ve İslam ordusu Antakya'yı 638'de fethetmiştir. Daha sonra Halep'te kurulan Hamdani Emirliği'nin etkisi altına giren şehirde 331 sene İslam hakimiyeti yaşanmış, 969'da tekrar Bizans devleti tarafından işgal edilmiştir (Eliçalışkan, 2011: 1).

Bizans devleti bölgede 1048'e kadar hâkimiyetini sürdürmüştür ve 1084 tarihinde tekrar Müslümanlar bölgeyi egemenlikleri altına almışlardır. 1086 yılında

Türk devleti olan Selçuklularda I. Süleyman'ın vefatı üzerine yönetime geçen Sultan Melihşah şehri Selçuklu hükümrânlığına alarak Yağbasan'ı vali tayin etmiştir. Türk Hâkimiyeti de 13 sene sürerek 1098'e kadar sürmüş, 1098'den sonra ise bölgeye Haçlılar egemen olmuşlardır ve haçlı egemenliği 1268 yılına kadar devam etmiştir. 1268 yılında Memluk Sultanı Baybars, şehri hâkimiyeti altına almış ve Memlukluların hâkimiyeti Osmanlı Padişahı Yavuz Sultan Selim'in Mısır Seferine kadar devam etmiştir. 1514'teki Çaldıran savaşının kazanılmasından sonra yöre 1515 yılında Osmanlı egemenliğine geçmiştir. Osmanlı egemenliğine geçen yöre oluşturulan idarî düzenleme ile "*Halep Eyaleti*" ne bağlı bir "*Sancak*" haline getirilmiştir. Merkez olarak Antakya belirlenmiş ve ilerleyen yıllarda sancak olan yöre "Kaza" olarak idari yapılanmaya gitmiştir (Kara, 2005: 2).

Bu durum, birinci dünya savaşı sonrasında imzalanan Mondros mütarekesine kadar devam etmiştir ve yöre 6 Kasım 1918 tarihinde mütarekenin 2. maddesi gerekçe gösterilerek İngilizler tarafından işgal edilmeye çalışılmış o dönem Yıldırım Orduları grup komutanı olan Mustafa Kemal Paşa, Sadrazama gönderdiği mektup ile işgale gelecek olan ordular ile savaşacağını beyan etmesi sonucu o gün işgalden vazgeçilmiştir (Ulus, 2008: 58). Ancak yıldırım ordularının lağvedilmesi ile bölgeden çekilmesi sonucunda 11 Kasım 1918'de İngilizler, İskenderun körfezine asker çıkararak İskenderun'u işgal etmiş ve ilerleyen yıllarda da Fransız askeri idaresine bırakmışlardır. Fransızlar ilk iş olarak 27 Kasım 1918 tarihinde merkez İskenderun olmak üzere Antakya, Harim (Reyhaniye) ve Belen kazalarını içine alan "İskenderun Sancağı" adı altında müstakil bir idare oluşturdu (Sofuoğlu, 2005: 1-47).

Hatay'ın anavatana katılması için iki aşamalı bir plan Mustafa Kemal Atatürk tarafından hayata geçirilir. Plana göre, Hatay önce bağımsızlığını ilan edecek sonra anavatana katılacaktır. Planın ilk aşamasının başlaması 21 Ekim 1921 tarihinde Fransa ile Türkiye Büyük Millet Meclisi arasında imzalanan Ankara Anlaşması ile olmuştur (Bige, 1992: 278). Bu antlaşmanın 7. maddesi gereği idarî muhtariyet yöre için sağlanmış ve 1936 yılında bölgenin ileri gelenlerinden Tayfur SÖKMEN ile yapmış olduğu toplantıda Atatürk, Sökmen'e "Bugünden itibaren davaya resmen el konmuş olup, İskenderun ve havalisinin adının bundan böyle Hatay olduğunu ve Cemiyetin adını Hatay Egemenlik Cemiyeti olarak değiştirip, faaliyetlerinizi bu isim adı altında yürütün." demiştir. Türkiye, 9 Eylül 1936'da Suriye'ye tanınan

bağımsızlığın İskenderun'a da verilmesini talep eden bir yazıyı 10 Ekim 1936 tarihinde Fransa'ya ve Milletler Cemiyetine iletir (Karakoç, 2009: 101-102).

Yapılan görüşmeler sonucunda Milletler Cemiyeti, Hatay için tarafların da görüşlerini alarak bir anayasanın varlığını kabul eder ve Anayasa'nın 29 Mayıs 1937'de yürürlüğe girdiği gün Türkiye ile Fransa arasında, Sancak'ın toprak bütünlüğünü garanti altına alan bir anlaşma imzalanır. Bu anlaşma ile 1 Ağustos 1938 tarihinde seçimler yapılır seçim sonuçlarına göre yirmi iki Türk, dokuz Alevi, beş Ermeni, iki Sünni Arap ve iki Rum Ortodoks milletvekili Hatay meclisine seçilmiştir. Böylelikle 2 Eylül 1938 tarihinde "Hatay Devleti" bağımsızlığını ilan etmiştir (Sofuoğlu, 2005: 36; Karakoç, 2009: 106; Sarımay, 1996: 421).

1 Aralık 1938 tarihinden itibaren Hatay ticari mallarının gümrüksüz Türkiye'ye getirilmesi ve satılması serbest hale getirilmiştir. Hatay devleti vatandaşlarının vizesiz ülkeye giriş çıkış yapmaları sağlanmıştır. Türkiye'de 22 Mart 1939 tarihinde yapılan seçimlerde devletin cumhurbaşkanının Antalya'dan, meclis başkanının ise Gaziantep'den milletvekili gösterilmesi gibi hamleler, Hatay ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki ilişkileri iyice sıkılaştırmıştır (Sofuoğlu, 2005: 23). Ayrıca yaklaşan ikinci dünya savaşı Fransa ve batının elini zayıflatmış, bunu fırsat bilen Türkiye, Fransa ile 23 Haziran 1939 tarihinde "Hatay Antlaşmasını" imzalamış ve 29 Haziran 1939 tarihinde Hatay Meclisi, Türkiye Cumhuriyetine katılma kararı alarak anavatanına katılmıştır (Karakoç, 2009: 110).

Hatay 06.12.2012 tarihinde 28489 sayılı resmi gazete de yayınlanan 6360 sayılı kanunla büyükşehir belediyesi olmuştur. Yasa, yerel yönetimlerde daha etkin bir yönetim sağlamak, sorunlara daha etkin, düzenli ve hızlı bir şekilde çözüm arama amacını taşımaktadır. Yasa ile devletten alınan katkı, kişi başı 234 TL iken yeni durumda 337 TL'ye çıkarak %44 oranında bir artış sağlamıştır dolayısıyla bu durum kente daha fazla kaynak aktarılması anlamına gelmektedir. Bu kaynak aktarımı ile ilde bulunan alt yapı işleri, amatör kulüplere katkı sağlanması, sosyal yardımlaşma imkânlarının artışı, katı atık tesisleri ile çevrenin korunması gibi birçok alanda ek kaynak sağlanmıştır (Doğru, 2013).

İlin geneli belki ayrı bir araştırmada farklı şekillerde incelenebilir. Bu çalışma İskenderun ve Dört Yol'u ölçek aldığı için, bu alanlar hakkında kısa bilgiler vermek gerekir.

İSKENDERUN: İskenderun'un kuruluşu tarih öncesi devirlere dayanmaktadır. M.Ö. 2000'li yıllarda Kadu beyliği Hititlere bağlı olarak burada kurulmuş olup M.Ö. 1200'lü yıllarda ise Fenikeliler "Myriaydus" adıyla burada bir koloni kurmuşlardır. İskenderun M.Ö. 7. yüzyılda Türk asıllı bir millet olan Hurriler'in eline geçmiş ve M.Ö.6. yüzyılda Persler'in işgaline uğramıştır. Kent tarihte birçok defa işgale uğramıştır (www.hatay.gov.tr, 2013). İskenderun 16. yüzyılın ilk yarısında Osmanlı hâkimiyetine girmiştir ve ilk kez Osmanlı devleti döneminde oldukça uzun bir süre bir devlet hâkimiyetinde yaşamıştır. Bu dönemde Ortadoğu ile yapılan ithalat ve ihracatta İskenderun önemli bir ticaret merkezi olmuş ve bu durum kentin stratejik özelliğini güçlendirmiştir. I. Dünya savaşında İskenderun altı kez bombalanmış ve İngiliz işgaline uğramıştır. Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra 12 Kasım 1918'de İskenderun Fransız askerleri tarafından işgal edilmiş ve ardından Türklerle Fransızlar ve Fransız'ların desteklediği Ermeni çeteleri arasında kanlı çarpışmalar yaşanmıştır (Ulus, 2008: 58).

1921'de Türkiye ile Fransa, Ankara Antlaşması imzalanmış ve bununla Hatay'da İskenderun Sancak İdaresi kurulmuştur. 1925'de Suriye'de manda rejimi kurulmuş, İskenderun sancağı ise muhtariyet kazanmıştır. İskenderun 13 sene Hatay'ın bir sancağı olarak Fransız işgalinde kalmıştır. 1937'de Suriye'nin bağımsızlığının ardından Hatay'da Türk hükümetinin etkisi ile Hatay Devleti bağımsız olarak kurulmuştur. Hatay Meclisi 1938'de anavatana katılma kararı almış ve İskenderun'da Hatay iline bağlı bir ilçe olmuştur (Bige, 1992: 278).

DÖRTYOL: Hatay ilinin bir ilçesidir, İskenderun Körfezi'nin ucunda, deniz ile Amanos Dağları arasında yer almaktadır. Dört Yol'un kuruluş tarihi kesin olarak bilinmemektedir. 1082 yılında Malazgirt zaferinin ardından ilçe Türklerin eline geçmiştir (Çelik, 1998: 481). XVI. Yüzyılda, çevresindeki Payas'ta Sokullu Mehmet Paşa'nın yaptırdığı külliye göz önünde bulundurulacak olursa bu tarihte Dört Yol'da yerleşim olduğu düşünülebilir. Tarihi kaynaklarda Dört Yol'a ilk defa Abdurrahmanlar, Çankırılar, Delisüllüler, Bölükbaşılar, Bozdoğanlar, Karabeyler, Akkoyunlular, Türkoğulları'nın gelip yerleştikleri belirtilmiştir (www.hatay.gov.tr,

2013). Dört Yol 1909 yılında ilçe olmuş ve 1918’de Fransızlar tarafından işgal edilmiştir. 19 Aralık 1918’de Mehmet Kara namı diğer Kara Hasan Paşa işgale karşı ilk mili mücadeleyi başlatan kurşunu atmış ve anısına 1993’de İlk Kurşun Anıtı yaptırılmıştır. İlçe işgalden 9 Ocak 1922’de kurtulmuş ve idari yönden Adana iline bağlı iken 7 Temmuz 1939’da Hatay’a bağlanmıştır (Seyfeli, 1996: 402).

Tablo 1: Yıllara Göre İskenderun ve Dört Yol’da Nüfus Dağılımı

Türü	Yıllar	İl İlçe	Toplam			Şehir		
			Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
GENEL NÜFUS SAYIMI	1970	Hatay (İli Toplam)	591.064	303.068	287.996	242.052	128.445	113.607
		Dört Yol	56.949	29.517	27.432	12.947	7.446	5.501
		İskenderun	134.705	70.628	64.077	79.297	42.575	36.722
	1975	Hatay (İli Toplam)	744.113	390.908	353.205	311.307	167.214	144.093
		Dört Yol	93.190	52.295	40.895	19.390	11.110	8.280
		İskenderun	173.816	91.736	82.080	107.437	57.933	49.504
	1980	Hatay (İli Toplam)	856.271	437.823	418.448	366.550	188.993	177.557
		Dört Yol	111.832	61.205	50.627	25.905	14.433	11.472
		İskenderun	209.815	107.684	102.131	124.824	64.777	60.047
	1985	Hatay (İli Toplam)	1.002.252	506.296	495.956	428.845	220.154	208.691
		Dört Yol	129.299	67.975	61.324	30.722	16.579	14.143
		İskenderun	261.644	134.445	127.199	152.096	79.765	72.331
	1990	Hatay (İli Toplam)	1.109.754	556.548	553.206	531.707	268.762	262.945
		Dört Yol	111.368	57.904	53.464	47.144	24.464	22.680
		İskenderun	259.475	131.228	128.247	154.807	79.406	75.401
	2000	Hatay (İli Toplam)	1.253.726	621.505	632.221	581.341	287.199	294.142
		Dört Yol	126.258	63.675	62.583	53.597	26.582	27.015
		İskenderun	287.384	145.040	142.344	159.149	79.056	80.093
ADRESE DAYALI NÜFUS SİSTEMİ	2007	Hatay (İli Toplam)	681.665	341.653	340.012	704.559	354.397	350.162
		Dört Yol	66.082	33.000	33.082	74.435	37.940	36.495
		İskenderun	177.294	90.004	87.290	129.300	65.854	63.446
	2009	Hatay (İli Toplam)	715.653	363.728	351.925	732.765	369.435	363.330
		Dört Yol	69.507	34.672	34.835	76.339	38.673	37.666
		İskenderun	190.279	100.406	89.873	128.261	64.505	63.756
	2012	Hatay (İli Toplam)	742.590	370.946	371.644	741.084	372.439	368.645
		Dört Yol	75.110	37.726	37.384	76.727	38.895	37.832
		İskenderun	184.833	93.007	91.826	133.947	67.152	66.795

Kaynak: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları. Veriler Tük’ten alınarak tarafımdan tablo haline getirilmiştir. <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>

1970 yılından itibaren baktığımızda öncelikli olarak Dört Yol özelinde şehir nüfusu 12.974 iken beş yıllık süreçte 6.416 artarak %49'luk bir nüfus artışı yaşanmıştır. Aynı yıl İskenderun'un toplam şehir nüfusu 79.297 iken 28.014 artarak 1975 yılında %35'lik bir nüfus artışı yaşanmıştır.

1975 ile 1980 arası döneme baktığımızda Dört Yol nüfusunda %33'lük bir artış yaşanırken aynı yıllar arası İskenderun'da nüfus artışı %16 olmuştur.

1980 ile 1985 yılları arasında Dört Yol şehir nüfusu %18 artarken, İskenderun şehir nüfusu aynı yıllar arasında %21 artmıştır.

1985-90 yılları arasında Dört Yol şehir nüfusu %53 artmış, İskenderun şehir merkezi nüfusu ise yalnızca %1 artmıştır.

1990 ile 2000 yılları arasındaki verilere baktığımızda ise Dört Yol şehir merkezi nüfusu %13 artmış, aynı yıllar arası İskenderun nüfusu %2 artmıştır.

2000-2007 yılları arasında Dört Yol şehir merkezi nüfusu %38 artarken İskenderun nüfusunda 1970'denberi ilk kez artış gerçekleşmemiş ve nüfus %18 azalmıştır.

2007'den itibaren adrese dayalı nüfus sistemine geçilmiş ve 2007 ile 2009 arası dönemdeki veriler bize Dört Yol şehir merkezi nüfusunun %2 arttığını, İskenderun şehir merkezi nüfusunun ise yaklaşık %1 kadar azaldığını göstermektedir.

2009 ile 2012 yılları arasında ise Dört Yol'un şehir merkezi nüfusunun %1'in altında bir artış gösterdiğini, İskenderun'un ise şehir merkezi nüfusunun %4 arttığı görülmektedir.

Tablo 2: Adrese Dayalı Nüfus Sistemine Göre İskenderun ve Dörtyol'a Göç Etmış Olanların Kayıtlı Oldukları İllere Göre Dağılımı

Nüfusa kayıtlı olunan il	HATAY (2007)		HATAY (2008)		HATAY (2009)		HATAY (2010)		HATAY (2011)		HATAY (2012)	
	Dörtyol	İsk.	Dörtyol	İsk.	Dörtyol	İsk.	Dörtyol	İsk.	Dörtyol	İsk.	Dörtyol	İsk.
Adana	6.800	5.161	6.995	5.296	7.120	5.681	7.275	6.063	7.409	5.729	7.558	5.756
Adıyaman	461	823	512	842	552	1.031	542	1.365	526	984	559	1.040
Afyonkarahisar	106	393	117	319	133	520	143	829	138	407	184	364
Ağrı	191	310	218	299	209	443	184	813	213	402	259	336
Amasya	84	276	105	265	93	364	105	453	126	268	133	280
Ankara	474	3.480	221	753	191	940	193	1.312	214	755	218	766
Antalya	34	1.702	55	199	40	326	31	606	22	215	15	169
Artvin	57	191	58	170	54	206	59	331	65	176	46	167
Aydın	41	187	44	138	31	295	42	463	47	213	60	208
Balıkesir	59	301	64	251	48	448	63	605	87	322	85	295
Bilecik	11	93	16	86	19	93	14	149	15	87	12	80
Bingöl	701	204	734	199	714	331	715	443	697	241	709	273
Bitlis	259	148	280	144	264	278	277	527	312	176	306	203
Bolu	75	161	66	116	65	168	65	255	60	146	63	145
Burdur	19	269	29	104	29	110	22	178	25	90	23	84
Bursa	39	132	54	175	39	414	36	615	61	225	78	183
Çanakkale	14	130	26	118	26	222	37	242	40	129	33	141
Çankırı	307	445	282	347	285	420	272	468	285	342	284	339
Çorum	275	647	194	501	184	677	190	959	211	582	219	677
Denizli	41	136	41	138	40	244	48	384	52	185	50	188
Diyarbakır	5.601	1.596	5.824	1.552	5.840	1.923	5.966	2.379	6.019	1.732	6.134	1.740
Edirne	6	69	22	62	17	109	15	202	21	75	15	78
Elazığ	348	1.232	341	1.252	324	1.380	329	1.540	309	1.353	321	1.338
Erzincan	62	240	53	203	54	295	53	348	50	256	68	229
Erzurum	486	1.032	525	995	539	1.264	551	1.602	550	1.114	556	1.057
Eskişehir	64	364	61	262	53	299	53	394	60	282	57	276
Gaziantep	3.143	5.161	3.247	5.103	3.232	5.501	3.180	5.722	3.251	5.515	3.380	5.506
Giresun	33	176	43	153	38	306	32	462	44	191	79	169
Gümüşhane	270	196	273	163	257	212	259	270	249	185	249	177
Hakkari	504	62	521	52	502	96	522	152	472	81	472	67
Isparta	38	277	40	157	36	207	37	294	46	204	55	209
Mersin	676	1.880	710	1.980	715	2.208	760	2.402	733	2.300	806	2.249
İstanbul	135	541	183	542	153	789	156	985	149	614	159	588
İzmir	69	347	102	341	94	614	94	711	89	378	96	331
Kars	158	248	143	186	129	320	128	479	116	246	137	325
Kastamonu	879	284	914	277	924	443	926	481	947	334	962	281
Kayseri	580	824	591	728	651	934	657	1.047	681	866	670	873
Kırklareli	2	80	12	62	10	122	11	170	14	80	16	80
Kırşehir	222	327	183	232	185	302	175	347	184	242	207	243
Kocaeli	25	86	33	99	27	153	40	268	43	109	41	139

Nüfusa kayıtlı olunan il	HATAY (2007)		HATAY (2008)		HATAY (2009)		HATAY (2010)		HATAY (2011)		HATAY (2012)	
	Dörtyol	İsk.	Dörtyol	İsk.	Dörtyol	İsk.	Dörtyol	İsk.	Dörtyol	İsk.	Dörtyol	İsk.
Konya	492	1.254	565	1.091	592	1.470	573	1.735	590	1.184	602	1.167
Kütahya	34	170	42	177	51	257	43	294	44	200	50	142
Malatya	779	2.387	822	2.390	814	2.518	812	2.619	870	2.447	886	2.485
Manisa	55	227	53	241	59	400	56	516	75	336	89	258
Kahramanmaraş	7.057	4.283	7.084	4.287	7.312	4.561	7.337	4.810	7.405	4.569	7.504	4.645
Mardin	1.582	7.466	1.578	7.615	1.633	8.102	1.663	8.289	1.680	8.048	1.719	8.047
Muğla	25	133	27	126	24	209	32	247	30	124	49	129
Muş	161	426	180	424	193	466	208	585	212	343	222	344
Nevşehir	149	253	149	205	152	240	148	300	149	227	158	227
Niğde	717	826	723	862	731	952	741	1.038	735	944	801	935
Ordu	128	261	134	288	143	518	148	626	186	374	158	381
Rize	44	277	44	267	44	347	43	397	47	283	48	281
Sakarya	12	158	29	168	25	302	30	368	45	195	52	196
Samsun	216	449	239	477	206	768	239	878	242	505	252	509
Siirt	816	419	833	422	855	583	842	600	866	407	893	402
Sinop	47	141	49	126	47	226	44	283	37	247	38	172
Sivas	1.050	944	1.052	899	1.052	1.167	1.079	1.297	1.078	1.052	1.124	1.030
Tekirdağ	19	49	19	59	7	123	7	175	7	88	4	83
Tokat	159	469	177	449	171	598	176	735	183	507	173	488
Trabzon	382	477	385	506	391	700	388	741	374	592	405	607
Tunceli	148	876	155	877	152	949	149	946	146	895	141	907
Şanlıurfa	5.491	2.573	5.757	2.662	5.879	3.022	5.974	3.311	6.117	2.902	6.266	3.163
Uşak	23	93	18	75	10	143	6	154	7	105	8	109
Van	307	588	307	561	322	802	285	1.021	316	616	330	638
Yozgat	299	648	251	468	244	595	236	712	227	502	244	526
Zonguldak	138	336	113	303	114	402	137	469	167	336	147	356
Aksaray	562	274	588	257	563	318	548	409	553	386	554	328
Bayburt	49	44	49	37	50	60	55	57	50	34	67	38
Karaman	79	170	85	173	89	204	97	188	99	149	100	148
Kırıkkale	261	416	244	307	266	391	266	408	270	333	271	329
Batman	787	1.049	806	1.029	802	1.192	800	1.221	828	1.147	846	1.145
Şırnak	532	190	538	163	585	264	553	283	556	216	625	178
Bartın	601	73	636	71	672	77	693	111	682	91	687	80
Ardahan	30	179	23	162	19	238	15	308	17	201	22	191
Iğdır	12	48	15	57	10	105	13	146	15	64	16	55
Yalova	0	24	0	16	2	21	0	38	0	11	1	39
Karabük	1.910	439	2.017	407	2.039	445	2.082	440	2.113	405	2.112	416
Kilis	630	1.725	636	1.811	620	1.887	623	1.922	626	1.863	634	1.959
Osmaniye	6.153	5.244	6.328	5.420	6.507	5.633	6.590	5.879	6.637	6.023	6.667	6.141
Düzce	36	108	40	107	22	128	24	217	37	132	31	113

Kaynak: İkamet edilen ilçeye göre nüfusa kayıtlı olunan il. Veriler TÜİK'ten alınarak tarafımdan tablo haline getirilmiştir. <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>

Tablo 3: Göçle Gelen Nüfusun Karşılaştırılması

NÜFUSA KAYITLI OLUNAN İL	2007-2012 YILLARI ARASI DURUM		DURUM	
	DÖRTYOL	İSKENDERUN	DÖRTYOL	İSKENDERUN
Adana	758	595	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Adıyaman	98	217	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Afyonkarahisar	78	-29	ARTMIŞ	AZALMIŞ
Ağrı	68	26	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Amasya	49	4	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Ankara	-256	-2.714	AZALMIŞ	AZALMIŞ
Antalya	-19	-1.533	AZALMIŞ	AZALMIŞ
Artvin	-11	-24	AZALMIŞ	AZALMIŞ
Aydın	19	21	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Balıkesir	26	-6	ARTMIŞ	AZALMIŞ
Bilecik	1	-13	ARTMIŞ	AZALMIŞ
Bingöl	8	69	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Bitlis	47	55	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Bolu	-12	-16	AZALMIŞ	AZALMIŞ
Burdur	4	-185	ARTMIŞ	AZALMIŞ
Bursa	39	51	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Çanakkale	19	11	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Çankırı	-23	-106	AZALMIŞ	AZALMIŞ
Çorum	-56	30	AZALMIŞ	ARTMIŞ
Denizli	9	52	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Diyarbakır	533	144	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Edirne	9	9	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Elazığ	-27	106	AZALMIŞ	ARTMIŞ
Erzincan	6	-11	ARTMIŞ	AZALMIŞ
Erzurum	70	25	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Eskişehir	-7	-88	AZALMIŞ	AZALMIŞ
Gaziantep	237	345	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Giresun	46	-7	ARTMIŞ	AZALMIŞ
Gümüşhane	-21	-19	AZALMIŞ	AZALMIŞ
Hakkari	-32	5	AZALMIŞ	ARTMIŞ
Isparta	17	-68	ARTMIŞ	AZALMIŞ
Mersin	130	369	ARTMIŞ	ARTMIŞ
İstanbul	24	47	ARTMIŞ	ARTMIŞ
İzmir	27	-16	ARTMIŞ	AZALMIŞ
Kars	-21	77	AZALMIŞ	ARTMIŞ
Kastamonu	83	-3	ARTMIŞ	AZALMIŞ
Kayseri	90	49	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Kırklareli	14	0	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Kırşehir	-15	-84	AZALMIŞ	AZALMIŞ
Kocaeli	16	53	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Konya	110	-87	ARTMIŞ	AZALMIŞ
Kütahya	16	-28	ARTMIŞ	AZALMIŞ

NÜFUSA KAYITLI OLUNAN İL	2007-2012 YILLARI ARASI DURUM		DURUM	
	DÖRTYOL	İSKENDERUN	DÖRTYOL	İSKENDERUN
Malatya	107	98	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Manisa	34	31	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Kahramanmaraş	447	362	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Mardin	137	581	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Muğla	24	-4	ARTMIŞ	AZALMIŞ
Muş	61	-82	ARTMIŞ	AZALMIŞ
Nevşehir	9	-26	ARTMIŞ	AZALMIŞ
Niğde	84	109	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Ordu	30	120	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Rize	4	4	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Sakarya	40	38	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Samsun	36	60	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Siirt	77	-17	ARTMIŞ	AZALMIŞ
Sinop	-9	31	AZALMIŞ	ARTMIŞ
Sivas	74	86	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Tekirdağ	-15	34	AZALMIŞ	ARTMIŞ
Tokat	14	19	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Trabzon	23	130	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Tunceli	-7	31	AZALMIŞ	ARTMIŞ
Şanlıurfa	775	590	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Uşak	-15	16	AZALMIŞ	ARTMIŞ
Van	23	50	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Yozgat	-55	-122	AZALMIŞ	AZALMIŞ
Zonguldak	9	20	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Aksaray	-8	54	AZALMIŞ	ARTMIŞ
Bayburt	18	-6	ARTMIŞ	AZALMIŞ
Karaman	21	-22	ARTMIŞ	AZALMIŞ
Kırıkkale	10	-87	ARTMIŞ	AZALMIŞ
Batman	59	96	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Şırnak	93	-12	ARTMIŞ	AZALMIŞ
Bartın	86	7	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Ardahan	-8	12	AZALMIŞ	ARTMIŞ
Iğdır	4	7	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Yalova	1	15	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Karabük	202	-23	ARTMIŞ	AZALMIŞ
Kilis	4	234	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Osmaniye	514	897	ARTMIŞ	ARTMIŞ
Düzce	-5	5	AZALMIŞ	ARTMIŞ

Kaynak: İkamet edilen ilçeye göre nüfusa kayıtlı olunan il. Veriler Tük'ten alınarak tarafımdan tablo haline getirilmiştir. <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>

2007-2012 yılları arası kayıtlı olunan illere göre Dört Yol ilçesindeki nüfusa baktığımızda en çok göç aldığı şehirlerin bölgesel olarak Güneydoğu Anadolu

bölgesi ve Akdeniz bölgesi olduğu görülmektedir. Veriler, Dört Yol'un Güneydoğu Anadolu bölgesinde bulunan illerden Şanlıurfa, Diyarbakır ve Gaziantep'ten yoğun göç aldığını göstermektedir. Dört Yol, Akdeniz bölgesi illerinden ise en çok Adana, Osmaniye ve Kahramanmaraş'tan göç almıştır.

2007-2012 yılları arası kayıtlı olunan illere göre İskenderun ilçesindeki nüfus değişimi, Dört Yol ilçesine benzer bir sonuç ortaya çıkarmıştır. Tablo 3'den İskenderun'un bölgesel olarak Güneydoğu Anadolu bölgesinden göç aldığı görülmekte, bu göçlerin yoğun olduğu illerin ise Şanlıurfa, Mardin ve Gaziantep olduğu anlaşılmaktadır. Aynı şekil İskenderun'un Akdeniz bölgesi illerinden Osmaniye, Adana ve Mersin'den de yoğun göç aldığını göstermektedir.

Her iki ilçenin de yoğun göç aldıkları bölgelerin aynı olması önemli bir husustur. Bunun yanı sıra Dört Yol'da Adana, Şanlıurfa ve Diyarbakır nüfusuna kayıtlı kişi sayısı fazla iken, İskenderun'da Osmaniye, Mardin, Adana ve Şanlıurfa nüfusuna kayıtlı kişi sayısı fazladır.

2.GÖÇLERİN SOSYO EKONOMİK ETKİLERİNE İLİŞKİN İSKENDERUN VE DÖRTYOL ÖRNEĞİNDE YAPILAN ANKETLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1.Araştırma Alanının (Evreninin) Sosyo Ekonomik Yapısı

2012 adrese dayalı nüfus verilerine göre araştırma alanı olan İskenderun ve Dört Yol İlçelerinin nüfus yapısı aşağıdaki tabloda görüldüğü gibidir.

Tablo 4: İskenderun ve Dört Yol'un Nüfus Yapısı

	İl/İlçe merkezi			Belde/Köy			Toplam		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Dört Yol	75.110	37.726	37.384	76.727	38.895	37.832	151.837	76.621	75.216
İskenderun	184.833	93.007	91.826	133.947	67.152	66.795	318.780	160.159	158.621

Kaynak: <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>

İskenderun körfezinin doğusunda Amanos dağları yükselmekte olup, İskenderun bu dağların eteğinde kurulmuştur. Körfezin güneyinde Arsu ovası ve İskenderun ovası vardır. İlçenin kuzeyini Dört Yol, doğusunu Kırıkhan, güneyini Belen ve Samandağ ilçeleriyle batısını İskenderun körfezinin kıyıları

çevrelemektedir. İskenderun'da tamamen Akdeniz iklimi hüküm sürer. İlçenin yüzölçümü 759 km²'dir. Özellikle 1950 ve 1980 yılları arasında nüfusu %274 oranında artmıştır (www.kultur.gov.tr, 2013).

Ülkemizin, kuruluş tarihi itibarıyla üçüncü, uzun demir üretim kapasitesine göre ise en büyük entegre demir ve çelik fabrikası olan, İSDEMİR 3 Ekim 1970 tarihinde İskenderun'un 17 km kuzeyinde Payas yöresinde yaklaşık 6,8 milyon m² alan üzerine kurulmuştur. İskenderun Limanı birçok sanayi kolu ile ilgili özel yatırımları getirerek ilçe ekonomisinin kalkınmasına ve nüfusun hızla artışına neden olmuştur. Bu artışta ekonomik amaçlı gerçekleşen göçlerin etkisi oldukça fazladır. Bölgede yaşanan sanayileşme ile birlikte özellikle Doğu ve Güney Doğu Bölgelerinden iş bulma amacıyla çok sayıda insan göç etmiştir (www.iskenderunbel.tr, 2013).

İskenderun Demir Çelik fabrikaları, süperfosfor, gübre, çimento fabrikası, ekinciler haddahanesi, fil filtre, noksel çelik boru sanayi gibi büyük sanayi kuruluşlarının sayısı 35'in üstündedir. İlçede 1 Organize sanayi bölgesi ve 2 adet Küçük sanayi sitesi mevcuttur. Bunun yanında; sayıları 100'e yakın bulunan küçük ölçekli sanayi tesisleri vardır. İlçenin 30 km uzağında bulunan Arsu ve Gülcihan bir deniz turizm merkezidir. Kırsal kesimin büyük çoğunluğu tarımla ilgilenmektedir. Başlıca ürünler buğday, narenciye, sebzeçilik, zeytincilik ve meyveciliktir. Küçükbaş ve büyükbaş hayvan bulmakla beraber hayvancılığın gelişmiş olduğu söylenemez (www.kultur.gov.tr, 2013).

Araştırma alanları yoğun göç alan merkezlerdir. Buna etki eden faktörler genellikle ekonomik sorunlar, işsizlik, terör ve kan davasıdır. Ayrıca araştırma sahasında, göç eden ailelerin akrabalarının birçoğunun daha önce buralara göç etmiş olması da göçte etkin olmuştur. İskenderun, ağır sanayi bölgesi olarak hem ekonomik açıdan hem de sunduğu iş imkânları sayesinde göç için cazip bir bölge profili çizmektedir. Yapılan çalışma da göstermektedir ki, İskenderun'a göçle gelen insanlar ekonomik açıdan olduğu kadar yıllar içerisinde sosyal ve kültürel açıdan da belirli bir tatmin yaşamışlardır. Tablo 24 ve 26'da görülmektedir ki göç eden bireyler, çevre ile iletişim ve kurdukları ilişkiler açısından bölge insanı ile uyumlu ve sağlıklı bir süreci paylaşmaktadırlar.

Dörtyol'un sosyo-ekonomik yapısına bakıldığında, öncelikli olarak coğrafi konum itibariyle Dörtyol, doğu Torosların uzantısı olan Amanos (Nur) dağları ile Akdeniz'in İskenderun Körfezi arasında Kuzey-Güney doğrultusunda uzanan Dörtyol ve Payas Alüviyal ovalarından meydana gelmiştir. Doğusunda Amanos dağları ve Hassa ilçesi, batısında Akdeniz ve İskenderun Körfezi, Kuzeyinde Erzin ilçesi ve güneyinde ise İskenderun ilçesi bulunmaktadır. İklimi; yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı olup, tipik bir Akdeniz iklimi hüküm sürmektedir. İlçenin yüzölçümü 504 km² 'dir (www.dortyol.bel.tr, 2013).

Dörtyol sınırları içerisinde bulunan petrol boru hattı ve gaz dolum tesisleri ile özel sektöre ait çok sayıda haddehaneler, çelikhaneler, un fabrikası, meyve suyu ve meyve paketlenme tesisleri ile tarım işletmelerinde istihdam edilen nüfus çalışma hayatına canlılık kazandırmaktadır. Özellikle portakal, mandalina ve limon gibi turunçgillerin en çok yetiştiği yerlerden biridir. İlçe ekonomisinde meyvecilik ve meyve sektörü önemli yer tutmaktadır. Bu sektörde çalışanların çoğu göçle gelen mevsimlik işçilerdir (www.dortyol.bel.tr, 2013).

Dörtyol yoğun şekilde göç alan bir merkez olmakla birlikte sunduğu ekonomik kaynaklar ve iş imkânları açısından İskenderun'un oldukça gerisinde kalmıştır. Buna rağmen göçle gelen insanlar geldikleri yere göre daha iyi bir yaşam standardını yakalamayı başaramışlardır.

2.2.Araştırma Alanının Seçimi ve Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

2.2.1.Araştırma Alanının Seçimi

Hatay ili içerisinde en çok göç alan ilçelerden ikisi olması nedeniyle İskenderun ve Dörtyol araştırma alanı olarak seçilmiştir. Özellikle bu iki ilçenin göç almasında etkili olan faktörler ve çevresine göre çekim merkezi olmasının altında yatan sebeplerin araştırılmak istenmesi, bu alanların seçimi konusunda belirleyici olmuştur.

2.2.2.Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, 1950'lerden beri göç alan iki ilçenin bu kadar yoğun göç almasının sebeplerini ortaya koyabilmek, göç nedenlerini açıklayabilmek, göçle gelenlerin göç sonrası durumlarının ne olduğunu, ne tür ilişkiler kurulduğunu ve buna etki eden faktörleri ortaya koymaktadır.

Araştırmanın bir diğer amacı İskenderun ve Dört Yol İlçelerine göç ile gelen bireylerin göç öncesi ve sonrası yaşamlarında meydana gelen ekonomik ve kültürel farklılıkları ortaya koymaktır. Ayrıca göç ile gelen aile'nin ekonomik ve sosyal anlamda beklentileri nelerdir ve bunlardan ne kadarını karşılayabildikleri incelenmiştir.

2.2.3.Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılığı

Araştırma İskenderun ve Dört Yol ilçelerini kapsamaktadır. Hatay ilinin en büyük iki ilçesi olan bu alanlarda, göç konusu ve göçle gelen ailelerin bu alanla ve kendileriyle ilgili görüş ve yaklaşımlarını kapsamaktadır. Diğer bir ifade ile göç eden ailelerin göç etme nedeni, karşılaştıkları sorunlar, göç sonrası uyum gibi birçok alanda görüş ve yaklaşımlarının nasıl olduğuna ilişkin tespitlerin yapılması, araştırmanın kapsam ve sınırlılığını belirlemektedir. Ayrıca göçle gelenlerin anket sorularına cevap vermelerindeki çekingenlikleri ve oluştuğu düşünülen önyargılar, anketin uygulamasında bir takım zorlukları beraberinde getirmiştir. Göç eden bireylerin bazılarının Türkçe bilmeme durumları da dikkate alınarak yüz yüze görüşmelerde Kürtçe-Arapça-Türkçe bilen o mahallede yaşayan göç etmiş bireylerden yardım alınmıştır. Anket uygulanırken yardım aldığımız Kürtçe ve Arapça bilen kişiler sayesinde ankete katılan kişiler ile daha rahat bir şekilde diyalog kurulmuş ve anadilleri ile kendilerini ifade etmelerine imkân sağlanmıştır.

İskenderun'un yedi mahallesinde uygulanan anket çalışmasına 214 göçle gelmiş birey katılmış olup, bunların sayıları ve mahallelere göre dağılımları şu şekildedir: Buluttepe mahallesi (68), Yıldırımtepe mahallesi (33), Barıştepe mahallesi (29), Gültepe mahallesi (24), Esentepe mahallesi (23), Dumlupınar mahallesi (21), Çankaya mahallesi (16).

Dörtyol'da ise altı mahallede uygulanan anket çalışmasına 106 göçle gelmiş birey katılmış olup, bunların sayıları ve mahallelere göre dağılımları şu şekildedir: Yeşil mahalle (26), Çaylı mahallesi (24), Ocaklı mahallesi (20), Numune mahallesi (14), Mezbahane mahallesi (12), Kışlalar mahallesi (10).

2.2.4.Araştırmanın Yöntemi ve Araştırma Verilerinin Toplanması

Araştırmada anket yöntemi uygulanmıştır. Anket hazırlandıktan sonra öncelikle İskenderun ve Dörtyol özelinde göç eden ailelerin yoğun olduğu mahalleler araştırılarak belirlenmiş ve bu ailelere anketler yüz yüze görüşmek suretiyle uygulanmıştır. Ayrıca birtakım gözlemlerde bulunulmuştur. Her iki ilçenin büyüklüğü ve göç eden birey sayısı temel alınarak ilçelerde uygulanacak anket sayısı belirlenmiştir. Bu çerçevede de İskenderun'un nüfusu ve göç eden sayısı ile orantılı olarak İskenderun'a 214 anket, yine Dörtyol'un nüfusu ve göç eden sayısı ile orantılı olarak Dörtyol'a da 106 anket olmak üzere toplamda 320 anket göçle gelen bireylere uygulanmıştır. Anketlerden elde edilen veriler SPSS programında değerlendirilmiş, tablolara dönüştürülerek yorumlanmıştır.

2.3.Anket Sorularında Elde Edilen Verilerin Analizi

Burada göçle gelen bireylere farklı konularda sorular yöneltilmekte ve sorulara verilen cevaplar dikkate alınarak analiz yapılmaktadır.

2.3.1.Kişisel Özellikler

Göçle gelen bireylerin kişisel özelliklerini belirlemeye yönelik sorular içerisinde, göç edenlerin cinsiyet dağılımı, medeni durumu, doğum yerleri, yaş grupları ve eğitim durumlarına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 5: Göç edenlerin cinsiyet dağılımı ve medeni durumları

	İskenderun		Dörttyol		Toplam	
	Sayı	(%)	Sayı	(%)	Sayı	(%)
Cinsiyet dağılımı						
Erkek	165	77,1	101	95,3	266	83,1
Kadın	49	22,9	5	4,7	54	16,9
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0
Medeni durum						
Evli	179	83,6	89	84,0	268	83,8
Bekâr	21	9,8	14	13,2	35	10,9
Boşanmış	2	0,9	1	0,9	3	0,9
Dul	12	5,6	2	1,9	14	4,4
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0

Tablo 5’de görüldüğü gibi ankete katılanların cinsiyet açısından dağılımında İskenderun ve Dörttyol’da farklılıklar vardır. Ankete katılanların %83’ü erkek %17’si kadınlardan oluşmakla beraber İskenderun ve Dörttyol ölçeğinde düşünüldüğünde İskenderun’da ankete katılan kadınların oranı Dörttyol’a göre daha fazladır (%22.9). Bu durum iki yerleşim alanının kentleşme düzeyi ile ilgili olduğu kadar göçle gelenlerin sosyal profilleri ve memleketleriyle de ilgilidir.

Ankete katılanlar arasında cinsiyet dağılımı açısından kadın ve erkek sayıları mümkün olduğu kadar eşit tutulmak istenmesine rağmen kadınların bu konuda çekingen davranmaları, ankete katılmak istememeleri, birçoğunun eşinden habersiz soru cevaplamak istemediği yönündeki beyanları nedeniyle genellikle erkek katılımcı sayısı daha fazla olmuştur. İskenderun ve Dörttyol özelinde İskenderun’da ankete katılan kadın sayısının Dörttyol’a göre daha fazla olması İskenderun’da ankete katılan kadınların katılım açısından Dörttyol’daki hemcinslerinden daha rahat olduklarını ayrıca kentleşme açısından ve toplumsal özgüven açısından daha ileri bir profile sahip olduklarını gösterir.

Medeni durumlarına bakıldığında, ankete katılanların %83.75’i evli, %11’inin bekâr olduğu görülmekle beraber, az da olsa boşanmış ve dul olanlar da vardır. Burada da aile yapısının daha çok erkek egemenliğine dayalı olduğu ve aile reisliği boyutunun etkin olduğu söylenebilir.

Tablo 6’da görüldüğü gibi ankete katılanların doğum yerlerine göre dağılımlarına bakıldığında en fazla %28,4’lük oranla Diyarbakır doğumlu bireylerin göç ettiği, yine Mardin doğumlu göç edenlerin de %27,8’lik oranla oldukça fazla olduğu görülmektedir. İskenderun ve Dört Yol özelinde bakıldığında Diyarbakır doğumlu göç etmiş olanların Dört Yol’da daha büyük bir orana sahip olduğu, Mardin doğumlu göç edenlerin ise İskenderun’da %35’lik bir orana sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 6: Göç edenlerin doğum yerlerine göre dağılımı

	İskenderun Sayı	(%)	Dört Yol Sayı	(%)	Toplam Sayı	(%)
Adana	2	0,9	2	1,9	4	1,3
Adıyaman	4	1,9	1	0,9	5	1,6
Ağrı	5	2,3	0	0	5	1,6
Bitlis	3	1,4	0	0	3	0,9
Diyarbakır	42	19,6	49	46,2	91	28,4
Elazığ	6	2,8	0	0	6	1,9
Erzincan	1	0,5	0	0	1	0,3
Erzurum	1	0,5	0	0	1	0,3
Gaziantep	7	3,3	0	0	7	2,2
Gümüşhane	1	0,5	0	0	1	0,3
Hakkâri	1	0,5	0	0	1	0,3
Hatay	2	0,9	3	2,8	5	1,6
Mersin	1	0,5	0	0	1	0,3
İzmir	1	0,5	0	0	1	0,3
Kars	2	0,9	0	0	2	0,6
Kayseri	1	0,5	0	0	1	0,3
Konya	1	0,5	0	0	1	0,3
Malatya	9	4,2	1	0,9	10	3,1
Kahramanmaraş	2	0,9	3	2,8	5	1,6
Mardin	76	35,5	13	12,3	89	27,8
Muş	7	3,3	1	0,9	8	2,5
Siirt	3	1,4	2	1,9	5	1,6
Sivas	1	0,5	0	0	1	0,3
Tunceli	9	4,2	0	0	9	2,8
Şanlıurfa	9	4,2	14	13,2	23	7,2
Batman	9	4,2	3	2,8	12	3,8
Şırnak	1	0,5	9	8,5	10	3,1
Kilis	3	1,4	2	1,9	5	1,6
Osmaniye	4	1,9	0	0	4	1,3
Van	0	0	3	2,8	3	0,9
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0

Araştırma sırasında yapılan görüşmelerde; göç edenlerin bir süre sonra akrabalarını da yanlarına aldıkları, akrabalık bağları nedeniyle bir göç hareketinin yaşandığı görülmektedir. Göçe iten en önemli sebeplerden olan işsizlik ve ekonomik

sorunlar aşıldıktan sonra göç etmiş bireylerde oluşan, aynı imkânlardan akrabalarının da yararlanabileceği yönündeki algı, göç etmiş olanların ardından yeni göçleri beraberinde getirmiştir. Özellikle Mardin ve Diyarbakır'dan göç etmiş olanlarda bu durumun çok daha etkin olduğu söylenebilir.

İkamet edilen ilçeye göre nüfusa kayıtlı olunan il verilerine (2007-2012 yılları arası) bakıldığında Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre Diyarbakır'dan Dört Yol'a ve İskenderun'a göç edenlerin genel olarak arttığı, fakat sayısal verilere bakıldığında Dört Yol'un aldığı göçün İskenderun'un yaklaşık beş katı olduğu görülmektedir. TÜİK'ten alınan bu veriler, yapılan bu saha çalışmasındaki bilgileri desteklemektedir. Özellikle iki ilden Dört Yol ve İskenderun'a yoğun göç yaşandığı ve 2007'den itibaren belli oranlarda artış gösterdiği görülmektedir.

Tablo 7: Diyarbakır İline Kayıtlı Olan Nüfusun İkamet Edilen İlçeye Göre Dağılımı

DİYABAKIR		
YIL	DÖRTYOL	İSKENDERUN
2007	5.601	1.596
2008	5.824	1.552
2009	5.840	1.923
2010	5.966	2.379
2011	6.019	1.732
2012	6.134	1.740

Kaynak: <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul> TÜİK verileri tarafımdan tablo haline getirilmiştir.

Anket sonuçlarında göç etmiş olanların doğum yerleri incelendiğinde en fazla göç edilen yer olarak ikinci en yüksek orana sahip Mardin'den özellikle İskenderun'a yoğun göç yaşanmıştır. TÜİK'ten edindiğimiz ikamet edilen ilçeye göre nüfusa kayıtlı olunan il verileri de beş yıllık süreci gösterirken, yapılan bu çalışmayı destekler niteliktedir.

Tablo 8: Mardin İline Kayıtlı Olan Nüfusun İkamet Edilen İlçeye Göre Dağılımı

MARDİN		
YIL	DÖRTYOL	İSKENDERUN
2007	1.582	7.466
2008	1.578	7.615
2009	1.633	8.102
2010	1.663	8.289
2011	1.680	8.048
2012	1.719	8.047

Kaynak: <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul> TÜİK verileri tarafımdan tablo haline getirilmiştir.

Yapılan görüşmelerdeki dikkat çekici hususlardan biri de bu iki il'den göç eden insanların büyük çoğunluğunun bu illerin kırsalından gelmiş olmasıdır. Dört Yol'da anket çalışması sırasında ailelerden bazıları köylerinin yakıldığını ve bütün akrabalarının hep birlikte buraya göç ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu da şunu göstermektedir ki ekonomik kaygılar yüksek olmakla birlikte bu bölgeye güvenlik kaygıları nedeniyle de yoğun göç olmuştur.

Tablo 9: Göç edenlerin yaş gruplarına ve eğitim durumlarına göre dağılımı

	İskenderun Sayı	(%)	Dört Yol Sayı	(%)	Toplam Sayı	(%)
Göç etmiş olanların yaş gruplarına göre dağılımı						
15-20	1	0,5	1	0,9	2	0,6
21-24	6	2,8	7	6,6	13	4,1
25-29	24	11,2	6	5,7	30	9,4
30-34	12	5,6	10	9,4	22	6,9
35-40	34	15,9	19	17,9	53	16,6
41-50	57	26,6	20	18,9	77	24,1
51 ve +	80	37,4	43	40,6	123	38,4
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0
Göç etmiş olanların eğitim durumlarına göre dağılımları						
Okur-yazar	34	11,9	41	38,7	75	23,4
İlköğretim	95	44,4	43	40,6	138	43,1
Ortaöğretim	45	21,0	9	8,5	54	16,9
Ön lisans	8	3,7	4	3,8	12	3,8
Lisans	7	3,3	5	4,7	12	3,8
Okur-yazar değil	25	11,7	4	3,8	29	9,1
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0

Tablo 9'da görüldüğü gibi ankete katılanların önemli bir kısmı orta yaş üstü olan grupta yer almaktadır. Nitekim araştırmada yer alanların en çok bulunduğu yaş grubu, genel katılımcıların %38,4'ünü oluşturan 51 ve üstü olan yaş grubundandır. 41-50 yaş grubunda bulunan 77 kişi, toplam katılımcıların %24,1'ini, 35-40 yaş grubunda bulunan 53 kişi toplam katılımcıların %16,6'sını oluşturmaktadır. Bu durum yapılan göçün bireysel değil aile olarak tüm fertlerle birlikte yapıldığını göstermektedir.

Katılımcıların eğitim durumu incelendiğinde en çok ilköğretim düzeyinde eğitim almış kişilerin yer aldığı görülmektedir. İskenderun özelinde katılımcıların %44,4'ünün, Dört Yol özelinde ise katılımcıların %40,6'sının ilköğretim düzeyinde eğitim aldığı görülmektedir. Tüm katılımcıların %23,4'ü okuryazar, %16,9'u ise ortaöğretim düzeyinde eğitim almıştır. İskenderun özelinde katılımcıların %21,0'i ortaöğretim düzeyinde eğitim almıştır. Araştırmaya katılanların %9,1'inin okuryazar

olmadığı görülmekte, bu oranın İskenderun'da, Dört Yol'a göre daha fazla olduğu görülmektedir. Genel olarak bakıldığında her iki ilçeye de göç edenlerin eğitim düzeyleri oldukça düşüktür.

Eğitim durumları, dikkate alındığında göç edenlerin, genellikle ailelerinin geçimini sağlayabilmek için vasıf gerektirmeyen işlerde çalıştıkları gözlenmiştir. Ankete katılan ebeveynler, çocuklarının eğitimi istemekte, bunun daha iyi yaşam şartlarını beraberinde getireceğini düşünmekle beraber gençlerin bu konuda çok istekli olmadığı, hayata atılma, herhangi bir işte çalışma konusunda daha hevesli oldukları söylenebilir. Özellikle bireysel görüşmelerde gençlerin böyle bir yaklaşım içinde oldukları görülmüştür. Bu durumun farklı sebepleri olmakla beraber aileye yük olmama veya katkı sağlama, yaşam zorluklarını paylaşma gibi duygulardan da kaynaklandığı ileri sürülebilir.

2.3.2. Göç Öncesi ve Göç Sonrası İstihdam Dağılımı

Burada ankete katılan bireylerin göç öncesi ve göç sonrası istihdam durumları incelenmiştir. Göç eden bireylerin göç öncesi ve sonrası yoğun olarak çalıştıkları sektörler belirlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 10: Göç edenlerin göç etmeden önceki istihdam dağılımı

	İskenderun	(%)	Dört Yol	(%)	Toplam	(%)
Hizmet sektörü	11	5,1	3	2,8	14	4,4
İnşaat sektörü	23	10,7	8	7,5	31	9,7
Kamu sektörü	3	1,4	1	0,9	4	1,3
Serbest meslek	37	17,3	17	16,0	54	16,9
İşsiz	68	31,8	26	24,5	94	29,4
Tarım sektörü	58	27,1	47	44,3	105	32,8
Eğitim sektörü	5	2,3	0	0	5	1,6
Öğrenci	9	4,2	4	3,8	13	4,1
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0

Tablo 10'da görüldüğü gibi ankete katılanların göç etmeden önceki sektörel dağılımları dikkat çekicidir. Nitekim %32,8'le en fazla göç etmeden önceki istihdam dağılımının tarım sektörüne ait olduğu görülmektedir. Bu oran Dört Yol özelinde %44,3, İskenderun'da ise %27,1'dir. Anket katılanların %29,4'ü işsizdir ki bu oran İskenderun'da %31,8, Dört Yol'da ise 24,5'dir. Dolayısıyla göç öncesi istihdam durumu dikkate alındığında ankete katılanların çok az bir kısmının kamu sektöründe çalıştığı, büyük çoğunluğunun ise vasıfsız işçi olduğu görülmektedir. Bunların da önemli bir kısmı ya işsiz ya da tarım sektöründe çalışmaktadır.

Tablo 11: Göç edenlerin göç ettikten sonraki istihdam dağılımı

	İskenderun	(%)	Dörtyol	(%)	Toplam	(%)
Hizmet sektörü	29	13,6	7	6,6	36	11,3
İnşaat sektörü	34	15,9	6	5,7	40	12,5
Kamu sektörü	4	1,9	2	1,9	6	1,9
Serbest meslek	52	24,3	59	55,7	111	34,7
İşsiz	52	24,3	19	17,9	71	22,2
Tarım sektörü	1	0,5	6	5,7	7	2,2
Emekli	36	16,8	4	3,8	40	12,5
Öğrenci	2	0,9	3	2,8	5	1,6
Fabrika	3	1,4	0	0	3	0,9
Eğitim sektörü	1	0,5	0	0	1	0,3
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0

Tablo 11’de araştırmaya katılanların göç ettikten sonraki istihdam dağılımı incelendiğinde %34,7’lik oranla en fazla serbest meslekle uğraşanların olduğu görülmektedir. Serbest meslekle uğraşanlar, Dörtyol özelinde %55,7, İskenderun’da ise %24,3’tür. İşsizlik oranı göç etmeden önce olduğu gibi göç ettikten sonra da ikinci en yüksek orana sahiptir. Genel katılımcıların %22,2’si işsiz iken İskenderun özelinde bu oran %24,3, Dörtyol’da ise %17,9’dur.

Göç öncesi ve sonrası karşılaştırma yapıldığında, göçle gelip daha önce ağırlıklı olarak tarım sektöründe çalışanların hizmet ve inşaat sektörüne kaydıkları görülmektedir.

Bütün bunlarla beraber anketin uygulandığı bireylerin göç etmeden önceki ve göç ettikten sonraki çalıştığı sektörler göz önüne alındığında işsizlik oranının göç ettikten sonra kısmen de olsa azaldığı görülmektedir. Bu da göçün en önemli nedenlerinden birinin ekonomik kaynaklı olduğunu göstermektedir.

Ayrıca bu bölümde tespit edilen en önemli farklılık tarım sektöründe çalışan birey sayısı ile ilgilidir. Göç etmeden önce tarım sektöründe çalışanların oranı ankete katılanların yaklaşık %33’ü iken göç ettikten sonra bu oran %2,2’ye düşmüştür. Bu durum köyden kente göçün ilerde karşılaşılabilecek en önemli sorunlardan biri olarak gösterilen, tarım sektöründe çalışan birey azlığı tarımsal üretimde sıkıntı yaratır, düşüncesinin gerçekleşebileceğini göstermektedir. Tarım sektöründe ortaya çıkan bu işsizlik oranı göç edenlerin hizmet sektöründe istihdamı ve serbest meslek edinmeleriyle giderilmiştir.

2.3.3.İskenderun ve Dörtyol'a Göçle Gelenlerin Göç Tarihleri ve Geldikleri Yerler

Burada ankete katılan bireylerin, İskenderun ve Dörtyol'a göç etmeden önce yaşadıkları yerler ile İskenderun ve Dörtyol'a geliş zamanları incelenmektedir.

Tablo 12: Göç edenlerin geliş zamanlarına göre dağılımı

	İskenderun Sayı	(%)	Dörtyol Sayı	(%)	Toplam Sayı	(%)
1951-1970	12	5,6	2	1,9	14	4,4
1971-1980	53	24,8	17	16,0	70	21,9
1981-1990	53	24,8	18	17,0	71	22,2
1991-2000	60	28,0	49	46,2	109	34,1
2001-	36	16,8	20	18,9	56	17,5
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0

Tablo 12' de araştırmaya katılanlara geliş zamanları sorulmuş ve genel katılımcıların %34,1'inin 1991-2000 yılları arasında geldikleri anlaşılmıştır. Bu yıllar arasında gelenlerin %46,2'si Dörtyol'a, %28'i ise İskenderun'a gelmiştir. 1981-1990 yılları arasında gelenler genel katılımcıların %22,2'sini, 1971-1980 yılları arasında gelenler katılımcıların %21,9'unu, 2001'den sonra gelenler katılımcıların %17,5'ini ve 1951-1970 yılları arasında gelenler katılımcıların %4,4'ünü oluşturmaktadır.

1950'den 2000'li yıllara kadar göçle gelenlerin sürekli olarak arttığını görmekteyiz. 2000'den sonra her iki ilçeye göç edenlerin sayılarında azalma olduğu dikkati çekmektedir. Özellikle Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu'ya yapılan yatırımlar, bölgede yaşayan insanların güvenlik kaygılarının giderek azalması, göç eden insan sayısının düşmesinde önemli rol oynamaktadır.

Genel olarak incelendiğinde yıllara göre göç yoğunluğunun 1981-2000 yılları arasında olduğu, özellikle 1991-2000 arası daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durum göçe etki eden faktörün güvenlik ve terör olayları bağlamında olduğu izlenimini vermektedir. Göç eden bireyler, Doğu ve Güneydoğu'da oluşan güvenlik sıkıntısından dolayı bu yıllar arasında daha güvenli yerlere göç etme isteği içinde hareket ederek söz konusu ilçelere geldiklerini beyan etmişlerdir.

Özellikle 2000 yılından sonra göç oranının düşmesi güvenlik kaygısı ile göçün azaldığını göstermektedir. Bu bağlamda bu yıldan sonra göç edenlerin genellikle ekonomik kaygılar nedeniyle göç ettikleri söylenebilir.

Tablo 13: Göç edenlerin geliş yerlerine göre dağılımı

	İskenderun Sayı	(%)	Dörtyol Sayı	(%)	Toplam Sayı	(%)
Adana	6	2,8	1	0,9	7	2,2
Adıyaman	4	1,9	1	0,9	5	1,6
Ağrı	4	1,9	0	0	4	1,3
Antalya	1	0,5	0	0	1	0,3
Kars	2	0,9	0	0	2	0,6
Bitlis	3	1,4	0	0	3	0,9
Diyarbakır	44	20,6	51	48,1	95	29,7
Elazığ	6	2,8	0	0	6	1,9
Erzincan	1	0,5	0	0	1	0,3
Erzurum	1	0,5	0	0	1	0,3
Gaziantep	10	4,7	0	0	10	3,1
Gümüşhane	1	0,5	0	0	1	0,3
Hakkâri	1	0,5	0	0	1	0,3
Mersin	1	0,5	0	0	1	0,3
İzmir	1	0,5	0	0	1	0,3
Kayseri	1	0,5	0	0	1	0,3
Konya	1	0,5	0	0	1	0,3
Malatya	9	4,2	1	0,9	10	3,1
Kahramanmaraş	3	1,4	3	2,8	6	1,9
Mardin	74	34,6	13	12,3	87	27,2
Muş	5	2,3	1	0,9	6	1,9
Siirt	1	0,5	2	1,9	3	0,9
Sivas	1	0,5	0	0	1	0,3
Tunceli	8	3,7	0	0	8	2,5
Şanlıurfa	9	4,2	15	14,2	24	7,5
Batman	9	4,2	3	2,8	12	3,8
Şırnak	2	0,9	10	9,4	12	3,8
Kilis	2	0,9	2	1,9	4	1,3
Osmaniye	3	1,4	0	0	3	0,9
Van	0	0	3	2,8	3	0,9
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0

Tablo 13’de katılımcılara göç etmeden önceki geliş yerleri sorulmuştur ve yanıtların göçerlerin doğum yerleriyle paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır. Genel katılımcıların %29,7’sinin Diyarbakır’dan geldiği ve bu oranın İskenderun özelinde %20,6, Dörtyol özelinde ise %48,1 olduğu görülmektedir. Diyarbakır’dan sonra en fazla göç edilen yerin Mardin olduğu anlaşılmaktadır. Genel katılımcıların %27,2’si Mardin’den gelmiş ve bu oran İskenderun özelinde %34,6 iken Dörtyol özelinde %12,3’tür. Bu sonuçlardan Diyarbakır’dan göç edenlerin daha çok Dörtyol’u, Mardin’den göç edenlerin ise İskenderun’u tercih ettikleri anlaşılmaktadır.

Yapılan görüşmelerde Mardin ve Diyarbakır’dan göç eden insanların genellikle bu iki il’in kırsalından geldiği anlaşılmaktadır. Şayet göç zorunlu değil de gönüllü gerçekleşiyorsa göç eden bireyler, bir süre sonra şartlarını geldikleri yere ve zamana göre iyileştirdiklerinde akrabalarını da göçe teşvik ettikleri, İskenderun ve

Dörtüol özelinde görülmektedir. Özellikle bu iki il'den gerçekleşen yoğun göç, yapılan anketler ve birebir görüşmeler sonucunda işsizlik, ekonomik sıkıntılar, güvenlik kaygısı ve akrabalarının burada olması ile doğrudan ilişkilendirilebilir.

2.3.4.Göçle Gelenlerin Ailelerindeki Kişi, Çalışan Sayısı ve Gelir Durumu

Göçle gelen bireylerin gelir durumları, ailelerde gelir getirici bir işte çalışan kişi sayısı ve ailelerin genellikle kaç kişiden oluştuğuna dair veriler incelenmekte ve birbirleriyle olan ilişkileri değerlendirilmektedir.

Tablo 14: Göç eden ailedeki birey sayısı

	İskenderun Sayı	(%)	Dörtüol Sayı	(%)	Toplam Sayı	(%)
Bir	3	1,4	0	0	3	0,9
İki	11	5,1	2	1,9	13	4,1
Üç	16	7,5	5	4,7	21	6,6
Dört	37	17,3	9	8,5	46	14,4
Beş	39	18,2	17	16,0	56	17,5
Altı	29	13,6	15	14,2	44	13,8
Yedi	30	14,0	12	11,3	42	13,1
Sekiz	23	10,7	10	9,4	33	10,3
Dokuz	4	1,9	10	9,4	14	4,4
On	12	5,6	10	9,4	22	6,9
On bir	7	3,3	7	6,6	14	4,4
On iki	1	0,5	4	3,8	5	1,6
On üç	2	0,9	3	2,8	5	1,6
On Dört	0	0	1	0,9	1	0,3
On Beş	0	0	1	0,9	1	0,3
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0

Göç eden ailedeki birey sayısı: Burada, araştırmaya katılanların hane halkı sayıları gösterilmiştir. Tablo 14'de görüldüğü gibi hane halkı sayısı 5 ve daha fazla olanların toplamı 237'dir. Hane halkı sayısı 5 olan 56 göçer genelin %17,5'ini oluşturmaktadır. Hane halkı sayısı İskenderun ve Dörtüol özelinde incelendiğinde de yine 5 kişilik hane halkı sayısının, genel oranda fazla olduğunu görülmektedir. Tabloda, ailedeki kişi sayısının yoğun olarak 2 ile 8 arasında olduğu görülmektedir.

Tablo 15: Ailede çalışan birey sayısı

	İskenderun Sayı	(%)	Dörtyol Sayı	(%)	Toplam Sayı	(%)
Bir	106	49,5	42	39,6	148	46,3
İki	54	25,2	29	27,4	83	25,9
Üç	27	12,6	12	11,3	39	12,2
Dört	8	3,7	5	4,7	13	4,1
Beş	2	,9	5	4,7	7	2,2
Altı	5	2,3	0	0	5	1,6
Yok	12	5,6	13	12,3	25	7,8
Total	214	100,0	106	100,0	320	100,0

Tablo 15’de araştırmaya katılanların ailelerinde çalışan kişi sayıları verilmiştir. Genel katılımcılar içerisinde ailede çalışan sayısı 1 olan %46,3’tür. Bu en yüksek oran İskenderun özelinde %49,5 iken, Dörtyol’da %39,6’dır. Araştırmaya katılanların %25,9’unda ailede iki kişinin çalıştığı ve bu oranın İskenderun’da %25,2, Dörtyol’da %27,4 olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılanların %7,8’inin ailesinde çalışan olmadığı yine bu oranın İskenderun’da %5,6, Dörtyol’da %12,3 olduğu görülmektedir.

Sayısal verilerden genellikle ailelerde tek bir kişinin çalıştığı görülmekte fakat bu sayı ikiye çıktığında çalışan kişinin ebeveynlerden diğeri olmadığı genellikle ailenin geçimine katkı sağlayabilmek için erkek çocuklarının çalıştığı yapılan görüşmelerden anlaşılmaktadır.

Tablo 16: Ailenin yıllık geliri

	İskenderun Sayı	(%)	Dörtyol Sayı	(%)	Toplam Sayı	(%)
0-5000	3	1,4	7	6,6	10	3,1
5001-7500	19	8,9	8	7,5	27	8,4
7501-10000	44	20,6	4	3,8	48	15,0
10001-11500	22	10,3	10	9,4	32	10,0
11501-13000	27	12,6	11	10,4	38	11,9
13001-15000	6	2,8	2	1,9	8	2,5
15001-17500	12	5,6	14	13,2	26	8,1
17501-20000	16	7,5	6	5,7	22	6,9
20001-25000	17	7,9	12	11,3	29	9,1
25001-30000	10	4,7	5	4,7	15	4,7
30001-40000	10	4,7	4	3,8	14	4,4
40001- +	12	5,6	1	0,9	13	4,1
Cevap yok	16	7,5	22	20,8	38	11,9
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0

Tablo 16’da araştırmadaki katılımcıların gelir durumları değerlendirilmiş, gelir durumlarını yıllık olarak belirtmeleri istenmiştir. Katılımcıların çeşitli değer aralıklarındaki gelir dağılımları tablo 16’da gösterilmiştir. Ankete katılan toplam 320

katılımcının 38'i bu soruyu yanıtızsız bırakmıştır. Gelir aralığı arasında en büyük orana sahip olan 7501-10000 TL aralığında bulunan 48 göçer, araştırmaya katılan göçerlerin %15'ini oluşturmaktadır. Bu aralıkta gelir düzeyine sahip katılımcı İskenderun özelinde %20,6, Dörtüyl özelinde ise %3,8'dir. 10001-11500 TL gelir aralığında bulunan 32 göçer katılımcıların %10'unu, 11501-13000 TL gelir aralığında bulunan 38 göçer katılımcıların %11,9'unu oluşturmaktadır. Katılımcılar arasında 40001 ve üstü gelir düzeyine sahip olan 13 kişi katılımcıların %4,1'ini oluşturmaktadır.

2.3.5. Göçle Gelenlerin STK Üyeliği ve Kent Yönetimlerinde Yer Alıp Almadığı

Burada ankete katılan bireylerin bir sivil toplum örgütüne, herhangi bir partiye veya kent yönetimine katılıp katılmadıkları sorulmuş ve alınan cevaplar değerlendirilmiştir.

Tablo 17: Göç edenlerin sivil toplum kuruluşu üyeliği ve muhtarlık yapıp yapmadıkları

	İskenderun Sayı	(%)	Dörtüyl Sayı	(%)	Toplam Sayı	(%)
Evet	9	4,2	11	10,4	20	6,3
Hayır	205	95,8	95	89,6	300	93,8
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0

Tablo 17'de araştırmaya katılanlara herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olup olmadıkları sorulmuş ve araştırmaya katılan 300 kişi herhangi bir sivil toplum kuruluşu üyeliğinin olmadığını ifade etmiştir. Bu oran genelin %93,8'ini oluştururken, üyeliği olduğunu ifade eden 20 kişi %6,3'lük bir oranı oluşturmaktadır. Az da olsa Dörtüyl'da ankete katılanlar içerisinde dernek, vakıf vs. üyelik oranının İskenderun'dan fazla olduğu dikkat çekicidir.

Araştırma esnasında katılımcılara muhtarlık yapıp yapmadıkları da sorulmuş, bu soruyla göçle gelenlerin kent yönetimleri konusunda duyarlılıkları ölçülmeye çalışılmış fakat ankete katılan bireylerin hiçbirinin muhtarlık yapmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Göç eden bireylerin aile büyüklerinin daha önceki yıllarda yaşamış oldukları sıkıntılardan dolayı ailedeki genç bireylerin dernek, sivil toplum kuruluşu gibi kuruluşlara üye olmalarını istemedikleri görüşmeler yoluyla ortaya çıkmıştır.

2.3.6.İskenderun ve Dörtyol'a Göçle Gelenlerin Göç Sorununa ve Nedenlerine Bakışları

Burada göç etmiş bireylere, göç olgusunu nasıl değerlendirdikleri ve göçün nedenlerine ilişkin ne düşündükleri ile ilgili sorular yöneltilmiş ve verilen cevaplar değerlendirilmiştir.

Tablo 18: Ülkemizde bir göç sorunu var mı?

	İskenderun Sayı	(%)	Dörtyol Sayı	(%)	Toplam Sayı	(%)
Evet	168	78,5	98	92,5	266	83,1
Hayır	24	11,2	3	2,8	27	8,4
Fikrim yok	22	10,3	5	4,7	27	8,4
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0

Tablo 18'de araştırmaya katılanlara ülkemizde bir göç sorunu olup olmadığı sorulmuş ve katılımcılardan 27'si bu konuda herhangi bir fikirleri olmadığını beyan etmişlerdir. Fikri olmayanların %10,3'ü İskenderun'dan,%4,7'si Dörtyol'dan ankete katılmıştır. Ülkemizde göç sorunu olduğunu söyleyen katılımcılar, genel katılımcıların %83,1'idir. Bu oran İskenderun'da %78,5, Dörtyol'da ise %92,5'dir. Araştırmaya katılanlardan %8,4'ü ülkemizde bir göç sorunu olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 19: Göç sorununun nedeni

	İskenderun Sayı	(%)	Dörtyol Sayı	(%)	Toplam Sayı	(%)
Ekonomik nedenler	136	63,6	63	59,4	199	62,2
Sosyal nedenler	12	5,6	6	5,7	18	5,6
Güvenlik nedeni	18	8,4	31	29,2	49	15,3
Mesleki nedenler	2	0,9	1	0,9	3	0,9
Fikrim yok	46	21,5	5	4,7	51	15,9
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0

Katılımcılara göç sorunu var mı sorusunun akabinde genel olarak bu sorunun nedeninin ne olabileceğine dair soru yöneltilmiş ve dört alternatif cevaptan birini seçmeleri istenmiştir. Katılımcılardan 51'i bu konuda fikirlerinin olmadığını ifade ederken, 199 kişi ülkemizdeki göç sorununun genel olarak ekonomik sebeplerden kaynaklandığını belirtmiştir. Bu oran genelin %62,2'si iken İskenderun özelinde bu oran %63,6, Dörtyol'da ise %59,4'tür. Katılımcıların %15,3'ü güvenlik nedeniyle ülkemizde bir göç sorunu olduğunu belirtmiş ancak bu oran İskenderun'da %8,4 iken Dörtyol'da %29,2'dir. Buna göre, Dörtyol'a göç etmiş olanların ülkedeki göç

sorununun nedeni konusunda güvenlik kaygılarının ön planda olduğu yönündeki görüşleri dikkat çekicidir.

Göç sorunu olduğuna inanan çoğunluk, ülke çapında bu sorunun genel sebebinin ekonomik kaynaklı olduğunu düşünmektedir. Bu sonuçlar şunu göstermektedir; son yıllarda açıklanmış olan kalkınmada öncelikli illere yatırım teşviki projeleri Doğu ve Güneydoğu illerinde istihdamı arttırarak ekonomik olarak gelişme sağlayabilir, bu gelişmenin sonucunda göçün en önemli nedeni olarak görülen ekonomik kaygılar nedeniyle gerçekleşen göçler ortadan kalkar ve kısmi olarak tersine göç yaşanabilir.

Ekonomik kaygılar nedeniyle gerçekleşen göçlerden sonra en önemli göç nedeni güvenlik olarak tespit edilmiştir. Güneydoğu bölgesinde terör sorununun çözümüyle birlikte bölgenin hem ekonomik olarak kalkınması hem de güvenlik sorununun ortadan kalkması bu iki nedene bağlı olarak gerçekleşen göçlerin ortadan kalkabileceği izlenimini vermektedir.

2.3.7.Çözüm Süreciyle Göçler Arasındaki İlişki

Bu bölümde ankete katılanlara son dönemde sıkça konuşulan çözüm süreci hakkındaki görüşleri ve bu sürecin ülke geneli ve bölge özelinde göç sorununun çözümüne katkı sağlayıp sağlamayacağı soruları sorulmuş ve bunlara karşılık alınan cevaplar incelenmiştir.

Tablo 20: Çözüm sürecine inanıyor musunuz?

	İskenderun Sayı	(%)	Dörtüyl Sayı	(%)	Toplam Sayı	(%)
Evet	130	60,7	83	78,3	213	66,6
Hayır	49	22,9	16	15,1	65	20,3
Fikrim yok	35	16,4	7	6,6	42	13,1
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0

Tablo 20’de görüldüğü gibi ankete katılanların çözüm sürecine ilişkin yaklaşımı olumludur. Nitekim ankete katılanlardan 213 kişi (%66,6’sı) çözüm sürecine inanmaktadır. Çözüm sürecine inananların %60,7’si İskenderun’dan, %78,3’ü Dörtüyl’den ankete katılmıştır. Çözüm sürecine inanmayanlar, genelin %20,3’ünü oluştururken, bu oran İskenderun özelinde %22,9 iken Dörtüyl özelinde %15,1’dir. Buna göre çözüm sürecine inanmayanların oranı Dörtüyl’a göre

İskenderun'da az da olsa daha fazladır. Bu konuda ankete katılanlardan 42'si (%13,1'i) herhangi bir görüş belirtmemiştir.

Tablo 21: Çözüm süreci sonucunda sizce göç olayı nasıl etkilenir?

	İskenderun Sayı	(%)	Dörtyol Sayı	(%)	Toplam Sayı	(%)
Doğu ve Güneydoğu illerinden göç durur	66	30,8	21	19,8	87	27,2
Herhangi bir değişim olmaz	19	8,9	35	33,0	54	16,9
Göç durmaz ama güvenlik kaygıları nedeniyle olan göç durur	56	26,2	38	35,8	94	29,4
Fikrim yok	73	34,1	12	11,3	85	26,6
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0

Tablo 21'de çözüm sürecinin göç olayını nasıl etkileyeceğine ilişkin sorulan soruda 85 katılımcı bu soruyu yanıtsız bırakmıştır. Bu genel katılımcıların %26,6'sı iken İskenderun özelinde cevap vermeyenlerin oranı Dörtyol'a göre daha fazladır. Tabloya göre katılanların %29,4'ü göçün durmayacağını, fakat güvenlik nedeniyle meydana gelen göçlerin duracağını belirtmişlerdir, bu fikirde olanların %35,8'i Dörtyol, %26,2'si İskenderun'dan katılmışlardır. Yine tabloya göre genelin %27,2'si çözüm süreci sonucunda Doğu ve Güneydoğu illerinden gelen göçün duracağını düşünmektedirler. Genel katılımcıların %16,9'u ise çözüm süreci sonucunda göç olayında herhangi bir değişiklik olmayacağını belirtmektedir. Dörtyol'da bunu ifade edenlerin oranı İskenderun'dan daha fazladır.

Dolayısıyla göç eden bireylerin büyük bir çoğunluğu kamuoyunda tartışılan çözüm sürecinin faydalı olacağını belirtmiştir. Yapılan görüşmelerde özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinden güvenlik nedeniyle göç edenlerin bu süreçten çok umutlu oldukları ve sürecin başarıya ulaşmasını istedikleri görülmüştür. Göç eden bireylerin memleketlerinde kalan akrabaları ve kendileri adına, bu yeni çözüm sürecini yıllardan beri bekledikleri yapılan görüşmelerde bireyler tarafından beyan edilmiştir. Bu da göçle gelenlerden, özellikle Doğu ve Güneydoğu kökenli olanların bu süreçten çok umutlu olduklarını ve sonuçlarının olumlu olacağı beklentisini taşıdıklarını göstermektedir.

Yapılan görüşmeler, sürecin olumlu sonuçlanması halinde güvenlik kaygısıyla göçün durabileceğini ancak başka nedenlerden dolayı göçün tamamen

durmayacağını göstermektedir. Özellikle ekonomik kaynaklı göçün devam edeceği anlaşılmaktadır.

2.3.8.En Çok Konuşulan Konular

Burada her iki ilçeye göç eden ailelerin kendi aralarında daha çok neleri dile getirdikleri incelenmektedir.

Tablo 22: Göç eden aileler bir araya geldiğinde en çok konuştukları konular

	İskenderun		Dörtüyl		Toplam	
	Sayı	(%)	Sayı	(%)	Sayı	(%)
Terör	18	8,4	24	22,6	42	7,88
İşsizlik	103	48,1	49	46,2	152	28,52
Terörün bitirilmesi konusunda başlatılan yeni süreç	49	22,9	43	40,6	92	17,26
Ekonomik sorunlar	132	61,7	35	33,0	167	31,33
Mahallemizle ilgili sorunlar	25	11,7	8	7,5	33	6,19
Diğer	33	15,4	14	13,2	47	8,82

Tablo 22’de görülüşü gibi göç etmiş olan ailelerin yine göç etmiş olan ailelerle bir araya geldiklerinde en çok konuştukları konular verilmiştir. Bu tabloda diğer tablolardan farklı olarak toplam veriler yer almamıştır. Bunun nedeni her bir katılımcının birden fazla seçeneğı işaretlemiş olmasıdır. Konuşulan konuların tek bir konu ile sınırlandırılması çok gerçeğı yansıtmayacağından dolayı katılımcılara anket sırasında bu konuda birden fazla seçeneğı işaretleyebilecekleri belirtilmiştir.

İskenderun özelinde, ailelerin aralarında en fazla konuştuğı konunun ekonomik sorunlar olduğı ve hemen onu takip eden konunun ise yine ekonomik sorunlarla bağlantılı işsizlik olduğı görülmektedir.

Dörtüyl özelinde ise ailelerin en çok işsizlikten bahsettikleri görülmekte onu takiben terörün bitirilmesi konusunda başlatılan yeni süreçten konuşulduğı anlaşılmaktadır. Ekonomik sorunların Dörtüyl özelinde üçüncü sırada konuşulan bir konu olması da İskenderun ve Dörtüyl arasındaki farklılığı göstermesi açısından dikkat çekicidir.

Tablonun geneli dikkate alındığında ekonomik sorunlar, terör sorunu ve buna ilişkin çözüm sürecinin ön planda olduğu görülmektedir.

2.3.9.Göç Sonrası Memleket İlişkisi

Burada göç edenlerin memleketleri ile ilgili düşünceleri ile geri dönüş hakkındaki görüşleri ve memleketlerine gidip gitmedikleri ve gidiyorlar ise ne sıklık ile gittikleri incelenmektedir.

Tablo 23: Göç ettiğiniz yere gidiş sıklığınız

	İskenderun Sayı	(%)	Dörtyol Sayı	(%)	Toplam Sayı	(%)
Yılda 1-3	91	42,5	43	40,6	134	41,9
Yılda 3-5	24	11,2	13	12,3	37	11,6
Yılda 5-7	4	1,9	3	2,8	7	2,2
Daha sık	3	1,4	4	3,8	7	2,2
Daha seyrek	53	24,8	25	23,6	78	24,4
Hiç gitmiyorum	39	18,2	18	17,0	57	17,8
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0

Tablo 23’de araştırmaya katılanlara göç ettikleri yere gidiş sıklıkları sorulmuş ve genel katılımcıların %41,9’u yılda 1-3 defa o da genellikle bayramlarda, cenazelerde ve düğünlerde gittiklerini beyan etmişlerdir. Az da olsa İskenderun özelinde bu oranın biraz daha fazla olduğu söylenebilir. 57 katılımcı genelin %17,8’i göç ettikleri yere hiç gitmediklerini belirtmişler, yapılan görüşmelerde genellikle hiç gitmeyenlerin akrabalarının burada oluşu ve göç ettikleri yerde herhangi bir varlıklarının kalmaması nedeniyle gitmedikleri ortaya çıkmıştır.

Tablo 24: Memleketinize kesin dönüş yapmayı düşünüyor musunuz?

	İskenderun Sayı	(%)	Dörtyol Sayı	(%)	Toplam Sayı	(%)
Hayır, çünkü uzun zamandır buradayım ve memnunum	142	66,4	56	52,8	198	61,9
Terör olayları sona erdiğinde kesin döneceğim	7	3,3	10	9,4	17	5,3
Evet, çünkü burada uyum sorunu yaşamaktayım	30	14,0	34	32,1	64	20,0
Diğer	35	16,4	6	5,7	41	12,8
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0

Göç eden bireylere tekrar memleketlerine gitmek isteyip istemedikleri sorulduğunda %60'dan fazlasının geri dönüşü istemediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu oranın yüksek olmasında şundaki ekonomik durumlarının daha öncekinden iyi olması, burada kurulu işlerinin olması, çocuklarının eğitimi ile ilgili daha fazla olanağın olması ve buraya göç ederken her şeylerini satarak gelmelerinden dolayı memleketlerine döndükleri zaman kendilerine ait hiçbir şeylerinin kalmamış olması da etkilidir.

Araştırmaya katılanların %61,9'u memleketlerine kesin dönüş yapmayı düşünmediklerini, uzun zamandır burada olduklarını ve bu durumdan da memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Uzun zamandır burada olup bundan memnun olanların oranı İskenderun (%66,4) özelinde Dörttyol'dan (%52,8) daha fazladır.

Terör olayları sona erdiğinde kesin dönüş yapacağını söyleyenler, genelin %5,3'üdür. Bu oran Dörttyol'da (%9,4) İskenderun'dan (%3,3) daha yüksektir.

Kesin dönüş yapma konusunda istekli olan ve burada uyum sorunu yaşadığını ifade eden katılımcılar, genelin %20'sidir. Bunların içerisinde de Dörttyol'un (%32,1) oranı İskenderun'dan (14,0) oldukça fazladır.

Katılımcıların %12,8'i farklı sebeplerin bir araya gelmesi durumunda kesin dönüş yapmayı düşündüklerini ifade etmişler bunu diğer sebepler olarak belirtmişlerdir.

Tablo 25: Başka bir yere göç etme düşünceniz

	İskenderun Sayı	(%)	Dörttyol Sayı	(%)	Toplam Sayı	(%)
Var	37	17,3	28	26,4	65	20,3
Yok	169	79,0	75	70,8	244	76,3
Diğer	8	3,7	3	2,8	11	3,4
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0

Göç edenlerin büyük bir çoğunluğu memleketlerine geri dönüş yapmayı düşünmedikleri gibi buldukları yerden başka bir yere göç etmeyi de istememektedirler. Yapılan görüşmelerde ankete katılanlar şunda buldukları yerde kişisel ve ailevi olarak ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarını daha rahat karşıladıklarını beyan ederek başka bir yere göç etme ihtiyacı duymadıklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılanlara yaşadığınız yerden başka bir yere göç etme düşünceniz var mı şeklindeki soruya katılımcıların büyük bir çoğunluğu %76,3'ü yok cevabını vermiştir. Yok cevabını verenlerin oranı İskenderun'da %79 iken, Dört Yol'da %70,8'dir.

Başka bir yere göç etme düşüncesi olduğunu söyleyenlerin oranı %20,3'tür, bu oran Dört Yol (%26,4) özelinde İskenderun (%17,3) özelinden daha fazladır.

2.3.10.Göç ve Yerleşme

Çalışmanın bu bölümünde göç eden bireylerin şuan yaşadıkları yerlere ne zaman göç ettikleri incelenmiştir.

Tablo 26: Yaşadığınız yere ne kadar süre önce göç ettiniz?

	İskenderun Sayı	(%)	Dört Yol Sayı	(%)	Toplam Sayı	(%)
1-2 yıl	2	0,9	4	3,8	6	1,9
2-5 yıl	10	4,7	4	3,8	14	4,4
5-10 yıl	16	7,5	7	6,6	23	7,2
10-15 yıl	35	16,4	6	5,7	41	12,8
15-20 yıl	22	10,3	24	22,6	46	14,4
20 yıl ve üstü	129	60,3	61	57,5	190	59,4
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0

Tablo 26'da ankete katılanların ne kadar süre önce İskenderun veya Dört Yol'a göç ettikleri gösterilmektedir. Katılımcılara altı seçenek sunulmuş ve birini seçmeleri istenmiştir. Buna göre 190 katılımcı genelin %59,4'ü, 20 yıl ve üstü yıllar önce göç ettiklerini belirtmişlerdir, bu oran İskenderun'da (%60,3) Dört Yol'dan (%57,5) az da olsa daha fazladır.

Katılımcıların %14,4'ü 15-20 yıl önce göç ederken bu oranda Dört Yol'da (%22,6) İskenderun'dan (%10,3) daha fazladır.

Katılımcıların %12,8'i 10-15 yıl önce göç ederken ilçeler özelinde bu oran da İskenderun'da (%16,4) Dört Yol'dan (%5,7) daha fazladır.

5-10 yıl önce göç eden katılımcıların oranı ise %7,2'dir, bu oran İskenderun'da (%7,5) Dört Yol'dan (%6,6) az da olsa daha fazladır.

2-5 yıl önce göç eden katılımcıların oranı %4,4'tür, bu oran da İskenderun'da (%4,7) Dört Yol'dan (3,8) az da olsa daha fazladır.

1-2 yıl önce göç eden katılımcıların oranı %1,9'dur, bu oran Dört Yol (%3,8) ölçeğinde İskenderun'dan (%0,9) daha fazladır.

Bu çalışmada göç eden bireylerin 20 yıl ve üstü olanlarla birlikte 15-20 yıl arası göçlerin oluşumunda en önemli etkenin güvenlik ve ekonomik nedenler olduğu tespit edilmiştir. Bu dönem, 1990'lı yıllara tekabül etmektedir ki bu yıllarda terör olayları en üst seviyeye çıkmış bölgede ciddi bir güvenlik zafiyeti oluşmuştur. 15 yıl ve altındaki göç oranlarının giderek azalmasında 2000 sonrası terör olaylarının azalmasıyla birlikte bölgeye yapılan yatırımların artmaya başlaması sayesinde ekonomik kaygıların giderilmesinin etkili olduğu söylenebilir.

2.3.11. Göç Sebepleri

Bu bölümde göç ile gelen bireylerin neden göç ettikleri araştırılmıştır.

Tablo 27: Sizi göçe iten en önemli sebepler

	İskenderun Sayı	(%)	Dört Yol Sayı	(%)	Toplam Sayı	(%)
Terör korkusu	27	12,6	34	32,1	61	8,52
İşsizlik sorunu	151	70,6	65	61,3	216	30,17
Akrabalarım burada oturduğu için	48	22,4	38	35,8	86	12,01
Ekonomik sorunlar	153	71,5	62	58,5	215	30,03
İşim dolayısıyla	25	11,7	1	0,9	26	3,63
İsteğe bağlı olarak	27	12,6	6	5,7	33	4,61
Kan davası	10	4,7	21	19,8	31	4,33
Diğer	31	14,5	17	16,0	48	6,70

Tablo 27 incelendiğinde her iki ilçede de göçe iten en önemli sebeplerin işsizlik ve ekonomik sorunlar olduğu görülmektedir. Ankete katılanlara “sizi göçe iten en önemli sebepler nelerdir” şeklinde sorulmuş bu soruda katılımcılara birden fazla seçeneği işaretleyebilecekleri önceden belirtilmiştir. Burada amaç kişileri göçe itebilecek birçok nedenin aynı anda var olabileceğinden hareketle daha doğru sonuçlara ulaşabilmektir.

İskenderun özelinde katılımcıların göçe iten en önemli sebep, ekonomik sorunlar iken bir sonraki sebep yine ekonomik sorunlarla bağlantılı işsizlik sorunudur. Nitekim İskenderun'da ankete katılanlardan %71,5'i ekonomik

sorunlardan dolayı göç ettiğini, %70,6'sı ise işsizlik sorunu nedeniyle göç ettiğini ifade etmiştir. İskenderun'da ankete katılanların %22,4'ü de akrabaları burada olduğu için göç etmiş olduklarını belirtmişlerdir.

Dörtyol'da da benzer bir sonucun olduğu söylenebilir. Nitekim ankete katılanların %61,3'ü işsizlik sorunu nedeniyle göç ettiklerini belirtirken, %58,5'i ekonomik sorunlar nedeniyle göç ettiklerini ifade etmişlerdir. Dörtyol'da da katılımcıların %35,8'i akrabaları burada olduğu için göç ettiklerini belirtmişlerdir. Dolayısıyla işsizlik, ekonomik sorunlar ve akraba faktörünün katılımcıları göçe iten en önemli sebepler olduğu görülmektedir. Bununla beraber terör nedeniyle göç edenlerin de belli bir düzeyde olduğu dikkat çekmektedir. Hatta denilebilir ki terör olayları ekonomik ve işsizlik sorunlarının da tetikleyici unsurudur.

Göç edilen bireylere sorulan göçe iten nedenler içerisinde en önemli nedenin ekonomik sorunlar olduğu bireylerin özelinde tespit edilmiştir. Bireyler ekonomik nedenler içerisindeki işsizlik sorununun önemli bir neden olduğunu belirtmişlerdir. Bireylerin isteğe bağlı olarak göç etme nedeni %5,7'iken ekonomik kaynaklı, işsizlik, terör korkusu gibi nedenler göç etmiş olanlar tarafından en çok seçilen seçenekler olarak dikkati çekmektedir. Verilen cevaplardan anlaşıldığı üzere ekonomik sorunlar, göç veren bölgelerde giderildiği zaman ekonomik nedenlerden kaynaklanan göçlerin önemli ölçüde azalabileceği çalışmada da belirtildiği gibi tersine göç oranı, az da olsa yeni göçlerin önüne geçilerek göç sorununun çözümüne katkı sağlanabileceği görülmüştür ki bunda etkili olabilecek faktörlerden biri güvenli ortam ve terörün sonlandırılmasıdır.

2.3.12.İskenderun ve Dörtyol'un Tercih Nedenleri

Burada göç edenlerin neden bu iki ilçeyi tercih ettikleri sorusuna cevap aranmaktadır.

Tablo 28 incelendiğinde bu iki ilçenin tercih edilmesinde en önemli faktör iş imkanları ve akrabalık ilişkileridir ki, bir önceki tablonun sonuçlarıyla da doğru orantılıdır.

Bu bölümde ankete katılanlara “İskenderun’u veya Dörtyol’u göç edecekleri yer olarak özellikle seçme nedenlerinin ne olduğu” sorulmuş ve bu soruda da

katılımcılara daha önceden birden fazla seçeneği işaretleyebilecekleri ifade edilmiştir.

Tablo 28: Göç ederken İskenderun’u-Dörtyol’u seçmenizde etkili olan nedenler

	İskenderun Sayı	(%)	Dörtyol Sayı	(%)	Toplam Sayı	(%)
Çevrenin tavsiyesi	21	9,8	21	19,8	42	9,55
İş imkânlarının daha iyi olduğu düşüncesi	121	56,5	42	39,6	163	37,05
Akrabalarımızın burada olması	69	32,2	43	40,6	112	25,45
Siyasi nedenler	9	4,2	5	4,7	14	3,18
İklim şartlarının uygun olması	30	14,0	5	4,7	35	7,95
Memleketime yakın olduğu için	13	6,1	2	1,9	15	3,41
Hemşerilerim olduğu için	20	9,3	16	15,1	36	8,18
Diğer	21	9,8	2	1,9	23	5,23

İskenderun’u özellikle seçtiğini ifade edenlerin %56,5’i burada iş imkânlarının daha iyi olduğu düşüncesinden hareketle tercih ettiklerini belirtmişlerdir. İskenderun’daki katılımcıların 69’u (%32,2’si) akrabaları burada olduğu için İskenderun’a geldiklerini ifade etmişlerdir.

Dörtyol’a göç edenlerin %40,6’sı burayı seçmesinde akrabalarının etkili olduğunu belirtmiş, %39,6’sı ise Dörtyol’da iş imkânlarının daha iyi olduğu düşüncesiyle burayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Her iki ilçenin de seçimi konusunda buralarda iş imkânlarının daha iyi olduğu düşüncesi ve akrabalarının burada olmasının önemli bir etken olduğu görülmekle beraber, çevrenin tavsiyesi ve hemşericilik ilişkileri gibi temelde aynı kategorideki diğer faktörlerinde etkili olduğu söylenebilir.

2.3.13.Göç Etmede Aile Faktörü

Burada göç edenlerin, göç etmelerinde ailenin herhangi bir etkisinin olup olmadığı incelenmektedir.

Tablo 29: Göç etmeyi ailenizden en çok kim istedi

	İskenderun Sayı (%)	Dörtyol Sayı (%)	Toplam Sayı (%)
Baba	56 26,2	41 38,7	97 30,3
Bütün ev halkı	78 36,4	46 43,4	124 38,8
Bizzat kendim karar verdim	80 37,4	19 17,9	99 30,9
Toplam	214 100,0	106 100,0	320 100,0

Tablo 29’da görüldüğü gibi göç etmede ailenin bütün fertlerinin belli ölçüde etkisi olduğu açıktır. Ailede kimlerin daha etkin olduğu ortaya koymak için ankete katılanlara göç etmeyi ailelerinden en çok kimin istediği yönünde soru yöneltilmiş ve genelde (%38,8’i) göç etmeyi bütün ev halkının istediği görülmüştür. Bu oran Dörtyol (%43,4) özelinde İskenderun’dan (%36,4) daha fazladır. Göç etmeye bizzat kendi karar verenlerin oranı, genelde %30,9’dur. İskenderun’a (%37,4) göç edenlerden kendi karar verenlerin oranı, Dörtyol’a(%17,9) göç etmeye kendi karar verenlerden daha fazladır. Göç etmeyi aileden en çok baba istedi diyenlerin oranı, genelde %30,3’dür, bu oran İskenderun’da %26,2 iken Dörtyol’da %38,7’dir.

Bu oranların birbirine yakın olmasında en önemli etken, ankete katılan bireylerin bir kısmının aile reisi bir kısmının da ailedeki diğer bireyler olmasıdır. Bu dikkate alındığında ataerkil aile yapısına sahip olan göç eden ailelerde, aile reisi olan babanın baskın bir şekilde göçte söz sahibi olduğu anlaşılmaktadır. Yapılan bireysel görüşme ve gözlemlerde bu kararlarda özellikle aile reisi konumunda olan babanın, daha iyi ve güvenli bir ortam ve iş imkanları açısından bu kararı aldığı anlaşılmaktadır.

2.3.14.Memnuniyet ve Dışlanma

Burada göç edenlerin kendi durumlarını ve çevreyle olan ilişkilerdeki durumlarını ortaya koymak amaçlanmaktadır.

Tablo 30: Göç etmiş olmaktan memnun musunuz?

	İskenderun Sayı	(%)	Dört Yol Sayı	(%)	Toplam Sayı	(%)
Çok memnunum	24	11,2	29	27,4	53	16,6
Memnunum	149	69,6	34	32,1	183	57,2
Kararsızım	12	5,6	20	18,9	32	10,0
Memnun değilim	26	12,1	20	18,9	46	14,4
Hiç memnun değilim	3	1,4	3	2,8	6	1,9
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0

Tablo 30’da görüldüğü gibi ankete katılanlara “göç etmiş olmaktan memnun olup olmadıkları” sorulmuş ve genelde %57,2’sinin memnun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu oran İskenderun’da %69,6 iken Dört Yol’da %32,1’dir. Çok memnun olduğu yönünde fikir beyan edenlerin oranı %16,6 iken bu oran da Dört Yol ölçeğinde (%27,4) İskenderun’a göre (%11,2) daha yüksektir. Kararsız olanlar genelin %10’unu ve memnun olmadığını ifade edenler ise %14,4’ünü oluşturmaktadır. Memnun olmayanların oranı Dört Yol’da daha yüksektir. Hiç memnun olmadığını ifade edenlerin oranı oldukça düşük olmakla beraber genelde %1,9’dur ve bu oranda az da olsa Dört Yol’da daha yüksektir.

Tablo 31: Dışlanma durumuyla karşılaştınız mı?

	İskenderun Sayı	(%)	Dört Yol Sayı	(%)	Toplam Sayı	(%)
Evet	28	13,1	30	28,3	58	18,1
Hayır	174	81,3	71	67,0	245	76,6
Fikrim yok	12	5,6	5	4,7	17	5,3
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0

Tablo 31’de araştırmaya katılanların herhangi bir dışlanma durumuyla karşılaşmış olup karşılaşmadıklarına dair veriler aktarılmıştır. Bu konuda fikri olmayanlar %5,3’ü oluştururken, dışlanma durumuyla karşılaştığını düşünenler genelin %18,1’ini oluşturmaktadır. Dışlandığını düşünenlerin oranı Dört Yol’da %28,3 iken İskenderun’da %13,1’dir. Dışlanma durumuyla karşılaşmadığını düşünenlerin oranı oldukça yüksek olup ankete katılanların %76,6’sını oluşturmaktadır. Bu oran ayrıca İskenderun’da %81,3, Dört Yol’da ise %67’dir. Genel olarak toplumsal yapımızda dışlanmanın çok olmadığı söylenebilmekle beraber, göçle gelenlerin kendi akrabaları ve hemşerilerinin çevrelerine yerleşmeleri de dışlanmamış olmalarında bir etkidir.

Ankete katılan bireylerin büyük bir çoğunluğu İskenderun’da yaşamaktan memnun veya çok memnun iken Dört Yol’da bu oranın daha az olduğu görülmüştür.

Aynı bireylere sorulan “dışlanma durumuyla karşılaştınız mı” sorusuna verilen evet cevabı oranı Dörttyol ilçesinde İskenderun’dakinden iki buçuk kat fazladır. Bu cevapların memnuniyet durumlarını etkilediği anlaşılmaktadır.

Tablo 32: Göç ettiğiniz ilk günlerde karşılaştığınız sorunlar

	İskenderun Sayı (%)	Dörttyol Sayı (%)	Toplam Sayı (%)
Maddi-ekonomik sorun	101 47,2	75 70,8	176 46,81
Uyum sorunu	49 22,9	18 17,0	67 17,82
Sorun yoktu	49 22,9	6 5,7	55 14,63
Sağlık sorunu	4 1,9	1 0,9	5 1,33
Konut sorunu	51 23,8	22 20,8	73 19,41

Tablo 32’de görüldüğü gibi göç edenler göç ettikten sonra en çok maddi ve ekonomik sorunlar ile karşılaşmıştır. Her iki yerleşim yerinde yapılan anket sonucunda göç edenlerin % 70,8’i ekonomik ve maddi sorun ile karşılaştıklarını beyan etmişlerdir. Göç edenlerin en az karşılaştıkları sorun ise %0,9 oranı ile sağlık sorunu olmuştur.

Tablo 33: Halen karşılaştığınız sorunlar

	İskenderun Sayı (%)	Dörttyol Sayı (%)	Toplam Sayı (%)
Maddi-ekonomik sorunlar	65 30,4	75 70,8	140 37,23
Uyum sorunu	7 3,3	13 12,3	20 5,32
Sağlık sorunu	16 7,5	2 1,9	18 4,79
Eğitim sorunu	0 0	5 4,7	5 1,33
Sorun yok	122 57,0	14 13,2	136 36,17
Konut sorunu	9 4,2	6 5,7	15 3,99

Tablo 33’de göç edenlerin halen yaşadıkları sorunlara ilişkin verilerde, şuan en çok karşılaştıkları sorun yine maddi ve ekonomik sorun olarak dikkati çekmektedir. Göç edenlerin %70,8’i en büyük sorun olarak bu sorunu göstermiştir. Yine en az problemle karşılaştıkları alan %1,9 ile sağlık sorunlarıdır.

Tablo 32 ve tablo 33 incelendiğinde İskenderun’da bulunan göç etmiş bireylerin ilk geldiklerinde karşılaştıkları maddi ve ekonomik sorunlar yıllar içerisinde azalış gösterirken Dörttyol ilçesinde yaşanan bu sorunlarda yıllar içerisinde bir azalma görülmemiştir. Maddi ve ekonomik sorunlar, hane halkı gelir düzeylerinin incelendiğinde tablo 16 ile paralellik göstermektedir. Bunda da iki ilçe arasındaki istihdam olanaklarının farklılıkları önemli yer tutmaktadır.

Her iki ilçede de konut sorunu bireyler ilk göç ettiklerinde en önemli sorunlardan biri iken yıllar içerisinde bu sorun giderek azalmıştır. Göç eden bireylerin buldukları ilçede genellikle gecekondulaşma yolu ile konut edindikleri bilgisi yapılan görüşmelerde edinilmiş ve bununla ilgili olarak bireyler ileri de bazı sıkıntılarla karşılaşmaktan çekindiklerini belirtmişlerdir.

Göç eden bireyler ilk göç ettikleri dönemde İskenderun ilçesinde yaklaşık %23, Dört Yol ilçesinde %17 oranında uyum sorunu yaşadıklarını beyan ederken geçen zaman içerisinde bu oranlar İskenderun'da %3'e, Dört Yol'da %12'ye düşmüştür. Bu oranlar karşılaştırıldığında İskenderun özelinde uyum sorununun ilk geldiği döneme göre daha fazla azalması, tablo 30'daki memnuniyet oranlarının sonuçları ile de paralellik göstermektedir. Dört Yol özelinde ise oranda ki düşüşün az olması yine aynı ilçedeki bireylerin memnuniyet durumları oranı ile örtüşmektedir.

Tablo 34: Çocukların eğitimi ile ilgili sorun yaşandı mı?

	İskenderun Sayı (%)	Dört Yol Sayı (%)	Toplam Sayı (%)
Herhangi bir sorun yaşanmadı	128 59,8	63 59,4	191 59,7
Oldukça sorunlu geçti	13 6,1	12 11,3	25 7,8
Ekonomik sorunlar yaşandı	25 11,7	16 15,1	41 12,8
Uyum sorunu yaşandı	23 10,7	9 8,5	32 10,0
Fikrim yok	25 11,7	6 5,7	31 9,7
Toplam	214 100,0	106 100,0	320 100,0

Göç eden bireylere çocuklarının eğitim durumları ile ilgili sorular sorulmuş ve verdikleri cevaplardan ankete katılanların %59,7'sinin eğitime ilişkin herhangi bir sorun ile karşılaşmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. İlçeler özelinde de eğitime ilişkin sorun yaşanmama oranının yaklaşık olarak %59 ile birbirlerine eşit seviyelerde olduğu görülmektedir. Çocukların eğitimi ile ilgili karşılaşılan sorunların en önemlisinin % 12,8 ile ekonomik sorunlar olduğu görülmektedir.

2.3.15. Yaşam Düzeyindeki Değişim

Burada göç ile gelenlerin yaşam düzeylerinde meydana gelen değişiklikler incelenmeye çalışılmıştır.

Tablo 35: Yaşamınızı geliş zamanınıza göre nasıl değerlendirirsiniz

	İskenderun Sayı	(%)	Dörtyol Sayı	(%)	Toplam Sayı	(%)
Daha iyi	167	78,0	71	67,0	238	74,4
Daha kötü	7	3,3	13	12,2	20	6,3
Değişmedi	40	18,7	22	20,8	62	19,4
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0

Katılımcılardan yaşamlarını geliş zamanlarına göre değerlendirmeleri istenmiş ve katılımcıların büyük bir çoğunluğu %74,4'ü yaşamlarının geliş zamanlarına göre daha iyi olduğunu belirtmiştir. Bu oran İskenderun (%78) özelinde Dörtyol (%67) özelinden daha fazladır. Bu oranlar daha önceki tablolarda da görüldüğü gibi İskenderun ve Dörtyol ilçelerinde bireylerin memnuniyet ve uyum sorunu oranları ile örtüşmektedir. Bu da bireylerin ekonomik olarak daha rahat oldukları yerlerde daha mutlu ve daha az uyum sorunu yaşadıkları sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Katılımcılardan yaşamlarının değişmediğini söyleyenlerin genelinin %19,4'üdür. Bu oran da az da olsa Dörtyol'da daha yüksektir.

Katılımcılardan yaşamlarının geliş zamanlarına göre daha kötü olduğunu ifade edenlerin oranı %6,3'tür. Bu oran Dörtyol'da (%12,2) İskenderun'a (%3,3) göre daha yüksektir.

Tablo 36: Göç hayatınıza nasıl bir değişim getirdi

	İskenderun Sayı	(%)	Dörtyol Sayı	(%)	Toplam Sayı	(%)
Ekonomik imkânlarım daha iyi oldu	159	74,3	61	57,5	220	44,09
Eğitim imkânlarımız daha iyi oldu	63	29,4	29	27,4	92	18,44
Kent yaşamını öğrendik	33	15,4	8	7,5	41	8,22
Sosyalleşmemiz ve toplumu tanımamız daha kolaylaştı ve yaşam kolaylaştı	73	34,1	40	37,7	113	22,65
Buradaki halk bize kapalı kaldı ve yaşam daha zor oldu	9	4,2	24	22,6	33	6,61

Araştırmaya katılanlara göçün hayatlarında nasıl bir değişim getirdiği sorulmuş ve bu soruya cevap verirken birden fazla seçeneği işaretleyebilecekleri söylenmiştir.

İskenderun'da ankete katılanların %74,3'ü ekonomik imkânlarının daha iyi olduğunu belirtirken yine Dörttyol'da ankete katılanların büyük çoğunluğu göç sonrası ekonomik imkânlarının daha iyi olduğunu ifade etmiştir.

İskenderun'da ankete katılanların yalnızca %4,2'si buradaki halkın kendilerine kapalı kaldığını ve bu nedenle de yaşamlarının zorlaştığını ifade etmişlerdir. Aynı durum Dörttyol özelinde yaklaşık %23 ile İskenderun'dakinden çok daha fazladır. Bu aradaki fark İskenderun'un Dörttyol'a göre daha fazla göç alarak daha kozmopolit bir yapıya sahip olmasıyla açıklanabilir.

Dörttyol'da ankete katılanların yalnızca %7,5'i göç ettikten sonra kent yaşamını öğrendiklerini ifade etmişlerdir. İskenderun'da ise bu oran yaklaşık %15'dir. Bu oranlar karşılaştırıldığında göç eden bireylerin yerleştikleri ilçenin kentleşmesi ile doğru orantılı olarak kent yaşamını öğrendiği düşünülmektedir.

Tablo 37: Göç sonrası gelenek ve göreneklerinizde değişim oldu mu?

	İskenderun Sayı (%)	Dörttyol Sayı (%)	Toplam Sayı (%)
Gelenek ve göreneklerimiz bozuldu	14 6,5	21 19,8	35 10,9
Gelenek ve göreneklerimiz kuvvetlendi	9 4,2	3 2,8	12 3,8
Gelenek ve göreneklerimizde herhangi bir değişim olmadı	191 89,3	82 77,4	273 85,3
Toplam	214 100,0	106 100,0	320 100,0

Tablo 37'de göç eden bireylerin göç sonrası geleneklerinde meydana gelen değişimler incelenmiştir. Katılımcıların %85,3 'ü geleneklerinde herhangi bir değişim olmadığını belirtmiştir ki bu oran İskenderun (%89,3) özelinde Dörttyol'dan (%77,4) daha yüksektir.

Gelenek ve göreneklerinin bozulduğunu söyleyenlerin oranı genelde %10,9'dur. Bu oran Dörttyol'da (%19,8) İskenderun'dan (%6,5) daha yüksektir.

Göç sonrası gelenek ve göreneklerinin kuvvetlendiğini söyleyenlerin oranı genel katılımcıların %3,8'idir. Bu oran hem ilçeler özelinde hem de genel oran içerisinde oldukça düşüktür.

2.3.16. Hemşericilik İlişkisi

Burada göçle gelen bireylerin daha önce gelmiş ve yerleşmiş hemşerileri ile olan ilişkileri irdelenmektedir.

Tablo 38: Hemşerilerinizle dayanışma durumunuz

	İskenderun Sayı	(%)	Dörtyol Sayı	(%)	Toplam Sayı	(%)
Yok	12	5,6	8	7,5	20	6,3
Zayıf	18	8,4	13	12,3	31	9,7
Orta	87	40,7	39	36,8	126	39,4
Güçlü	97	45,3	46	43,4	143	44,7
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0

Tablo 38’de görüldüğü gibi ankete katılanların büyük çoğunluğu hemşerileriyle belli bir düzeyde dayanışma içindedir. Nitekim ankete katılanların yerleştikleri ilçede hemşerileri ile dayanışma durumu incelendiğinde, katılımcılardan %44,7’si güçlü şekilde dayanışma halinde olduklarını belirtmişlerdir. Dayanışma halinde olma oranı İskenderun özelinde %45,3 iken, Dörtyol’da bu oran %43,4’dür. Katılımcıların %6,3’ünün hiçbir şekilde hemşerileriyle dayanışma halinde olmadıkları görülmektedir.

Yapılan görüşmelerde sosyal hayata dair herhangi bir sorunla karşılaşıldığında, kişilerin bu konudaki dayanışmalarının çok güçlü olduğu ifade edilmiştir. Göç eden kişinin işsiz kalması, sağlık sorunu yaşaması, konut sorunu gibi temel ihtiyaçlarına dair yaşadıkları sıkıntılarda hemşerilerin birbirine kol kanat verdiği ve sahiplenme duygusuyla hareket ettiği anlaşılmaktadır.

2.3.17. Yerleşim Alanındaki İlişkiler

Burada göçle gelenlerin yerleşik olan ailelerle sorun yaşayıp yaşamadığı veya ne tür sorunların yaşadığını ortaya koymak amaçlanmıştır.

Tablo 39: Yerli halkla evlilik yoluyla akrabalık ilişkisi kurdunuz mu?

	İskenderun Sayı	(%)	Dörtyol Sayı	(%)	Toplam Sayı	(%)
Evet	53	24,8	37	34,9	90	28,1
Hayır	161	75,2	69	65,1	230	71,9
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0

Tablo 39’da görüldüğü gibi göçle gelenler, yerli halkla azda olsa akrabalık ilişkisi kurmaktadır. Ankete katılan bireylere yerli halkla evlilik yoluyla akrabalık

ilişkisi kurup kurmadıkları sorulduğunda katılımcıların %71,9'u "hayır" cevabını vermiştir. Bu oran İskenderun'da (%75,2) Dörttyol'dan (%65,1) daha yüksektir. Yerli halkla evlilik yoluyla akrabalık ilişkisi kurduğunu söyleyenlerin oranı genelin %28,1'idir. Bu oran Dörttyol'da (%34,9) İskenderun'dan (%24,8) daha yüksektir.

Tablo 39'un sonuçları ile tablo 37'nin sonuçları paralellik göstermektedir. İskenderun'da yerli halkla evlilik yoluyla akrabalık ilişkisi kurulma oranı Dörttyol'dan daha düşüktür. Aynı şekilde İskenderun'da göç sonrası gelenek ve göreneklerinin bozulduğunu söyleyenlerin oranı da Dörttyol'dan daha düşüktür. Dolayısıyla buradan kentsel doku içerisinde kendi geleneklerine daha bağlı yaşayan bireylerin bu durumunun yerli halkla kurdukları ilişkilere de yansıdığı görülmektedir.

Tablo 40: Yerli halkla fiziksel ya da sözlü bir tartışma yaşadınız mı?

	İskenderun Sayı	(%)	Dörttyol Sayı	(%)	Toplam Sayı	(%)
Evet	17	7,9	11	10,4	28	8,8
Hayır	197	92,1	95	89,6	292	91,3
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0

Tablo 40'da göçle gelen bireylere yerleştikleri ilçelerde yerli halk ile sözlü ya da fiziksel olarak herhangi bir tartışma yaşayıp yaşamadıkları sorulmuş ve katılımcıların %91,3'ünün yerli halkla fiziksel ya da sözlü bir tartışma yaşamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu oran İskenderun'da Dörttyol'dan az da olsa daha yüksektir. Göç sonrası yerli halkla fiziksel ya da sözlü tartışma yaşadığını söyleyenler, katılımcıların %8,8'ini oluşturmaktadır. Bu oran Dörttyol özelinde İskenderun'dan daha yüksektir.

Tablo 41: Yerli halkla iletişimde herhangi bir sorunla karşılaştınız mı?

	İskenderun Sayı	(%)	Dörttyol Sayı	(%)	Toplam Sayı	(%)
Evet	12	5,6	6	5,7	18	5,6
Hayır	202	94,4	100	94,3	302	94,4
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0

Tablo 41'de göçle gelen bireylerin %94,4'ünün yerli halk ile iletişimde problem yaşamadıkları görülmektedir. Her iki yerleşim yerinde de oranların yüksek ve birbirine yakın olması iletişim de önemli bir sorunun yaşanmadığını kanıtlar niteliktedir. Katılımcıların %5,6'sı yerli halkla iletişimde sorun yaşadığını belirtmiştir. Bu oran her iki ilçede de yaklaşık olarak aynıdır.

Göç eden bireylerin her iki ilçede de yerli halk ile sözlü ya da fiziksel olarak bir tartışma yaşamaması ve iletişimde herhangi bir sorunla karşılaşmaması aynı zamanda toplumun kamplaştırılmadığı ve aşırı politize edilmediği durumlarda vatandaşların birbirleriyle daha sağlıklı ilişkiler kurduklarını, birlik ve beraberliklerini koruduklarını ve ortak yaşam içerisinde sorunsuz bir şekilde yaşayabildiklerini göstermektedir.

Göçle gelenler ile yapılan görüşmelerde bireyler, şehit cenazelerinin olduğu günlerde kendilerini üzgün ve mahcup hissettiklerini, içten içe suçluluk duygusu ile komşularından çekindiklerini belirtmişlerdir. Terör nedeniyle gerçekleşen her türlü olumsuz eylemin kendilerini rahatsız ettiğini belirterek, bu durumun kurdukları ilişkileri etkilediğini ifade etmektedirler. Ankete katılan birçok birey çözüm sürecinden umutlu olarak terörün bitirileceğine inandıklarını belirtmektedirler. Terörün amacının bölücülük olduğunu ifade edenler terör bitmese de bu amacın asla gerçekleşmeyeceğini düşünmekte bunun nedeni olarak da inanç birlikteliğini göstermektedirler. Aynı dine inanmanın yanında mezhepsel anlamda da dini yaşayış şekli olarak önemli bir ortak paydanın varlığı, toplumun ve ülkenin birliği noktasında ciddi önem taşımaktadır görüşü katılımcılar arasında oldukça yaygındır.

2.3.18.Sorunların Çözümünde Takip Edilen Yollar

Burada göçle gelen ailelerin yaşadıkları yerlerde kendi sorunlarını nasıl çözdükleri ve hangi yöntemlerle çözdükleri araştırılmak istenmiştir.

Tablo 42: Sorunlarınızı çözerken hangi yollara başvurursunuz

	İskenderun Sayı	(%)	Dörtyol Sayı	(%)	Toplam Sayı	(%)
Kendim çözmeye çalışırım	156	72,9	43	40,6	199	62,2
Akrabalardan yardım isterim	41	19,2	28	26,4	69	21,6
Muhtara başvururum	5	2,3	6	5,7	11	3,4
Belediyeye başvururum	5	2,3	1	0,9	6	1,9
Valiliğe başvururum	1	0,5	5	4,7	6	1,9
Diğer	6	2,8	23	21,7	29	9,1
Toplam	214	100,0	106	100,0	320	100,0

Tablo 42’de görüldüğü gibi ankete katılan bireylerden %62,2’si herhangi bir sorun ile karşılaşınca sorunu kendilerinin çözdüğünü belirtmişlerdir. Bu oran

İskenderun özelinde %72,9 iken Dört Yol'da %40,6 seviyelerindedir. Sorun çözerken valiliğe veya belediyeye başvurduğunu ifade edenlerin oranı genelde %1,9'dur. Sorun çözerken akrabalarından yardım isteyenlerin oranı da genel katılımcıların %21,6'sıdır. Bu oran az da olsa Dört Yol (%26,4) özelinde İskenderun'dan (%19,2) daha yüksektir.

İskenderun ilçesinin Dört Yol'a göre daha fazla kentleşmiş ve sanayileşmiş olması göç eden bireylerin sorunla karşılaştıklarında problemlerini bireysel olarak çözmelerini sağlarken Dört Yol'da akrabalarından yardım alarak çözüme ulaşma oranı İskenderun'dakinden fazladır.

Genel olarak değerlendirildiğinde büyük çoğunluk sorunları ya kendileri çözmekte ya da akrabalık bağlarıyla onlardan yardım alarak çözmektedirler.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Göç olgusu farklı şekillerde tanımlanmakla ve farklı nedenleri olmakla beraber dünyanın ve ülkemizin bir gerçeğidir. Farklı coğrafi alanlar, farklı toplumsal yapılar ve farklı göç nedenleri, beraberinde farklı tanımlamaları da getirmektedir. Hatta bu farklılıklar göçe ilişkin birçok kuramı ortaya çıkarmış ve göçleri nedenlerine ve niteliklerine göre kategorize etmiştir. Konu Türkiye ve Türkiye kentleri olunca bu kategorizenin önemi daha fazla ortaya çıkmaktadır. Nitekim göç türlerinin özellikle iç göçlerin hemen her türünün ve göçe etki eden hemen her nedenin var olduğunu söylemek mümkündür. Özellikle 1950 sonrası hızlı kentleşme süreci, göç ve göç sonrası etkilere ilişkin sorunların varlığını açıkça göstermektedir. Gelecekte kentsel gelişimin, kıtalar arası eksen kaymaları yaşayacağını göstermektedir. Bu açıdan göç olgusunun da farklı boyutlar kazanacağını söylemek mümkündür. Ülkemizde de kentsel alanların gelişmesi, hatta Büyük Şehirlere ilişkin düzenlemeler dikkate alındığında adeta bir alan yönetimlerinin ortaya çıkacağı düşünüldüğünde iç göçün de farklı nitelik kazanacağı görülmektedir.

Bugün var olan ve gerçekleşen iç göçlerin sosyo ekonomik etkilerinin olumlu sonuçları olduğu kadar, olumsuz sonuçlarının da varlığı ortaya çıkmaktadır. Nitekim yapılan araştırmalar göçlerin bireyleri hatta toplumları her açıdan etkilediğini ortaya koymaktadır. Nitekim, İskenderun ve Dört Yol ölçeğinde yapılan bu araştırmada da göç eden ailelerin birçoğunun ekonomik, sosyal, eğitim, işsizlik gibi sorunlar yaşadığını ve kentlileşemediğini göstermektedir. Ancak göç sonrası oluşan hemşerilik ve akrabalık ilişkileri, sorunları aşmada önemli faktörler olarak görülmektedir. Nitekim araştırmadan elde edilen bulgular dikkate alındığında önemli sonuçların ortaya çıktığı söylenebilir:

1-İskenderun ve Dört Yol'a birçok ilden göç olmakla beraber büyük çoğunluğun, Diyarbakır ve Mardin illerinden olduğu görülmektedir. Özellikle 1991-2000 arasında olduğu ve bunun da o yıllarda artış gösteren terör olaylarından etkilendiği söylenebilir.

2-Analizler sonucunda araştırmaya katılanların %61,9'u memleketlerine kesin dönüş yapmayı düşünmediklerini, uzun zamandır burada olduklarını ve bu durumdan da memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Bu memnuniyet oranının yüksekliği ise

burada sağlamış oldukları ekonomik imkânlar ile ilişkili olup anketin analizi sonucunda ortaya çıkmıştır.

3-Ankette göç eden bireylere sorulan göçe iten nedenler içerisinde en önemli nedenin ekonomik sorunlar olduğu analiz sonucunda tespit edilmiştir. Bireyler ekonomik nedenler içerisindeki işsizlik sorununun önemli bir neden olduğunu belirtmişlerdir.

4-Göç edenlerin göç etme ve göç ederek yerleştikleri yerde memnun olma durumu ekonomik nedenler ile doğrudan ilişkili olup bu durum daha önce yapılmış pek çok çalışma da olduğu gibi bu çalışmada da bir kere daha görülmüştür.

5-Göç eden bireylerin anket sahası olan ilçelerde yerli halk ile sözlü ya da fiziksel olarak bir tartışma yaşamadıkları ve iletişimde herhangi bir sorunla karşılaşmadıkları tespit edilmiştir. Bu durum da bize toplumun kamplaştırılmadığı ve aşırı politize edilmediği durumlarda vatandaşların birlik ve beraberliklerini korudukları ve ortak yaşam içerisinde sorunsuz bir şekilde yaşayabildiklerini göstermektedir.

6-Göç eden bireylerin bölgede İskenderun ve Dört Yol'u seçmelerinde öne çıkan nedenler içerisinde özellikle iş imkânlarının iyi olması ve akrabalarının daha önce göç ederek bu iki ilçede yaşıyor olmalarının etkili olduğu görülmüştür. İskenderun'u seçenlerin %56,5'i burada iş imkânlarının daha iyi olduğu düşüncesinden hareketle tercih ettiklerini belirtirken, Dört Yol'a göç edenlerin %40,6'sı burayı seçmesinde akrabalarının daha önce göç etmelerinin etkili olduğunu belirtmişlerdir.

7-Ağır sanayinin iş imkânlarını arttırması, İskenderun ve Dört Yol ilçelerini, ekonomik açıdan az gelişmiş olan ve işsizliğin daha fazla olduğu Güneydoğu ve Doğu Anadolu illerinde yaşayanlar için cazibe merkezi haline getirmiştir. Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde işsizlik sorununun çözülmesi ve ekonomik imkânların iyileştirilmesi durumunda, ekonomik nedenlere dayalı iç göçün büyük oranda azalacağı sonucuna ulaşılabilir.

Göç, nedenleri ve sonuçları itibariyle göçle yerleşilen yerde, ekonomik, sosyal, kültürel ve güvenlik alanlarında ciddi değişimleri de beraberinde

getirmektedir. G bu noktada bir değişim ve dönüşüm sürecini ifade etmektedir. Bu değişim ve dönüşüm sürecinin bütünleşme süreciyle desteklenmesi, entegrasyonu beraberinde getirmesi, göçle ortaya çıkan sorunların çözümü aşamasında önemli bir rol üstlenmektedir.

KAYNAKÇA

- Abadan Unat, Nermin (2006). *Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulusötesi Yurttaşlığa*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Açıkalm, Neriman (1997). “Göç ve Çalışan Çocukların Sorunları”. *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi*. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.
- Ak, Rengin (2013). “Göç”. *Trakya Bölge Planı (2014-2023) Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, 7. <http://www.trakya2023.com/uploads/docs/28062013d-cCNZ.pdf> (Erişim Tarihi:06.11.2013).
- Akan, Yusuf ve Arslan, İbrahim (2008). *Göç Ekonomisi*. Bursa: Ekin Basım Yayın ve Dağıtım.
- Akçadağ, Emine (2012). “Yasa Dışı Göç ve Türkiye”. *Bilge Adamlar Kurulu Raporu*, 42 (6). <http://www.bilgesam.org/tr/images/stories/rapor/YasadisigocveTurkiye.pdf> (Erişim Tarihi: 17.08.2013).
- Aker, Tamer, Ayata, Bilgin, Özeren, Melih, Buran, Behice ve Bay, Ayşenur (2002). “Zorunlu İç Göç: Ruhsal ve Toplumsal Sonuçları”. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 3 (98). <http://lokman.cu.edu.tr/psikiyatri/derindex/apd/fulltext/2002/97.pdf> (Erişim Tarihi: 03.05.2013).
- Akkayan, Taylan (1979), *Göç ve Değişme*. İstanbul: İstanbul üniversitesi edebiyat fakültesi yayınları.
- Aksoy, Zeynep (2012). “Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5 (20). http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt5/cilt5sayi20_pdf/5_sosyoloji_felsefe/aksoy_zeynep.pdf (Erişim Tarihi: 14.02.2013).
- Aktekin, Mehmet ve Dedeoğlu, Necati (1995). *Antalya'da Gecekondulu Bölgeleri ve Sağlık Sorunları*. Toplum ve Hekim, 10 (66).

- Akyüz, Jülide (2008). “Göç Yollarında; Kafkaslardan Anadolu’ya Göç Hareketleri”. *Yesevi Üniversitesi Yayınları*, 37 (46). <http://yayinlar.yesevi.edu.tr/files/article/188.pdf> (Erişim Tarihi: 10.03.2013).
- Alkış, Nur (1996, 22 Ocak). “Siyasette Gecekondu Damgası”. *Cumhuriyet Gazetesi*.
- Aslan, Cahit (2001). “Göç-Eğitim-Batman ve Çocuk: Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Göçün Aile ve Çocuk Eğitimi Üzerindeki Etkisi”.(1) <http://egitim.cu.edu.tr/myfiles/open.aspx?file=942.doc> (Erişim Tarihi: 12.05.2013).
- Aydoğan, Feramuz (1997). “Köyden Kente Göçün Ailenin Akrabalık ve Komşuluk İlişkileri Üzerine Etkileri”. *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi*. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.
- Barut, Mehmet (2004). “Göç Der Raporu”.*Göç Edenler Sosyal Yarınlaşma ve Kültür Dergisi 1999-2001*. <http://www.akdenizgocder.org/goc-raporlarimiz> (Erişim Tarihi: 13.05.2013).
- Başel, Halis (2007). “Türkiye’de Nüfus Hareketlerinin ve İç Göçün Nedenleri”. (524)<http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/sosyalsiyaset/article/download/1720/1548> (Erişim Tarihi:16.03.2013).
- Bayhan, Vehbi (1997). “Türkiye’de İç göçler ve Anomik Kentleşme”. *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi*. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.
- Bayhan,Vehbi (1995). “Sanayileşme Sürecinde Anomi ve Yabancılaşma”. *Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2 (1).
- Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Kentleşme Şurası (2009). “Kentsel yoksulluk, göç ve sosyal politikalar komisyonu raporu”.7 (8).http://www.kentges.gov.tr/dosyalar/sura_raporlari/kitap7.pdf (Erişim Tarihi:03.05.2013).
- Bulut, Yakup (2005). *Gap Bölgesinde Kentleşme*. Ankara: Nobel Kitapevleri.

- Bülbül, Serpil ve Köse, Ali (2010). “Türkiye’de Bölgelerarası İç Göç Hareketlerinin Çok Boyutlu Ölçekleme Yöntemi ile İncelenmesi”. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 39 (79). <http://www.ifdergisi.org/index.php/ifdergi/article/download/96/46> (Erişim Tarihi: 26.04.2013).
- Ceran, Yaylagül (2011). “Göç Sorunu ve Yeni Göç Politikalarının Uygulanmasında Kent Konseylerinin İşlevi”. *Bursa Kent Konseyleri Sempozyumu*, 2 (3). http://www.academia.edu/874442/GOC_SORUNU_VE_YENI_GOC_POLITIKALARININ_UYGULANMASINDA_KENT_KONSEYLERININ_ISLEVI(Erişim Tarihi:12.04.2013).
- Çağlayan, Savaş (2006). Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi, 17. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.
- Çakır, Sabri (2011). “Geleneksel Türk Kültüründe Göç ve Toplumsal Değişme”. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24 (129). http://sablun.sdu.edu.tr/dergi/sosbilder/dosyalar/24/24_07.pdf (Erişim Tarihi : 12.06.2013)
- Çakır, Sabri(1991). “Giresun’da Kentleşme ve Kentsel Yerleşmelerin Kademelenmesi”. *Fırat Üniversitesi Dergisi*. Elazığ: s.153-155.
- Çalışkan, Vedat ve Akbulak, Cengiz (2010). “Bursa Kentine Yönelik Göçlerin Gecekondulaşma Sürecine Etkileri: Uludağ Yamaçlarındaki Gecekonducular”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3 (122). http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt3/sayi12pdf/caliskan_vedat_ve_cengizakbulak.pdf (Erişim Tarihi:20.01.2013).
- Çelik, Fatih (2007). “Türkiye’de İç Göçler:1980-2000”. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22 (87). [http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_22/6-%20\(87-109.%20syf.\).pdf?ref=http://www.hoplama.net](http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_22/6-%20(87-109.%20syf.).pdf?ref=http://www.hoplama.net) (Erişim Tarihi:19.03.2013).

- Çelik, Kemal (1998). “Milli Mücadele’de İlk Kurşun ve Dört Yol’un Düşman İşgalinden Kurtuluşu”. *Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları* ,41, 14 (477-486). <http://atam.gov.tr/dergi/sayi-41/> (Erişim Tarihi:15.04.2013).
- Çiçekli, Bülent (2009). “Göç Terimleri Sözlüğü”. *Uluslararası Göç Örgütü*, (18). http://www.turkey.iom.int/documents/goc_terimleri_sozlugu.pdf (Erişim Tarihi:05.11.2013).
- Dağıstan, Adil ve Sofuoğlu, Adnan (2005). “Belgeler Işığında Bağımsız Hatay Devleti’nin Kuruluşu ve Türkiye”. *Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları*, 62. <http://atam.gov.tr/dergi/sayi-62/> (Erişim Tarihi: 17.05.2013).
- Danış, Didem (2011). “Demografi: Nüfus meselelerine sosyolojik bir bakış”. 29. http://www.acikders.org.tr/pluginfile.php/4161/mod_resource/content/1/TU_BA13.pdf (Erişim Tarihi: 02.09.2013).
- Demir, Erol (1994). “1980 sonrası Türkiye’de uygulanan Ekonomi Politikalarının Kent Emekçi Ailelerinin Geçim Stratejileri Üzerindeki Etkisi. Dünya’da ve Türkiye’de Güncel Sosyolojik Gelişmeler”. *Ankara: Sosyoloji Derneği Yayınları*, 1.
- DEMİR, Erol (1996). “Toplum ve Göç”. *Ulusal Sosyoloji Kongresi*. Ankara: Sosyoloji Derneği Yayını.
- Demir, Gülsen (1997). “Göç Nedenleri ve Göçenlerin Beklentilerindeki Gerçekleşme Durumu: Bolu İli Kıbrısçık İlçesi Örneği”. *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi*. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.
- Demirel, Bekir Ali (2004). *Doğu’da Göçün Temelleri*. Ankara: Pivolka yayınları.
- Diken Bülent (2007). *Göç: Eleştiri ve politika ötesi. Kökler ve yollar: Türkiye’de göç süreçleri*. İstanbul bilgi üniversitesi yayınları.
- Durieux, Jean François (1996). “The Hidden Face of the Refugee Problem”. *Refugees Magazine Issue*, 103. <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/search?page=search&docid=3b55454c4&query=refugees%20magazine> (Erişim Tarihi: 25.05.2013).

- Durugönül, Esmâ (1997). “Sosyal Değişme, Göç ve Sosyal Hareketler”. *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi*. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.
- Eliçalışkan, Murat (2011). “Coğrafya dünyası”. (1). <http://www.cografya.gen.tr/tr/hatay/tarihce.html> (Erişim Tarihi: 18.06.2013).
- Erder, Sema (2002). *Kentsel Gerilim*. Ankara: Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı Yayınları.
- Erder, Sema (2011). *İstanbul’a Bir Kent Kondu Ümraniye*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Erdoğan, Nihat (1991). *Sosyolojik Açıdan Kent İşsizliği ve Anomi*. İzmir: Ege üniversitesi basımevi.
- Eren, Veysel, Altunkaya, Ö. Faruk ve Özel, Mehmet (2010). “Türkiye’de Göç, Gecekondu ve Terör Üzerine Bir Araştırma: Adana Kenti Örneği”. (Ed.: Murat Sever, Hüseyin Cinoğlu ve Oğuzhan Başbüyük). *Terörün Sosyal Psikolojisi* içinde (s.262). Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Erhan, Selahattin (1997). “Göç ve Kimlik”. *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi*. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.
- Erman, Tahire (1997). “Şehirli Olmak ya da Köylü Kalmak: Kentteki Kır Göçmeninin Kendini Tanımlaması Olayı”. *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi*. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.
- Erol, Metin (1994). “Kentsel Bütünleşme Üzerinde Köy Kent Farklılaşması ve Aile Kurumunun Etkileri”. *Sosyal Bilimler Dergisi Cumhuriyet Üniversitesi. Fen Edebiyat Fakültesi Yayınları*, 17.
- Ersoy, Melih(1985). *Göç ve Kentsel Bütünleşme*. Ankara: Odtü Mimarlık Fakültesi Yayınları .

Faist, Thomas (2007). *Göç-Güvenlik Bağı: 11 Eylül Öncesi ve Sonrası Uluslararası Göç ve Güvenlik. Kökler ve Yollar: Türkiye’de Göç Süreçleri*. (Der. Ayhan Kaya ve Bahar Şahin). İstanbul: İstanbul Bilgi üniversitesi Yayınları.

Gitmez, Ali (1983). *Yurtdışına İşçi Göçü ve Geri Dönüşler. Beklentiler, Gerçekleşenler*. İstanbul: Alan Yayıncılık

Güler, Ali (1997). “Doğu Aşiretlerinde Göç Olgusu ve Bunun Doğurguları”. *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi*. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.

Gündüz, Mustafa ve Yetim, Nalan (1997). “Terör ve Göç”. *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi*. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.

Gürel, Ali ve Balta, Yasemin (2011). “İstanbul’un Göç Olayı ve Etnik Hayat Üzerine” *Marmara sosyal araştırmalar dergisi*,1 (6). <http://www.marmarasosyaldergi.org/makale/3.pdf> (Erişim tarihi:13.06.2013)

<http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>

<http://www.osym.gov.tr/dosya/1-60395/h/1ogrencisayozettablosu.pdf>

<http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5233.html>

http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id=1067

Işık, Şevket (2009). “Türkiye’de Eğitim Amaçlı Göçler”. *Ege Üniversitesi Coğrafi Bilimler Dergisi*, 7 (28).<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/33/956/11828.pdf>(Erişim Tarihi:22.01.2013).

İçduygu, Ahmet ve Ünalın, Turgay (1998). *Türkiye’de İç Göç: Sorunsal Alanları ve Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

Kalaycıoğlu, Sibel (1997). “Göçmenlerde Sosyal Hareketlilik ile İlgili Beklentilerin Din Görüşü ve Cinsiyete göre Farklılaşması: Ankara’dan bir Örneklem”. *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi*. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.

- Kara, Adem (2005). “XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Antakya’da Yerleşme ve Nüfus”. (2), <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/19/19/16.pdf> . (Erişim Tarihi: 14.06.2013).
- Karakoç, Ercan (2009). “Atatürk’ün Hatay Davası”. *Atatürk Araştırmalar Merkezi Yayınları*, 50 (101-110). http://turkoloji.cu.edu.tr/ATATURK/arastirmalar/ercan_karakoc_ataturkun_hatay_davasi.pdf. (Erişim Tarihi: 23.04.2013).
- Karakoç, Rıfat (2011). “Göç Olgusunun Kentsel Toplumsal İlişkilere Etkisi”. *Kuram ve Yöntem Açısından Türkiye’de Kamu Yönetimi Bildiriler Kitabı*. Ankara: IX.Kamu Yönetimi Forumu. Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü.
- Karaman, Kasım (2003). “Türkiye’de Şehirleşme Olgusu ve Gecekondu Sorunu”. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 4 (109). https://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCsQFjAA&url=http%3A%2F%2Fweb.firat.edu.tr%2Fdaum%2Fdocs%2F21%2F22%2520TR%2Fde%2520%25C5%259Eehirle%25C5%259Fme%2520Olgusu%2520ve%2520Gecek%25C4%25B1ndu%2520Sorunu%25200%2520--Kas%25C4%25B1m%2520KARAMAN%2520108-117%2520%25C3%25B6dendi.doc&ei=2Dk5UtjHHNTJ0AWfioGgAw&usg=AFQjCNFAAgLegUEBYgdouBTiCDGf_hDuhw&bvm=bv.52288139,d.d2k (Erişim Tarihi:13.06.2013).
- Karpat, Kemal (2003). *Osmanlı nüfusu(1980-1914): Demografik ve Sosyal özellikleri*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Tarih Vakfı Yayını.
- Karpat, Kemal (2003). *Türkiye’de toplumsal dönüşüm*. Ankara: İmge kitabevi yayınları
- Kaya, Ayhan ve Işık, Emre (2008). “Günümüz Türkiye’inde Yaşanan İç Göçler: Bütünleşme mi, Geri Dönüş mü?”. *Bilgi Üniversitesi Göç Araştırmaları Raporu*, (15). http://www.akdenizgocder.org/raporlar/bilgiuniversitesi_gocarastirmaraporu.pdf (Erişim Tarihi: 13.06.2013).

- Kaya, Hasan (2009). “Dünya’da göç olgusu”. 2. <http://blog.milliyet.com.tr/dunyada-goc-olgusu/Blog/?BlogNo=207939> (Erişim Tarihi: 03.11.2013).
- Kaygalak, Sevilay (2009). *Kentin Mültecileri Neoliberalizm Koşullarında Zorunlu Göç ve Kentleşme*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Keleş, İhsan (1997). “Türkiye’de Göç Eğilimleri ve Şehirleşme Süreci”. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1 (1).http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/1_2_11.pdf(Erişim Tarihi:26.02.2013).
- Keleş, Ruşen (1990). *Kentleşme Politikası*. Ankara: İmge kitabevi.
- Kıray, Mübeccel (1998). “Modern Şehirlerin Gelişmesi ve Türkiye’ye Has Bazı Eğilimler”. (Ed.:Mübeccel Kıray). *Kentleşme Yazıları* (s.9-18). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Kıray, Mübeccel (2007). *Topraktan Kopan Köylülerin Kentlerde Yaşama Stratejisi. Kentleşme yazıları*.İstanbul: Bağlam yayınları, 3.
- Kocaman, Tuncer ve Beyazıt, Sema(1993).*Türkiye’de iç göçler ve göç edenlerin sosyo-ekonomik nitelikleri*. Ankara: DPT Yayınları.
- Koçak, Yüksel ve Terzi, Elvan (2012). “Türkiye’de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri”. *Kafkas üniversitesi iktisadi ve idari bilimler fakültesi dergisi*, 3 (169, 170, 171).<http://iibfdergi.kafkas.edu.tr/?p=207> (Erişim Tarihi:04.05.2013)
- Kongar, Emre (1982). *Toplumsal Değişme*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Kümbetoğlu, Belkıs (1997). “Göçmenlik, mültecilik, yeni bir yaşam ve sonrası. Toplum ve Göç”. *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi*. Ankara: Sosyoloji Derneği Yayınları, s. 271-280.
- Küntay, Esin (1997). “Kentleşmenin Neden Olduğu Fiziksel ve Toplumsal Çürüme Karşısında Kentsel Yenileme Uygulamaları”. *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi*. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.

- Küyük, Nurten (2011). *Yerel Yönetimlerin Kürt Kökenli Grupların Büyükşehirlere Göç Sonrası Entegrasyon Sorunlarına Yaklaşımı: Ankara Örneği*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Ankara.
- Lee, Everett (1996). *A Theory of Migration*. Cheltenham: Edward Elgard Publishing.
- Marx, Karl (1986). *Kapital*. Ankara: Sol yayınları.
- Mevlana Kalkınma Ajansı Sosyal Kalkınma Komisyonu Teknik Komisyon Raporu (2010).
15<http://www.mevka.org.tr/Download.aspx?filePath=8twmJqk+wPERB5btAQ347Q> (Erişim Tarihi:06.02.2013).
- Mutluer, Mustafa (2003). Uluslararası Göçler ve Türkiye: Kuramsal ve Ampirik bir Alan Araştırması Denizli-Tavas. İstanbul: Çantay kitabevi.
- Odabaşı, Ayşe (2006). “Göç, Çarpık Kentleşme ve Toplumsal Etkileri”. (6).<http://ayseodabasi.com/images/goc.pdf> (Erişim Tarihi:17.04.2013).
- Oktik, Nurgün (1997). “Köyün Çekiciliği-Kentin İticiliği”. *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi*. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.
- Özer, İnan(2004). *Kentleşme, kentlileşme ve kentsel değişme*. Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları.
- Öztürk, Mustafa (2007). “Türkiye’de İç Göçe Katılanların Kent Yaşamına ve Kentsel Emek Piyasalarına Etkileri”. *İstanbul Üniversitesi Dergisi*.
<http://www.iudergi.com/tr/index.php/sosyalsiyaset/article/viewFile/169/157>
(Erişim Tarihi: 13.02.2013)
- Pazarlıoğlu, Vedat (2007). “İzmir Örneğinde İç Göçün Ekonometrik Analizi”. *Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 14 (123).
<http://www2.bayar.edu.tr/yonetimekonomi/dergi/pdf/C14S12007/MVP.pdf>
(Erişim Tarihi:08.11.2012).
- Sağır, Meral (1997). “Sivas’ta Kentleşme İşsizlik ve Göç”. *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi*. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.

- Sağlam, Serdar (2006). “Türkiye’de İç Göç Olgusu ve Kentleşme”. 5 (33). Hacettepe üniversitesi Türkiyat Araştırmaları. http://turkoloji.cu.edu.tr/GENEL/serdar_saglam_turkiyede_ic_goc_olgusu_kentlesme.pdf (Erişim Tarihi: 19.06.2013).
- Sarıncı, Yusuf (1996). “Atatürk’ün Hatay Politikası II”. *Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları*, 35(407-455). <http://atam.gov.tr/ataturkun-hatay-politikasi-ii-1938-1939/> (Erişim Tarihi: 20.03.2013)
- Sevim, Yelda (2010). “Terör Mağdurları:Geriye Göç Çözüm mü?”.*Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*,1 (18).<http://www.utsam.org/images/upload/attachment/cilt1/sayi1/2.Terror-Magdurlari.pdf>(Erişim Tarihi:19.11.2012).
- Seyfeli, Erol (1996). “Milli Mücadele’nin İlk Kurşununun Hatay’da Atılması ve Mustafa Kemal Paşa”. *Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları*, 35 (397-407). <http://atam.gov.tr/dergi/sayi-35/> (Erişim Tarihi:14.05.2013).
- Sezal, İhsan (1991). “Kent Ailesinin Ekonomik ve Sosyal Sorunları”. *Türkiye Aile Yılığı 1991*. Ankara: TC. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.
- Sezal, İhsan (1992). *Şehirleşme*. İstanbul: Ağaç Yayıncılık.
- Sezal, İhsan (1997). “Göçler ve Şehirleşemeyen Şehirler”. *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi*. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.
- Sofuoğlu, Adnan (2005). “Arşiv Belgeleri Işığında Sancak (Hatay)’ın Bağımsızlık Sürecinin İlk Aşaması ve Türkiye”. *Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları* 61, (1-47).<http://atam.gov.tr/arsiv-belgeleri-isiginda-sancak-hatayin-bagimsizlik-surecinin-ilk-asamasi-ve-turkiye/> (Erişim Tarihi: 21.03.2013).
- Spencer, Sarah (1994). Three Theories of Immigration. *Strangers and Citizens: A Positive Approach Two Migrants and Refugees*, (93-94). <http://www.jstor.org/discover/10.2307/622437?uid=3739192&uid=2&uid=4&sid=21102903439691> (Erişim Tarihi: 06.08.2013).

- Tatlıldil, Ercan (1990). “Avrupa Topluluğunda ve Türkiye’de Çıracılık Eğitimi ve Genç İşsizliği”. *Sosyoloji dergisi*, 2. Eskişehir: Eskişehir Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Tatlıldil, Ercan (1997). “Hızlı Kentleşmenin Eğitim Politikaları Üzerine Etkileri”. *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi*. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.
- Tekeli, İlhan (1998). Türkiye’de İç göç Sorunsalı Yeniden Tanımlanma Aşamasına Geldi. *Türkiye’de İç Göç Konferansı Bildiriler Kitabı*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Tekeli, İlhan ve Erder, Leila (1978). *Yerleşme Yapısının Uyum Süreci Olarak İç Göçler*. Ankara: Hacettepe üniversitesi yayınları.
- Todaro, Michael (1980). “Internal Migration in Developing Countries”. *Geneva, International Labour Office*, (16) <http://www.nber.org/chapters/c9668.pdf> (Erişim Tarihi:16.09.2013).
- Toroğlu, Emin (2007). “Niğde İl’inde Göç Faktörleri ve Göçler”. *Ege Üniversitesi Coğrafi Bilimler Dergisi*, 7 (28). <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/33/830/10491.pdf> (Erişim Tarihi:16.02.2013).
- Tüfekçi, Suat (2002). “Kırsal Kesimlerden Büyükşehirlere Göç ve Göçün Aile Yapısında Meydana Getirdiği Değişiklikler-İstanbul örneği”. *Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal bilimler enstitüsü*, (2, 15, 71). <http://eprints.sdu.edu.tr/126/1/TS00292.pdf> (Erişim Tarihi: 18.04.2013).
- Türkiye Göç ve Yerinden Olmuş Nüfus Araştırması (2006). *Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü*, 16<http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TGYONA-AnaRapor.pdf> (Erişim Tarihi:22.12.2012).
- Ulus, Aysel (2008). İskenderun Kenti ve Yakın Çevresinin Peyzaj Ekolojisi Açısından İncelenmesi. 58.İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Doktora Tezi.

- Ündücü, Cemile, Erdoğan, Melike ve Işık, Özge (2009). “Avrupa’da Uluslararası Emeklilik Göçü ve Bütünleşme Kapsamında Yönetime Katılım Üzerine İnceleme”. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 7 (162-163).http://ybd.comu.edu.tr/sites/ybd.comu.edu.tr/files/AVRUPA%C3%86DA%20ULUSLARARASI_Y%C3%B7netim%20Bilimleri%20Dergisi%20Cilt%207%20Say%C2%B2%201.pdf (Erişim Tarihi: 08.05.2013).
- World Urbanization Prospects The 2011 Revision (2012). *United Nations, New York*.
<http://esa.un.org/unup/> . (Erişim Tarihi: 27.09.2013).
- Yalçın, Cemal(2004). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Yavuz, Bige (1992). “1921 Tarihli Türk-Fransız Anlaşması’nın Hazırlık Aşamaları”. *Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları*, 8, 23 (273-308).<http://atam.gov.tr/dergi/sayi-23/> (Erişim Tarihi:17.05.2013).
- Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1996-2000 (1995). Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı
- Yıldırımoglu, Hakan (2005). “Uluslararası Emek Göçü Almanya’ya Türk Emek Göçü”. 8 (1). <http://www.kamu-is.org.tr/pdf/817.pdf> (Erişim Tarihi: 02.04.2013)
- Zaim, Sabahattin (1997). *Çalışma Ekonomisi*. İstanbul: Filiz kitabevi.
- Zaim, Sabahattin (2006). “IV.Oturum Değerlendirmesi: Türkiye’den göçler”. *Uluslararası göç sempozyumu bildirileri,8-11 Aralık 2005*. İstanbul: Zeytinburnu belediyesi yayınları, s.327.

EKLER LİSTESİ

Ek-1: Göç Anket Formu Örneği

Ek-1: Göç Anket Formu Örneği

A-Anket uygulanan kişiye ilişkin bilgiler:

- 1-) Adı ve Soyadı:.....
- 2-)Cinsiyeti: .....
- 3-Medeni durumunuz? ( )Evli ( )Bekar ( )Boşanmış ( ) Dul ( )Evli ancak imam nikahlı
- 4-)Doğum yeri ve yılı: (Yaş).....
- 5-)Öğrenim durumu: ( )Okur Yazar ( )İlk Okul ( )Orta Öğretim ( ) Ön Lisans ( ) Lisans ( )Yüksek Lisans ve Üstü
- 6-)Şu anki mesleği: .....
- 7-)Buraya göç etmeden önce ne işle meşguldünüz?.....
- 8-)Hatay'a (Dörtyol veya İskenderun) ne zaman geldiniz?:.....
- 9-Nereden buraya geldiniz (geldiğiniz il)...
- 10-Aileniz kaç kişiden oluşmaktadır?.....
- 11-Ailenizde çalışan kişi sayısı kaçtır?.....
- 12-Ortalama yıllık gelir durumunuz (Lütfen belirtiniz).....
- 13-)Mahallenizin ismi nedir? (Varsa eski ismini de yazınız):.....
- 14-)Bu mahallede muhtarlık yaptınız mı? Evet ( ), Hayır ( ), Cevabınız "evet" ise hangi yıllarda olduğunu belirtiniz.(.....)
- 15-Herhangi bir derneğe, vakfa .., vs üye misiniz? ( )Evet, ( )Hayır.

B- Genel Sorular

- 1-Sizce ülkemizde bir göç sorunu var mı?
( )evet ( )hayır ( )Fikrim yok
- 2-Cevabınız “evet” ise sizce bunun nedeni nedir?
( )Ekonomik nedenler (işsizlik, yoksulluk vs)
( )Sosyal nedenler (eğitim, daha iyi bir yaşam, akrabalık vs)
( )Güvenlik (terör vs.)
( )Mesleki (tayin vs).
- 3-Kamuoyundaki çözüm süreci olarak adlandırılan gelişmelerin bir çözüm üreteceğini düşünüyor musunuz?
( )evet ( )hayır ( )Fikrim yok
- 4-Cevabınız “evet” ise bu durum göç olayını nasıl etkiler?
( )Doğu ve güneydoğu illerinden göç durur

Herhangi bir değişim olmaz

Göç durmaz ama güvenlik kaygıları nedeniyle olan göç durur.

5-Göç eden bir aile olarak diğer ailelerle bir araya geldiğinizde en çok konuştüğunuz konular nelerdir? (sadece iki şık belirtiniz)

Terör

İşsizlik konusu

Terörün bitirilmesi konusunda başlatılan yeni süreci

Ekonomik sorunlar

Mahallemizle ilgili sorunlar.

Diğer .....

6-Göç ettiğiniz yere gidiş sıklığınız nedir

yılda bir-üç

yılda üç-beş

yılda beş –yedi

daha sık

daha seyrek

hiç gitmiyorum

7-Kendi memleketinize kesin dönüş yapmayı düşündünüz mü hiç?

Hayır çünkü uzun zamandır buradayım ve memnunum

Terör olayları sona erdiğinde kesin döneceğim

Evet çünkü burada uyum sorunu yaşamaktayım

Diğer.....

8-İskenderun veya Dört Yol'a ne kadar süre önce göç ettiniz? (Lütfen hangi ilçeye olduğunu da belirtiniz)

1-2 yıl önce .....

2-5yıl önce .....

5-10yıl önce .....

10-15 yıl önce .....

15-20 yıl önce .....

20 yıl ve üstü .....

C- Göçün Nedenleri İlgili Sorular

1-Sizi göçe iten en önemli sebepler nelerdir? (Sadece üç şık işaretleyiniz)

Terör korkusu

İşsizlik sorunu

- Akrabalarım burada oturduğu için
- Ekonomik sorunlar
- İşim dolayısıyla
- İsteğe bağlı olarak eğitim vs. nedenlerden
- Kan davası
- Diğer (Belirtiniz).....

2- Göç ederken İskenderun/Dörtyol'u seçmenizde etkili olan neden veya nedenler nelerdir?

- Çevrenin tavsiyesi
- İş imkanlarının daha iyi olduğu düşüncesi
- Akrabalarımızın burada olması
- Siyasi nedenler
- İklim şartlarının uygun olması
- Memleketime yakın olduğu için
- Hemşerilerim olduğu için
- Diğer (Belirtiniz).....

3-İskenderun/Dörtyol'a göç etmenizde ailenizden en çok kim istedi?

- Baba
- Bütün ev halkı
- Bizzat kendim karar verdim

D- Göç Sonrası Durum Değerlendirmeye İlişkin Sorunlar

1-İskenderun/Dörtyol'a göç etmiş olmaktan memnun musunuz?

- Çok memnunum
- Memnunum
- Kararsızım
- Memnun değilim
- Hiç memnun değilim

2-Herhangi bir dışlanma durumuyla karşı karşıya kaldınız mı?

- Evet
- Hayır
- Fikrim Yok

4-Şu an bir karşılaştırma yapsanız geliş zamanınıza göre yaşamınızı nasıl değerlendirirsiniz?

- daha iyi
- daha kötü
- değişmedi

5-Buradan başka bir yere göç etme düşünceniz var mı?

- var
- yok
- diğer.....

6- Buradaki hemşerilerinizle dayanışma durumunuz nasıldır?

- yok
- zayıf
- orta
- güçlü

7- Göç sonucunda çocuklarınızın eğitimi ile ilgili herhangi bir sorun yaşadınız mı?

- Herhangi bir sorun yaşanmadı
- Oldukça sorunlu geçti

Ekonomik sorunlar yaşandı

Uyum sorunu yaşandı

Fikrim yok

8-İskenderun/Dört Yol'a göç ettiğiniz ilk günlerde karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

maddi-ekonomik sorun   uyum sorunu   sorun yoktu

konut sorunu   sağlık sorunu

9-İskenderun/Dört Yol'da halen karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

Maddi-ekonomik sorunlar   Uyum sorunu   Eğitim sorunu

Sağlık sorunu   Konut sorunu   Sorun yok

Diğer.....

10-Sizce göçle geldikten sonra göçün sizin hayatınıza nasıl bir değişim getirdi?

(önemli gördüğünüz sadece iki şıkkı işaretleyin)

Ekonomik imkanlarım daha iyi oldu

Eğitim imkanlarımız daha iyi oldu

Kent yaşamını öğrendik

Sosyalleşmemiz ve toplumu tanımamız daha kolaylaştı ve yaşam

kolaylaştı

Buradaki halk bize kapalı kaldı ve yaşam daha zor oldu

E- Yerli halkla İletişime İlişkin Sorular

1-Yerli halkla evlilik yoluyla akrabalık ilişkisi kurdunuz mu?

evet   hayır

2-Sorunlarınızı çözerken öncelikli olarak hangi yollara başvurmaktasınız?

Kendim çözmeye çalışırım   Akrabalardan yardım isterim

Muhtara başvururum   Belediyeye başvururum

Valiliğe başvururum

Diğer.....

3-Yerli halkla etkileşim sonrasında gelenek ve göreneklerinizde herhangi bir değişim oldu mu?

Göç sonrası gelenek ve göreneklerimiz bozuldu

Göç sonrası gelenek ve göreneklerimiz kuvvetlendi

Gelenek ve göreneklerimizde herhangi bir değişim olmadı

4-Yerli halkla fiziksel ya da sözlü bir tartışma yaşadınız mı?

evet

Nedeni:

hayır

5-Yerli halkla iletişimde herhangi bir sorunla karşılaştınız mı?

evet

Sorun yaşadığınız konu:

hayır

H- Görüş Bildirmeye İlişkin

Bu konuda eklemek istediğiniz başka görüşleriniz ve düşünceleriniz var mı?

.....